

Täydentävät ehdot

2016

Sisällysluettelo

1 Mitä ovat täydentävät ehdot?	5
2 Hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimukset	8
2.1 Uutta 2016	9
2.2 Jätä pientareita ja huolehdi maaperän kunnosta	11
2.3 Torju hukkakauraa ja jättiputkea	12
2.4 Viljele hyvän maatalouskäytännön mukaisesti	13
2.5 Huolehdi kesannoista	15
2.6 Säilytä maisemapiirteet	18
2.7 Selvitä, tarvitsetko lupaa kasteluveden ottoon	19
2.8 Suojele pohjavettä	20
3 Pysyvät laitumet	22
4 Ympäristöön liittyvät lakisääteiset hoitovaatimukset	23
4.1 Käsittele lantaa ja lannoitevalmisteita huolellisesti, uutta 2016	24
4.1.1 Noudata lannan varastointia koskevia määräyksiä	26
4.1.2 Kuivalannan varastointi poikkeustilanteessa	28
4.1.3 Noudata rakenteellisia vaatimuksia	29
4.1.4 Noudata lannanlevityksen rajoituksia	30
4.1.5 Noudata typpilannoituksen enimmäismääriä	32
4.1.6 Teetä lanta-analyysi viiden vuoden välein ja pidä kirjaa	33
4.2 Suojele luontoa	34
5 Kansanterveyteen sekä eläinten ja kasvien terveyteen liittyvät lakisääteiset hoitovaatimukset	37
5.1 Käytä ja säilytä kasvinsuojeluaineita oikein	38

5.1.1 Hyvä kasvinsuojelukäytäntö	39
5.1.2 Kasvinsuojeluaineiden käyttö maatilalla	40
5.2 Huolehdi rehujen turvallisuudesta	43
5.2.1 Rehujen turvallisuus	45
5.2.2 Täydentävien ehtojen rehukirjanpitovaatimukset	49
5.2.3 Rehujen hankinta rekisteröidyltä tai hyväksytyltä rehualan toimijalta	51
5.3 Tuota turvallisia elintarvikkeita	52
5.3.1 Alkutuotantopaikkojen vaatimukset	53
5.3.2 Kielletyt aineet, sallitut eläinlääkkeet ja lääkityskirjanpito	58
5.3.3 Kasvinsuojeluainejäämät	62
5.4 Eläinten merkitseminen ja rekisteröinti	63
5.4.1 Eläinten merkitsemistä ja rekisteröintiä koskevat vaatimukset	64
5.4.2 Eläinlajikohtaiset merkitsemis- ja rekisteröintioppaat	65
5.4.3 Sanastoa	66
5.5 Eläintaudit	67
5.5.1 TSE -taudit	68
6 Eläinten hyvinvointiin liittyvät lakisääteiset hoitovaatimukset	70
6.1 Eläinten hyvinvointi	71
6.1.1 Nautoja, sikoja, lampaita, vuohia ja munivia kanoja koskevat tarkastukset	73
6.1.2 Muita tuotantoeläimiä koskevat tarkastukset	75
7 Täydentävien ehtojen valvonta	76
8 Neuvo 2020	78
9 Mihin täydentävät ehdot perustuvat	79
Liite 1.	82

Liite 2.	90
Liite 3.	97
Lukuohjeet ja tulostus	98
Julkaisun tiedot	99
Muutokset täydentävien ehtojen oppaassa	100
Muistilista	101

1 Mitä ovat täydentävät ehdot?

Täydentävät ehdot ovat perusvaatimuksia, joiden noudattaminen on useimpien viljelijätukien ehtona. Täydentävät ehdot koostuvat viljelyyn liittyvistä hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimuksista sekä lakisääteisistä hoitovaatimuksista. Lakisääteiset hoitovaatimukset liittyvät ympäristöasioihin, kansanterveyteen, kasvien terveyteen sekä eläinten terveyteen ja hyvinvointiin.

Taulukko 1. Täydentävien ehtojen kokonaisuus

Täydentävien ehtojen kokonaisuus
Hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimukset
Pientareet, suojeleminen ja maaperän kunto
Hukkakauran ja jättiputken torjunta
Viljely hyvän maatalouskäytännön mukaisesti
Kesantojen hoito
Maisemapiirteiden säilyttäminen
Kasteluveden otto
Psyyvien nurmien ja laitumien hoito
Pohjaveden suojeleminen
Lakisääteiset hoitovaatimukset
Ympäristö
Lannan ja lannoitteiden käyttö ja varastointi
Luonnon suojeleminen maatalousmaalla
Kansanterveys sekä eläinten terveys ja kasvien terveys
Eläinten merkitseminen ja rekisteröinti
Kasvinsuojeluaineiden käyttö
Elintarvikkeiden turvallisuus
* Aikutuotannon hygieniat
* Tuotantoeläimillä kielletyt aineet, lääkkeet, lääkityskirjanpito
Rehut
Eläintaudit
* Tuonti ja vienti
* TSE-taudit
Eläinten hyvinvointi

Ehdot koskevat useimpia viljelijätukia

Kun haet EU:n kokonaan tai osittain rahoitettavia tai eräitä kansallisia viljelijätukia, sinun tulee tuntea ja noudattaa täydentäviä ehtoja. Tuet, jotka vaativat tässä oppaassa kerrotujen ehtojen noudattamista luetellaan alla olevassa listassa. Täydentävien ehtojen lisäksi viljelijätukissa on myös omia ehtoja, jotka ovat täydentäviä ehtoja vaativampia.

Tuet, joiden vaatimuksena on täydentävien ehtojen noudattaminen

- Perustuki
- Viherryttämistuki
- Nuoren viljelijän tuki
- Peltokasvipalkkio
- Lammas- ja vuohipalkkiot
- Lypsylehmäpalkkio
- Nautapalkkio
- Ympäristökorvaus
- Luonnonmukaisen tuotannon korvaus
- Luonnonhaittakorvaus
- Eläinten hyvinvointikorvaus
- Pohjoiset hehtaarituet (Vain osa hyvän maatalouden ja ympäristön ehdoista koskee pohjoisia hehtaaritukia. Ehdot koskevat valtioneuvoston asetuksen (4 /2015) 4 §:n, 11 §:n, 12 §:n 3 momentin ja 13—15 §:n osalta)

Täydentävät ehdot koskevat tuenhakijan kaikkea maatalousmaata ja maatalouden harjoittamista. Täydentäviä ehtoja pitää noudattaa koko kalenterivuoden ajan (1.1. - 31.12.). Kun lohkon hallinta muuttuu ja lohkon vastaanottaja on itse hakenut tukea kyseisenä tukivuonna, hän on vastuussa siirtyneen lohkon osalta täydentävien ehtojen noudattamisesta, siltä ajalta kuin lohko on hänen hallinnassaan. Jos siirtyneen lohkon haltija ei ole kyseisenä vuonna tuenhakija, täydentävien ehtojen noudattaminen siirtyneellä lohkolla on alkuperäisen tuenhakijan vastuulla. Tällöin on hyvä sopia kirjallisesti, että kumpikin osapuoli vastaa täydentävien ehtojen noudattamisesta siltä ajalta, kun lohko on heidän hallinnassa.

Mitä on maatalousmaa

Maatalousmaalla tarkoitetaan peltojen, pysyvien kasvien sekä pysyvien nurmien ja laidunien pinta-alaa.

Ehtojen noudattamista valvotaan tilakäynteillä tehtävillä tarkastuksilla. Tarkastus voidaan tehdä myös esimerkiksi sellaisilla tiloilla, joilla on jonkin muun valvonnan yhteydessä havaittu täydentävien ehtojen laiminlyönti. Tarkastuksissa havaitut täydentävien ehtojen laiminlyönnit vähentävät samanaikaisesti kaikkien tukien määrää, joiden ehtona täydentävien ehtojen noudattaminen on.

Kuva 1: Kuva: MMM_kuva-arkisto

Täydentävien ehtojen opas

Vuodesta 2015 lähtien täydentävien ehtojen oppaita on vain yksi, jossa esitetään täydentävien ehtojen kokonaisuus. Aikaisemmat oppaat eli Maaseutuviraston julkaisema "Viljelytapa ja ympäristöehdot" sekä Elintarviketurvallisuusviraston (Evira) julkaisema "Eläinten merkintä ja rekisteröinti, kasvinsuojeluaineet, rehut, elintarvikkeet, eläintaudeista ilmoittaminen ja eläinten hyvinvointi" eivät enää ole voimassa vuodesta 2015 alkaen haettavaan tukiin liittyen.

Täydentäviin ehtoihin tulleet muutokset on esitetty asiakokonaisuuksia esittelevien luku-

jen kohdalla. Jos täydentäviin ehtoihin tai niiden valvontaan tulee muutoksia, ne päivitetään vuosittain täydentävien ehtojen oppaaseen. Huomioithan myös sen, että vain voimassa olevat säädökset ovat virallisia oikeuslähteitä.

Mitä ehtoja opas käsittelee

Oppaassa esitetyt täydentävät ehdot liittyvät maatalousmaan hoitoon ja käyttöön, kansanterveyteen, eläinten ja kasvien terveyteen sekä eläinten hyvinvointiin. Opas kertoo hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimuksista sekä lakisääteisistä hoitovaatimuksista, jotka liittyvät lannan huolelliseen varastointiin ja käyttöön, lintujen ja luontotyyppien suojeleluun, eläinten merkitsemiseen ja rekisteröintiin, kasvinsuojeluaineiden käyttöön, elintarvikkeiden turvallisuuteen, rehuihin, eläintauteihin ja eläinten hyvinvointiin.

Nämä ehdot tähtäävät siihen, että pellot säilyvät hyvässä viljelykunnossa, päästöjä vesistöihin vältetään ja luonnon monimuotoisuutta pidetään yllä, tiloilla tuotetut elintarvikkeet ja rehut ovat turvallisia ja tuotantoeläimet voivat hyvin.

Tuenhakijan on tunnettava täydentävät ehdot. Ota täydentävät ehdot huomioon esimerkiksi, kun

- suunnittelet kylvöjä, lannoitusta ja kasvinsuojelutoimia
- viljelet
- teet kunnostustoimia maatalousmaalla
- torjut hukkakauraa ja jättiputkea
- varastoit ja levität lantaa
- viljelet pohjavesialueilla
- viljelet Natura 2000 -alueilla
- tuotat tuotteita elintarvike- tai rehu-

käyttöön

- pidät tuotantoeläimiä.

2 Hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimukset

Kuva 2: Kuva: MMM_kuva-arkisto

Hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimukset

- Pietareet, suojakaistat ja maaperän kunto
- Hukkakauran ja jättiputken torjunta
- Viljely hyvän maatalouskäytännön mukaisesti
- Kesantojen hoito
- Maisemapiirteiden säilyttäminen
- Kasteluveden otto
- Pysyvien laitumien ja nurmien hoito
- Pohjaveden suojele

2.1 Uutta 2016

Uutta 2016

Kuva 3: Kuva: MMM_kuva-arkisto

Poikkeamismahdollisuus viimeiseen kylvöpäivään

- Jos poikkeukselliset sääolosuhteet estävät kylvämisen viimeistään 30.6., sinun on kylvettävä heti olosuhteiden salliessa
- Poikkeuksellisena sääolosuhteena pidetään tilannetta, jossa pitkään jatkuneiden runsaiden sateiden ja vähäisen haihdunnan vuoksi pellon märkyys on estänyt kylvämisen
- Käytä apuna virallisia säätilastoja tai ota valokuvia lohkon tilanteesta, jotta voit tarvittaessa osoittaa valvontatilanteessa, että kyseessä on ollut märkyydestä johtuva poikkeuksellinen sääolo-

suhde.

- Poikkeaminen 30.6. viimeisestä kylvöpäivästä koskee viljeltyä maatalousmaata ja viherkesantoja.

Täsmennys viherkesannon määrittelymään

- *Viherkesanto* voi olla yksi- tai monivuotisilla riista-, maisema-, niitty- tai nurmikasveilla tai näiden kasvien seoksilla kylvettyä peltoa (aikaisemmin seoskasvustoja ei ole erikseen mainittu)

Täsmennys hoidetun viljelemättömän pellon kasvipeitteisyyteen

- Hoidettujen viljelemättömien peltujen on oltava viherkesantoa tai sänkikesantoa. Jos peltolohkolla ei ole ennestään viherkesantoa, se on kylvettävä viimeistään 30 päivänä kesäkuuta (aikaisempi sanamuoto: hoidetun viljelemättömän pellon tuli olla kasvipeitteinen tai sängen peittävä)

Täsmennys piennarvaatimukseen

- Ensimmäistä kertaa viljelykäyttöön otettavan lohkon pientareelle on heti olosuhteiden salliessa kylvettävä nurmikasvillisuus, jos pientareella ei ole aikaisempaa nurmikasvillisuutta (aikaisemmin raivioiden pientareilla ei ollut kylvövelvoitetta)

Täsmennyksiä viljellyn maatalousmaan hoitoon

- Viljeltävien kasvilajien ja -lajikkeiden on oltava alueelle soveltuvia ja kylvet-

- tävän siemenmäärän on oltava riittävä
- Viljelyn maatalousmaan kasvinsuojelusta on huolehdittava ja rikkakasvien leviäminen on estettävä joko kasvinvuorotuksen avulla, mekaanisesti, biologisesti tai kemiallisesti

- Kasveihin, joilta ei vaadita esikasvia, lisätään kyssäkaali ja nauris

Lue muutoksista tarkemmin luvuista 2.2. -2.7.

2.2 Jätä pientareita ja huolehdi maaperän kunnosta

Jätä vesistöjen ja valtaojien varsille vähintään 1 metrin levyinen piennar. Mittaa pientareen leveys ojan niskasta kasvulohkon suuntaan.

Piennarta ei saa muokata, lannoittaa eikä käsitellä kasvinsuojeluaineilla. Vaikeissa rikkakasvitapauksissa voit torjua rikkakasveja pientareelta pesäketorjuntana. Jos pientareen kasvillisuus tuhoutuu talven aikana, rikkakasvien pesäketorjuntaa tehtäessä tai ojien kunnostustyön yhteydessä tai muusta vastaavasta syystä, on tuhoutuneelle pientareelle kylvettävä nurmikasvillisuus heti olosuhteiden salliessa. Kylvä raiviolohkon pientareelle heti olosuhteiden salliessa nurmikasvillisuus, jos pientareella ei ole aikaisempaa nurmikasvillisuutta.

Piennarta ei tarvitse jättää, jos maatalousmaan ja vesistön tai valtaojan välillä on metsää, tonttimaata, tietä, pensaikkoa, jouto- tai kitumaata tai muuta aluetta vähintään keskimäärin 10 metriä, eikä vesi nouse tulva-aikanaan pellolle. Piennarta ei tarvita myöskään, jos maatalousmaa on tulvapenkereen takana ja kuivatusvedet johdetaan pois esimerkiksi pumppaamalla.

Piennar vähentää ojanpenkkojen sortumista ja maa-aineksen sekä ravinteiden kulkeutumista ojiin ja vesistöihin. Pientareilla viihtyvät myös monet linnut sekä niittyjen kasvit ja hyönteiset.

Suojakaistat

Vesistöjen varsilla tehtävää lannoitusta on rajoitettu. Lannoitus on kiellettyä viisi metriä lähempänä vesistöä. Seuraavan viiden metrin vyöhykkeellä vesistöä lannan ja orgaanisten lannoitevalmisteiden pintalevitys on kielletty, ellei peltoa muokata vuorokauden kuluessa levityksestä. Edellä mainitut lannoitus- ja pintalevityskiellot eivät kuitenkaan estä kotieläinten laiduntamista kyseisillä alueilla.

Valtaoja ja vesistö

Valtaoja on kaivettu avouoma, jonka tarkoituksena on kerätä kuivatusalueen piiri-, sarka- ja salaojista sekä yläpuoliselta valuma-alueelta tulevat vedet ja johtaa ne pois kuivatusalueelta. Valtaojaksi luetaan myös peltolohkokesteriin merkityt muut uomat, jotka löytyvät viljelijöiden verkkoasiointipalvelu VIPU:sta. Vesistöllä tarkoitetaan tässä valtaojaa suurempia vesiuomia kuten puroa, jokea, lampea, järveä ja merta sekä muuta luonnollista vesialuetta sekä tekojärveä, kanavaa ja muuta vastaavaa keinotekoisista vesialuetta; vesistöinä ei kuitenkaan pidetä noroa, ojaa ja lähdeettä.

Huolehdi siitä, ettei eroosio pääse kuluttamaan maatalousmaata.

2.3 Torju hukkakauraa ja jättiputkea

Tarkkaile hukkakauran ja jättiputken esiintymistä maatalousmaalla. Huolehdi hukkakauran torjunnasta maatalousmaalla kemiallisesti, mekaanisesti, kitkemällä tai muulla tavalla. Ilmoita kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle hukkakauran saastuttamat lohkot.

Maaseutuelinkeinoviranomainen voi antaa viljelijää sitovan hukkakauran torjuntaohjeen tai vaikeammissa tapauksissa torjuntasuunnitelman. Noudata saamaasi ohjetta ja suunnitelmaa.

Torju kaukasian-, persian- ja armenianjättiputki maatalousmaalta kemiallisesti, mekaanisesti, kitkemällä tai muilla toimenpiteillä.

Kuva 4: Kuva: Terhi Rytteri, Armenian jättiputki (Heracleum sosnowskyi)

2.4 Viljele hyvän maatalouskäytännön mukaisesti

Viljelty pelto tarkoittaa kasvien tuotantoa varten viljeltyä peltoa.

Ota paikkakunnan olosuhteet huomioon viljelyssä. Muokkaa, lannoita ja kylvä tai istuta viljelty pelto ja pysyvien kasvien ala tarkoituksenmukaisella tavalla siten, että on mahdollista saada aikaan tasainen itäminen ja kasvusto. Huolehdi kasvinsuojelusta ja estä rikkakasvien leviäminen mekaanisesti, biologisesti, kemiallisesti tai kasvinvuorotuksen avulla.

Kuva 5: Kuva: MMM_kuva-arkisto

Viljele alueelle soveltuvia kasvilajeja ja -lajikkeita ja käytä riittävää siemenmäärää. Kylvä tai istuta viimeistään 30.6. Tiettyjen puutarhakasvien (taulukko 2) viljelyssä myöhempi kylvö on mahdollinen, mutta kylvä silloin lohkolle esikasvi viimeistään 30.6. Mikäli poikkeukselliset sääolosuhteet estävät kylvämisen tai istuttamisen viimeistään 30.6., kylvä tai istuta heti olosuhteiden salliessa. Poikkeuksellisella sääolosuhteella tarkoitetaan tilannetta, jossa pitkään jatkuneiden runsaiden sateiden ja vähäisen haihdunnan vuoksi pel-

lon märkyys on estänyt kylvämisen. Poikkeaminen 30.6. viimeisestä kylvöpäivästä koskee viljeltyä maatalousmaata ja viherkesantoja. Esikasvia ei tarvitse kylvää, jos lohkolle istutetaan salaattikasveja, kiinankaalia, kukkakaalia, parsakaalia, pinaattia, tilliä, kyssäkaalia tai naurista.

Jos viljelet mansikoita, mesimarjoja tai jalomaaraimia, hehtaarilla on oltava vähintään 15 000 kasvia. Jos viljelet mainittuja kasveja siten, että maanpinnan katteena ei käytetä muovia ja syntyvien rönsytaimien annetaan juurtua emotaimien viereen, taimitiheyden on oltava ensimmäisenä kasvukauteina vähintään 11 000 kasvia hehtaarilla.

Jos viljelet herukoita tai karviaisia, hehtaarilla on oltava 1200 kasvia, vadelmia 2800 kasvia hehtaarilla, marjatuomipihlajia ja tyrnejä 800 kasvia hehtaarilla, pensasmustikoita 2250 kasvia hehtaarilla sekä hedelmäpuita 400 kasvia hehtaarilla.

Pyri korjuu- ja markkinakelpoisen sadon tuottamiseen. Jos et kuitenkaan korjaa satoa, huolehdi maatalousmaalla olevasta kasvustosta siten, että maatalousmaan kasvukunto säilyy hyvänä ja että maatalousmaalle on taas seuraavana vuonna mahdollista perustaa uusi kasvusto tai tuottaa korjuu- ja markkinakelpoinen sato.

Sängin poltto

Voit polttaa sängin ainoastaan silloin, jos se on välttämätöntä kylvön toteutuksen tai rikkakasvien, kasvitautien tai tuholaisien kannalta.

Taulukko 2. Puutarhakasvit, jotka voit kylvää myöhemmin kuin 30.6., jos kylvät niille esikasvin viimeistään 30.6. * esikasviakaan ei tarvita

Puutarhakasvit, jotka voit kylvää myöhemmin kuin 30.6., jos kylvät niille esikasvin viimeistään 30.6. * esikasviakaan ei tarvita
Yksi- ja monivuotiset avomaalla leikko- ja kuivakukiksi viljeltävät koristekasvit
Vihannekset
• mm. persilja, piparjuuri, *tilli, *pinaatti, *salaattikasvit, *kiinankaali, *kukkakaali, *parsakaali, *kyssäkaali, *nauris, monivuotiset vihannekset (esim. raparperi, porsa)
Siemenmausteet
• mm. korianteri, kumina ja sinapit
Mauste- ja lääkekasvit
• mm. basilika, etelänarnikki, helokki, iisoppi, kamomillasaunio, kangasajuruoho, kehäkukka, keittakatkeri, kesäkynteli, kissanminttu, koiruoho, kultapiisku, liperi, maraljuuri, maurinmalva, maustekirveli, maustemeirami, mintut, mäkituisma, särmäkuisma, mälimeirami, niittyhumala, nokkonen (ei kuitenkaan kuitunokkonen), punahattu, purasruoho, rakuuna, ratamot, reunuspäivänkakkara, rohtoraunioyrtti, rohtosormustinkukka, rohtovirmajuuri, ryytisalvia, saksankirveli, siänkärsämä, sitruunamelissa, takkaiset, timjami, tuoksuampiaisyrtyt, ukontulikukka, rohtotulikukka, unikko, öljyunikko, villasormustinkukka, väinönputki ja yrtti-iso

Hoida pysyviä nurmia ja laitumia

Voit lannoittaa pysyviä laitumia ja pysyviä nurmia tarkoituksenmukaisella tavalla. Tämä tarkoittaa sitä, että voit lannoittaa alaa, mikäli korjaat pysyvältä laitumelta tai nurmelta sadon laiduntamalla tai muulla tavalla sadon korjaamalla. Noudata pysyvien laitumien typpilannoituksessa valtioneuvoston asetuksen eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamisesta (1250/2014) laitumia koskevia raja-arvoja

(luku 4.1.5 , taulukko 8). Mikäli olet sitoutunut ympäristökorvaukseen, tulee sinun noudattaa ympäristökorvauksen mukaisia lannoitustasoja. Voit myös uusia pysyvän laitumen kasvuston muokkaamalla ja kylvämällä heinä- ja nurmirehukasvien siemenillä.

Jos käytät pysyvää laidunta tai pysyvää nurmea laidunnukseen, siitä ei saa aiheutua maaperän eroosiota ja maanpinnan on säilyttävä kasvipeitteisenä. Jos niität pysyvän laitumen tai pysyvän nurmen kasvuston, huomioi niiton ajankohdassa ja toteuttamisessa luonnonvaraisten lintujen ja nisäkkäiden suojelu.

Huolehdi pysyvien nurmien kasvinsuojelusta ja estä rikkakasvien leviäminen kasvinvuorotuksen avulla, mekaanisesti, biologisesti tai kemiallisesti. Huolehdi kasvustosta niin, että myös seuraavana vuonna lohkolle on mahdollista perustaa kasvusto tai tuottaa korjuu- ja markkinakelpoinen sato.

Pyri korjuu- ja markkinakelpoisen sadon tuottamiseen. Jos et kuitenkaan korjaa satoa, huolehdi maatalousmaalla olevasta kasvustosta siten, että maatalousmaan kasvukunto säilyy hyvänä ja että maatalousmaalle on taas seuraavana vuonna mahdollista perustaa uusi kasvusto tai tuottaa korjuu- ja markkinakelpoinen sato.

2.5 Huolehdi kesannoista

Kesantojen hoito kuuluu täydentäviin ehtoihin.

Kesantopellon kasvipeitteisyys

Kesantopelto = tuotantoon käyttämätön pelto, joka on viher-, sänki- tai avokesantoa

Viherkesanto = yksi- tai monivuotisilla nurmi-, riista-, maisema- tai niittykasveilla tai näiden kasvien seoksilla kylvetty pelto

Avokesanto = pelto, joka on kasvukaudella ilman kasvipeitettä tai sänkeä

Sänkikesanto = pelto, joka on edellisen tai sitä vanhemman kasvukauden viljan, öljykasvien, kuitukasvien, palkokasvien tai siemenmaustekasvien sängen peittämää ja muokkaamatonta

Kesannointi on vapaaehtoista ja voit pääsääntöisesti hyödyntää kesantoja taloudellisesti. Viherkesantoa voidaan myös laiduntaa, jos pellon pinta säilyy nurmipeitteisenä. Jos olet ilmoittanut kesantopellon viherryttämistuen mukaiseksi ekologiseksi alaksi, voit hyödyntää kesantoa taloudellisesti ja laiduntaa sitä vasta 15.8. jälkeen. Lisätietoja viherryttämistuen mukaisista ekologisista aloista löydät hakuoppaasta.

Säilytä kesannot maatalousmaana ja maatalouskäytön kannalta hyvässä kunnossa. Kesannoksi ilmoittamaasi alaa et voi käyttää kasvukauden aikana varastoalueena, esimerkiksi säilörehupaalien säilytykseen.

Pidä kesantopellot pääsääntöisesti viherkesantona tai sänkikesantona ja uusi niiden kasvusto tarvittaessa. Viherkesanto on vesien suojelun kannalta suositeltavin kesannointimuoto. Voit kasvattaa kesantopellolla nurmi-, riista-, maisema- ja niittykasveja sekä näiden kasvien seoskasvustoja. Kylvä viherkesannon kasvusto viimeistään 30.6. Mikäli poikkeukselliset sääolosuhteet estävät kylvämisen viimeistään 30.6., kylvä heti olosuhteiden salliessa. Poikkeuksellisella sääolosuhteella tarkoitetaan tilannetta, jossa pitkään jatkuneiden runsaiden sateiden ja vähäisen haihdunnan vuoksi pellon märkyys on estänyt kylvämisen. Käytä kasvuston kylvössä riittävää määrää nurmi-, riista-, maisema- tai niittykasvien siemeniä, jotta saat pellolle peittävän kasvuston.

Pidä pohjavesialueella kesantopellot kasvipeitteisinä. Jos perustat kesantopellon pohjavesialueelle, siemenseoksen painosta enintään 20 prosenttia voi olla apilan, virnan, sinimailasen, vuohenherneen, mesikän tai muun vastaavan tyyppä sitovan kasvin siementä. Merkitse siemenseoksen sisältö lohkomuistiinpanoihin.

Estä kesantopelloilla rikkakasvien leviäminen. Voit torjua rikkakasvit kemiallisesti poikkeus-tilanteissa, jotka on lueteltu seuraavassa kapaleessa tai kasvuston päättämisen yhteydessä 1.9. alkaen.

Poikkeukset kesantojen kasvipeitteisyydestä

Jos ilmoitat kesannoksi lohkon, joka ei ole aikaisemmin ollut viljelykäytössä, on lohkon oltava aina viherkesantoa.

Muissa tapauksissa voit poiketa kesannon kasvipeitteisyysvaatimuksesta, jos parannat kesantopellon viljelykuntoa torjumalla vaikeasti hävitettäviä rikkakasveja, teet lyhytaikaisia kunnostustoimenpiteitä tai poikkeamiseen on joku muu erityinen syy. Lyhytaikaisia kunnostustoimenpiteitä ovat salaojitus, kalkitus, ojien kaivaminen ja perkaus sekä muut vastaavat toimenpiteet. Kasvipeitteisyysvaatimuksesta voit poiketa vain siinä laajuudessa kuin lyhytaikainen kunnostustoimenpide edellyttää. Kesantopellon kasvipeitteisyysvaatimuksesta voit poiketa myös silloin kun kyseessä on alla olevan mukainen ylivoimainen este tai poikkeuksellinen olosuhde.

Tilanteet, joissa ylivoimainen este ja poikkeukselliset olosuhteet voidaan hyväksyä kesannon kasvipeitteisyysvaatimuksesta poikkeamiseen:

- a) tuensaajan kuolema;
- b) tuensaajan pitkäaikainen kyvyttömyys harjoittaa ammattiaan;
- c) tilaan merkittävällä tavalla vaikuttava ankara luonnonmullistus;
- d) tilan kotieläinrakennusten tuhoutuminen onnettomuudessa;
- e) eläinkulikutauti tai kasvitauti, joka vahingoittaa viljelijän koko karjaa tai osaa siitä, tai vastaavasti viljelykasveja;
- f) koko tilan tai sen merkittävän osan pakkolunastus, jos kyseinen pakkolunastus ei ollut ennakoitavissa hakemuksen jättöpäivänä.

Kesantopellon lannoitus

Et saa lannoittaa avo-, sänki- ja yksivuotista viherkesantoa. Voit lannoittaa monivuotista viherkesantoa ainoastaan perustamisen yhteydessä. Typpilannoitemäärä voi olla enintään 50 prosenttia luvussa 4.1.5, taulukossa 8, kohdassa ”muut viljat, niiden seokset ja muut peltokasvit” mainituista enimmäislannoitusmäärästä.

Huomaa myös, että ympäristösitoumuksen tehneillä tiloilla monivuotisen viherkesannon perustamisvaiheen lannoitukselle on alemmat raja-arvot.

Kesantopellon kasvuston päättäminen

Voit päättää kesantopellon kasvuston kemiallisesti tai mekaanisesti 1. 9. alkaen. Jos kylvät kesantopellolle nurmikasveja tai syksyllä kylvettäviä tai istutettavia kasveja, voit päättää kasvuston 15. 7. alkaen. Kesantopellon muokkaus ja lannoitus on tehtävä tällöin kylvön tai istutuksen yhteydessä.

Jos olet ilmoittanut kesantopellon viherryttämistuen ekologisen alan kesannoksi, voit päättää kasvuston muokkaamalla aikaisintaan 15. 8., jos kylvät alalle nurmikasveja tai syksyllä kylvettäviä tai istutettavia kasveja. Tällöin voit päättää ekologisen alan kesannon kasvuston kemiallisesti aikaisintaan 15.7. Kasvustoa voit hyödyntää taloudellisesti ja laidunnaa 15.8. jälkeen.

Taulukko 3. Kesantopeltojen täydentävien ehtojen vaatimukset sekä viherryttämistuen ekologisen alan kesannon vaatimukset

Kesantopeltojen täydentävien ehtojen vaatimukset sekä viherryttämistuen ekologisen alan kesannon vaatimukset			
	Viheresanto	Sänkikesanto	Avokesanto
Luonnehdinta	Yksi- tai monivuotinen kasvusto (nummi-, rista-, maisema- tai mittykasveja)	Edellisen tai sitä aiemman vuosien vilja-, öljy-, palko- tai kuitukiven tai siemenmausteden sänki • pohjavesialueilla sallittu vain erityistä syistä.	Ilman kasvipehettä ja ilman sänkiä oleva peltoalue Avokesanto on sallittu • alalla, jolla torjutaan vaikeasti häiritsevää rikkasvegeä • alalla, jolla tehdään lyhytaikaisia kunnostustoimia • yleisluontuun ehtojen ja poikkeusluokkien olosuhteiden tapauksissa • jos poikkeamiseen on muu erityinen syy. On suositeltavaa, ettet pidä avokesantoa valtaajien tai viljelijöiden suomenperäisten varsilta, tuharalaeilla alueilla ja talousvesikaivojen ympärillä.
Kylvö	Viimeistään 30.6.		
Lannoitus	Vain monivuotisilla niiden perustamisen yhteydessä. Sallittu kylvettäessä tai istutettaessa syyssyyskylvöä kasveja.	Vain kylvettäessä tai istutettaessa syyssyyskylvöä kasveja.	Vain kylvettäessä tai istutettaessa syyssyyskylvöä kasveja.
Niitto	Ei tarvitse välttämättä niittää vuosittain. • Maatalousmaan avoimena säilymisestä on joka tapauksessa huolehdittava.	Ei tarvitse välttämättä niittää vuosittain. • Maatalousmaan avoimena säilymisestä on joka tapauksessa huolehdittava.	Ei tarvitse välttämättä niittää vuosittain. • Maatalousmaan avoimena säilymisestä on joka tapauksessa huolehdittava.
Siukkaaminen	• Perustamisen yhteydessä • 1.9. alkaen. • Aikaisintaan 15.7., jos pellolle kylvetään nurmikasveja tai sykyillä kylvettäviä tai istutettavia kasveja tai jos tehdään viljelykuntoa parantavia toimenpiteitä, esim. väkaiden rikkasvien torjuntaa.	• 1.9. alkaen • Aikaisintaan 15.7., jos pellolle kylvetään nurmikasveja tai sykyillä kylvettäviä tai istutettavia kasveja tai jos tehdään viljelykuntoa parantavia toimenpiteitä, esim. väkaiden rikkasvien torjuntaa.	• Jos kylvetään nurmikasveja tai sykyillä kylvettäviä tai istutettavia kasveja tai jos tehdään viljelykuntoa parantavia toimenpiteitä, esim. väkaiden rikkasvien torjuntaa.

Kuva 6: Klikkaa kuvaa suurentaaksesi!

Kesantopeltojen täydentävien ehtojen vaatimukset sekä viherryttämistuen ekologisen alan kesannon vaatimukset			
	Viheresanto	Sänkikesanto	Avokesanto
Paittäminen (mekaanisesti tai kemiallisesti)	• 1.9. alkaen. • Aikaisintaan 15.7., jos pellolle kylvetään nurmikasveja tai sykyillä kylvettäviä tai istutettavia kasveja tai jos tehdään viljelykuntoa parantavia toimenpiteitä, esim. väkaiden rikkasvien torjuntaa.	• 1.9. alkaen. • Aikaisintaan 15.7., jos pellolle kylvetään nurmikasveja tai sykyillä kylvettäviä tai istutettavia kasveja tai jos tehdään viljelykuntoa parantavia toimenpiteitä, esim. väkaiden rikkasvien torjuntaa.	• 1.9. alkaen. • Aikaisintaan 15.7., jos pellolle kylvetään nurmikasveja tai sykyillä kylvettäviä tai istutettavia kasveja tai jos tehdään viljelykuntoa parantavia toimenpiteitä, esim. väkaiden rikkasvien torjuntaa.
Jos käytät alaa viherryttämistuen ekologisen alan, huomiosi lösköi nelmä:	• 15.8. alkaen muokkaamalla, jos pelto on ilmoitettu viherryttämistuen ekologiseksi alaksi ja alalle kylvetään nurmikasveja tai sykyillä kylvettäviä tai istutettavia kasveja. • Kemiallinen paittäminen 15.7. alkaen sallittu, jos alalle kylvetään nurmikasveja tai sykyillä kylvettäviä tai istutettavia kasveja 15.8. alkaen.	• 15.8. alkaen muokkaamalla, jos pelto on ilmoitettu viherryttämistuen ekologiseksi alaksi ja alalle kylvetään nurmikasveja tai sykyillä kylvettäviä tai istutettavia kasveja. • Kemiallinen paittäminen 15.7. alkaen sallittu, jos alalle kylvetään nurmikasveja tai sykyillä kylvettäviä tai istutettavia kasveja 15.8. alkaen.	
Lyhytkaikaiset kunnostus-toimenpiteet	Vain niiden vaatiman alan laajuudessa • saksioitus, kalkitus tai ojen kaivaminen ja perkaus tai muut vastaavat toimenpiteet	Vain niiden vaatiman alan laajuudessa • saksioitus, kalkitus tai ojen kaivaminen ja perkaus tai muut vastaavat toimenpiteet	Vain niiden vaatiman alan laajuudessa • saksioitus, kalkitus tai ojen kaivaminen ja perkaus tai muut vastaavat toimenpiteet
Taloudellinen hyödyntäminen	Sallittu pääsääntöisesti • säilyttävä maatalousmaana ja maatalouskäytön kannalta hyödyksi kunnossa. • Säilytysvapaa tms. pitkäkaikaisesti peittäminen ala ilmoitetaan tilapäisesti viljelemättömänä. • Laiduntaminen sallittu, jos pelto pinta säilyy heinä- ja nurmipeitteisenä. • Jos on ilmoitettu viherryttämistuen ekologiseksi alaksi, sitä ei voi käyttää maataloustuotantoon ajalla 1.1.–15.8. Kasvustoa voidaan hyödyntää taloudellisesti ja laaduntaa 15.8. jälkeen.	Sallittu pääsääntöisesti • säilyttävä maatalousmaana ja maatalouskäytön kannalta hyödyksi kunnossa. • Säilytysvapaa tms. pitkäkaikaisesti peittäminen ala ilmoitetaan tilapäisesti viljelemättömänä. • Jos on ilmoitettu viherryttämistuen ekologiseksi alaksi, sitä ei voi käyttää maataloustuotantoon ajalla 1.1.–15.8.	Sallittu pääsääntöisesti • säilyttävä maatalousmaana ja maatalouskäytön kannalta hyödyksi kunnossa. • Säilytysvapaa tms. pitkäkaikaisesti peittäminen ala ilmoitetaan tilapäisesti viljelemättömänä. • Jos on ilmoitettu viherryttämistuen ekologiseksi alaksi, sitä ei voi käyttää maataloustuotantoon ajalla 1.1.–15.8.

Kuva 7: Klikkaa kuvaa suurentaaksesi!

2.6 Säilytä maisemapiirteet

Manner-Suomi

Säilytä puuryhmät ja yksittäiset puut, jotka on suojeltu luonnonsuojelulain (1096/1996) 29 §:n 1 momentin 9 kohdan perusteella, jos ne kasvavat maatalousmaalla olevan peruslohkon sisällä, peruslohkon pientareella tai toisiinsa rajoittuvien peruslohkojen välisellä alueella enintään 0,2 hehtaarin alalla. Suojelupäätöksiä Manner-Suomessa tekevät ELY-keskukset. Tällaisten suojelukohteiden maisemaa hallitsevat puut ovat järeärunkoisia, iäkkeitä, usein monihaaraisia ja laajalatuksisia. Männyn, kuusen, koivun ja tammen rungon läpimitta tulee olla 1,3 m korkeudella vähintään 60 cm ja muiden puulajien vähintään 40 cm. Puita ei saa leikata lintujen pesimäaikaan. Suojeltuja alueita ei saa raivata pelloksi tai muuten muuttaa.

Säilytä myös enintään 0,2 hehtaarin suuruiset luonnonmuistomerkit, jotka on suojeltu luonnonsuojelulain (1096/1996) 23 ja 26 §:ssä, jos ne ovat peruslohkon sisällä, peruslohkon pientareella tai toisiinsa rajoittuvien peruslohkojen välisellä alueella. Luonnonmuistomerkit ovat puita, puuryhmiä, siirtolohkareita tai muita vastaavia luonnonmuodostumia, jotka on suojeltu kauneuden, harvinaisuuden, maisemallisen merkityksen, tieteellisen arvon tai muun syyn perusteella. Suojellut luonnonmuistomerkit on yleensä merkitty myös maastoon. Puita ei saa leikata lintujen pesimäaikaan.

Kunnan ympäristöviranomaiset tekevät suojelupäätöksiä yksityismailla sijaitsevista kohteista maanomistajan hakemuksesta tai suostumuksella. Luonnonmuistomerkkejä ei saa vahingoittaa tai poistaa.

Ilmoita hallitsemallasi alalla olevat koh-

teet kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle. Lohkojen välisellä alueella olevat kohteet ilmoittaa alueen haltija. Tee kohteiden ilmoittaminen päätukihaun yhteydessä lomakkeella 442.

Ahvenanmaa

Säilytä puuryhmät ja yksittäiset puut, jotka on suojeltu luonnonsuojelusta annetun Ahvenanmaan maakunta-asetuksen (ÅFS 1998:113) 5 §:n 8 kohdan perusteella, jos ne kasvavat maatalousmaalla olevan peruslohkon sisällä, peruslohkon pientareella tai toisiinsa rajoittuvien peruslohkojen välisellä alueella enintään 0,2 hehtaarin alalla. Suojeltujen puiden tulee olla Ahvenanmaan maakunta-asetuksen (ÅFS 113/1998) 5 §:n kohdan 8 mukaisesti tammia, vaahteroita tai haapoja, joiden läpimitta mitattuna 130 cm korkeudelta on vähintään 170 cm, tai katajia, joiden korkeus on yli 6 m. Suojelukohteista tulee olla aluerajaus, jonka maakuntahallitus voi määritellä alueen maanomistajan tai haltijan pyynnöstä.

Säilytä myös luonnonmuistomerkit, jotka on suojeltu luonnonsuojelusta annetun Ahvenanmaan maakuntalain (ÅFS 1998:82) 6§:ssä, jos ne ovat peruslohkon sisällä, peruslohkon pientareella tai toisiinsa rajoittuvien peruslohkojen välisellä alueella. Luonnonmuistomerkit ovat puita, puuryhmiä, siirtolohkareita tai muita vastaavia luonnonmuodostumia, jotka on suojeltu kauneuden, harvinaisuuden, maisemallisen merkityksen, tieteellisen arvon tai muun syyn perusteella. Suojellut luonnonmuistomerkit on yleensä merkitty myös maastoon. Puita ei saa leikata lintujen pesimäaikaan.

2.7 Selvitä, tarvitsetko lupaa kasteluveden ottoon

Kuva 8: Kuva: Pentti Sormunen/Kuvapankki Plugi

Kun käytät vettä kasteluun, selvitä ympäristölupaviranomaiselta, tarvitsetko siihen vedenottoluvan. Lupaehtojen noudattaminen kuuluu täydentäviin ehtoihin, jos lupa tarvitaan. Saat pääsääntöisesti johtaa vettä vesistöä toisen vesialueelta talousvedeksi tai esimerkiksi kasteluvedeksi, jos vettä riittää myös niille, jotka ottavat vettä omistajina tai saadun luvan perusteella. Lupa veden ottamiseen vesistöä tarvitaan vesilain (587/2011) 4 luvun (Ahvenanmaalla ÅFS 61/1996, luku 6) mukaan esimerkiksi silloin, kun vettä ei riitä tarpeeksi niille vesialueen omistajille tai osakkaille, jotka ottavat vettä.

2.8 Suojele pohjavettä

Kuva 9: Kuva: Reijo Juurinen/ Kuvaliiteri

Pohjaveden kaikenlainen pilaaminen on kielletty ympäristönsuojelulain (527/2014). Ympäristölle vaarallisten ja haitallisten aineiden päästäminen suoraan tai välillisesti pohjaveteen on kielletty valtioneuvoston asetuksella 1022/2006. Ympäristölle vaaralliset ja haitalliset aineet, joita ei saa päästää suoraan tai välillisesti pohjaveteen on lueteltu taulukossa 4. Viljelijän on oman tilansa osalta huolehdittava, ettei tilan toiminnasta aiheudu edellä mainitun asetuksen (1022/2006) liitteessä E mainittujen ympäristölle vaarallisten ja haitallisten aineiden suoraa tai epäsuoraa päästöjä pohjaveteen (esim. polttoaineista, voiteluaineista, kasvinuojeluaineista). Huomioi vaatimus kaikella maatalousmaalla, myös niillä alueilla, jotka eivät sijaitse pohjavesialueella.

Huolehdi, ettei tilallasi ole esimerkiksi vuotavia kasvinuojeluainesäiliöitä, öljysäiliöitä, jäteöljykanistereita tai -tynnyreitä, hylättyjä ajoneuvoja tai muita laitteita, joista voi aiheutua kasvinuojeluaineiden tai hiilivetyjen suoraa tai epäsuoraa päästöjä pohjaveteen. Huolehdi myös, ettei kasvinuojeluaineiden varastoinnista, säiliöiden täyttämisestä tai ruiskujen pesusta aiheudu suoraa tai vä-

lillisiä päästöjä pohjaveteen. Huomioi vaatimukset kaikella maatalousmaalla, myös niillä alueilla, jotka eivät sijaitse pohjavesialueella.

Selvitä pohjavesialueen sijainti

Pohjavesialueiden käytön rajoitukset koskevat kaikkia viljelijöitä, joilla on maatalousmaata pohjavesialueella. Selvitä kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselta sijaitseeko jokin lohkoistasi pohjavesialueella. Pohjavesialueiden rajaukset ovat kaikkien saatavilla myös Internetistä ympäristöhallinnon OIVA-palvelusta www.ymparisto.fi/oiva. Jos jokin lohko on pohjavesialueella vain osittain, tulee lohkon pohjavesialueella olevalla osalla noudattaa pohjavesialuetta koskevia rajoituksia. Tästä alueesta voi tehdä oman kasvulohkonsa. Huomaa, että kuntasi ympäristönsuojelumääräyksissä tai mahdollisessa tilan ympäristöluvassa tai muussa luvassa on voitu antaa tarkempia rajoituksia pohjavesialueen viljelystä, esimerkiksi lannan levityksestä, kuin mitä täydentävät ehdot edellyttävät. Eri kunnissa määräykset voivat olla erilaiset.

Käytä vain pohjavesialueella sallittuja kasvinuojeluaineita

Noudata valmisteen myyntipäällystekstissä mainittua rajoitusta pohjavesien suojelemiseksi. Rajoituksissa on eroja eri valmisteilla. Ohessa on esimerkki erään valmisteen käyttöä rajoittavasta pohjavesilausekkeesta. Kasvinuojeluaineille voi tulla uusia rajoituksia ensimmäisen hyväksymisen jälkeen, minä vuoksi ajantasaiset tiedot on hyvä tarkistaa aina ennen käyttöä Tukesin ylläpitämästä kasvinuojeluainerekisteristä (www.tu-

kes.fi/kasvinsuojeluinerekisteri).

Kasvinsuojeluinerekisteristä voi tehdä haun pohjavesialueella sallituista valmisteista tai listata valmisteet, joilla on jokin käyttöä koskeva rajoitus pohjavesialueella. Valmisteen tarkempi pohjavesirajoitus löytyy rekisteristä valmisteen tiedoista sekä myyntipäällyksen tekstistä. Voimassa olevia rajoituksia voit tiedustella myös kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselta.

Esimerkki kasvinsuojeluaineen pohjavesialuelausekkeesta

Pohjavesirajoitus: Kasvinsuojeluaine tai sen hajoamistuote voi kulkeutua maassa, minkä vuoksi sitä ei saa käyttää tärkeillä tai muilla vedenhankinta-käyttöön soveltuvilla pohjavesialueilla (pohjavesialueluokat I ja II). Talousveden hankintaan käytettävien kaivojen ja lähteiden ympärille tulee jättää vähintään 30–60 metrin levyinen kasvinsuojeluaineella

käsittelemätön suojavyöhyke. Kasvinsuojeluaineen käyttöä karkeilla hietamailla tai sitä karkeammilla maalajeilla tulisi välttää.

Taulukko 4. Pohjavedelle vaaralliset aineet ja aineryhmiin kuuluvat vaaralliset aineet, joita ei saa päästää pohjaveteen (valtioneuvoston asetus 1022/2006).

Pohjavedelle vaaralliset aineet ja aineryhmiin kuuluvat vaaralliset aineet, joita ei saa päästää pohjaveteen (valtioneuvoston asetus 1022/2006)
Organohalogeeniyhdisteet ja aineet, jotka vesiympäristössä
Orgaanofosforiyhdisteet
Orgaaniset tinayhdisteet
Aineet ja valmisteet tai niiden hajoamistuotteet, joilla osoitetaan olevan karsinogeenisia tai mutageenisia ominaisuuksia tai ominaisuuksia, jotka voivat vaikuttaa steroidien tuotantoon, kilpirauhaseen, lisääntymiseen tai muihin sisäeritykseen liittyviin toimintoihin vesiympäristössä tai sen välityksellä
Hilliveädyt sekä pysyvät, kertyvät ja myrkylliset orgaaniset aineet
Syanidit
Metallit ja niiden yhdisteet
Arseni ja sen yhdisteet
Biosidit ja kasvinsuojeluaineet
Suspendoituneet aineet
Rehevöitymistä aiheuttavat aineet (erityisesti nitraatit ja fosfaattit)
Happitasapainoon epäedullisesti vaikuttavat aineet (jotka ovat mitattavissa muuttujilla kuten BHK ja KHK)
Piiyhdisteet
Fluoridit
Aineet, joilla on haitallinen vaikutus pohjaveden makuun tai hajuun, ja yhdisteet, jotka mahdollisesti vedessä muodostavat tällaisia aineita ja lienevät vedestä ihmisen käyttöön soveltumattomia

Kuva 10: Klikkaa kuvaa suurentaaksesi!

3 Pysyvät laitumet

Noudata pysyvän laitumen ennakkoluvan ehtoja

Vuodesta 2015 alkaen pysyvien nurmien säilyttämisvaatimus on ollut osa viherryttämistukea. Sen ehdoista voit lukea Maaseutuviraston julkaisemasta Hakuoppaasta 2016, joka julkaistaan maaliskuussa osoitteessa www.mavi.fi/hakuopas .

Pysyvien laitumien ja pysyvien nurmien hoi-

dosta kerrotaan tarkemmin tämän oppaan luvussa 2.4.

Suomessa otettiin käyttöön vuonna 2015 pysyvien laitumien ennakkolupamenettely. Jos siirsit pysyviä laitumia muuhun käyttöön vuonna 2015, sinun oli pääsääntöisesti haettava siirrolle ennakkolupa. Jos olet hakenut ennakkolupaa vuonna 2015, sinun täytyy noudattaa ennakkoluvan ehtoja.

4 Ympäristöön liittyvät lakisääteiset hoitovaatimukset

Kuva 11: Kuva: Sakari Alasuutari/ Kuva-pankki Plugi

Ympäristöön liittyvät lakisääteiset hoitovaatimukset

- Lannan ja lannoitteiden käyttö ja varastointi
- Luonnon suojeleminen maatalousmaalla

4.1 Käsitlete lantaa ja lannoitevalmisteita huolellisesti, uutta 2016

Lannan ja lannoitevalmisteiden sisältämät ravinteet voivat pilata pinta- ja pohjavesiä. Siksi lannan ja muiden maataloudessa lannoitteina käytettävien aineiden käytölle on rajoituksia, jotka perustuvat valtioneuvoston asetukseen (1250/2014) eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamisesta. Rajoitukset koskevat kaikkia viljelijöitä. Vuonna 2015 asetukseen tehtiin muutoksia (220/2015, 435/2015 ja 1261/2015) useampaan kertaan.

Kuva 12: Kuva: MMM_kuva-arkisto

Vuoden 2015 aikana tulleet muutokset:

Peltojen kaltevuus

- Peltolohkon osilla, joiden kaltevuus on vähintään 15 prosenttia voit levittää lietelantaa, virtsaa ja nestemäisiä orgaanisia lannoitevalmisteita pelkästään sijoittamalla. Jos levität kalteville peltolohkon osille muuta lantaa tai orgaanisia lannoitevalmisteita, ne on muokattava maahan kahdentoista tunnin sisällä levityksestä.

Lannan ja lannoitteiden levittäminen

- Tuotantoeläinten lannassa ja lantaa sisältävissä orgaanisissa lannoitevalmisteissa voit vuosittain levittää enintään määrän, jossa kokonaistyyppiä on enintään 170kg/ha
- Voit levittää lantaa poikkeuksellisesta sääolosuhteesta johtuvasta syystä marraskuun loppuun saakka, mikäli suuret sademäärät ja vähäinen haihdunta ovat estäneet lannoitteiden hyödyntämisen ravinteena pellolla kasvukauden aikana
- Lannoitus- ja pintalevityskiellot eivät estä kotieläinten rantalaiduntamista

Aumaaminen

- Voit aumata lantaa sekä orgaanista lannoitevalmistetta, joka on kuiva-ainepitoisuudeltaan vähintään 30 prosenttia, läpi vuoden työteknisen tai hygienisen syyn vuoksi
- Auman voit säilyttää pellolla enintään vuoden sen perustamisesta
- Yhteen aumaan voit sijoittaa joko vähintään yhden hehtaarin alalle tai koko lohkolle ja siihen rajautuville lohkoille levitettävä määrä orgaanista lannoitevalmistetta tai lantaa

Lannan ja orgaanisten lannoitevalmisteiden kuormaaminen

- Kuormaa kovapohjaisella alustalla, joka kestää koneiden painon ja liikkumisen ja jolta voidaan tarvittaessa kerätä

varissut tai imeytynyt lanta tai orgaaninen lannoitevalmiste talteen

Lantalatilavuudet

- Lantaloiden vähimmäistilavuustaulukoon on lisätty nautojen alkuperäisrotuja koskevat lantalatilavuudet.

Pysyvien ruokintapaikkojen rakenteelliset vaatimukset

- Kata pysyvät ruokintapaikat ja poista niille kertynyt lanta riittävän usein. Kattamisvaatimus ei koske toiminnallisesti eläinsuojan yhteydessä sijaitsevien ulkotarhojen ja jaloittelalueiden pysyviä ruokintapaikkoja. Pysyvien ruokintapaikkojen tulee olla tiivispohjaisia.

Tärbkelysperunan solunesteelle annetut poikkeukset levitettävästä määrästä ja levitysaikasta ovat poistuneet. Voimassa seuraavat ehdot:

- Sallittu levitysaika 1.4.–31.10.
- 9. alkaen perunan solunesteessä levitämäsi typen määrä saa olla enintään 35kg/ha.

Lue muutoksista tarkemmin luvuista 4.1.1–4.1.6. Huomioithan, että valtioneuvoston asetuksessa eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamisesta (1250/2014) muutoksineen on myös muita vaatimuksia, joita sinun täytyy noudattaa, mutta jotka eivät kuulu täydentäviin ehtoihin.

4.1.1 Noudata lannan varastointia koskevia määräyksiä

Tilalla, jolla kertyy lantaa tuotantoeläinten pidosta, tulee olla lannan varastointitila. Tilan lantalaan pitää mahtua 12 kuukauden aikana kertyvä lanta lukuun ottamatta lantaa, joka jää laidunnuksessa laitumelle laidunkauden aikana. Nautojen osalta voidaan ottaa huomioon enintään neljän kuukauden aikana laitumelle jäävä lanta. Ympärivuotisesti ulkona kasvatettavilla nautalajeilla voidaan huomioida koko ulkona vietetty kausi lantatilavuusvaatimusta laskettaessa. Mikäli eläimet ovat yöt eläinsuojassa, voi laidunkaudesta huomioida vain puolet lantatilavuutta laskettaessa, nautojen osalta kaksi kuukautta. Jaloittelualueilta ja pysyvistä ruokinta- ja juottopaikoista säännöllisesti kerätylle lantamäärälle, jota ei voida suoraan hyödyntää lannoitteena, tulee olla lannan varastointitila.

Voit ottaa huomioon lantalan vähimmäistilavuuden laskemisessa viljelijöiden yhteislantalat ja pihattojen kuivikepohjat. Pienempi lantalakoko on mahdollinen myös, jos luovutat lantaa toiselle viljelijälle varastoon tai heti hyötykäyttäväksi, tai jos luovutat lantaa sellaiselle hyödyntäjälle (esim. kompostointi- tai biokaasulaitos), jolla on ympäristönsuojelulain mukainen lupa ottaa lantaa vastaan.

Eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamisesta annetun asetuksen 1250/2014 mukaiset lantalan mitoituserusteet on esitetty taulukossa 5. Taulukossa on esitetty ohjetilavuudet eri tuotantoeläinten virtsalle, lietelannalle, kuivalannalle ja kuivikelannalle. Lannan prosessoimisen vaikutukset vaadittuun varastointitilan ko-

koon on esitetty taulukossa 6.

Taulukko 5. Lantaloiden ohjetilavuudet 12 kuukauden varastoimisajaksi varten eläintä/eläinpaikkaa kohti lantatyypittäin (m³/eläin/vuosi, ilman sadevettä).

Eläin	Lietelanta	Kuivikelanta, kuivikepohja-lanta	Kuivalanta	Virtsa
Lisäperäseuraus*	25,5	28,8	15,8	8,7
Hieno	8,5	13,4	6,6	2,9
Ensiherne	10,6	16,4	16,8	1,8
Lihavasta, sorni	12,1	12,9	10,1	1,7
Siipilintu*	7,2	8,7	6,1	3,0
Lihavuokki-6kk	3,6	6,1	3,1	1,1
Siipilintu-6-12kk	9,5	10,1	8,0	2,1
Sotkuvaa-6kk	4,7	7,1	4,2	1,3
Ulkona*	2,4	3,0	1,9	1,6
Ensiherne-puol*	9,3	10,7	2,2	6,8
Ensiherne-puol-ensinäkälä*	12,7	15,5	3,6	10,4
Ulkona*	1,9	4,9	1,8	2,7
Virtsapuol*	1,2	1,6	0,6	0,8
Kettu (vähimmäinen)	4,9	6,1	1,8	3,5
Siipilintu*	-	0,02	-	-
Muokkava, broilerina	-	0,06	-	-
Kalkkuna*	-	0,06	-	-
Äänä, hani*	-	0,04	-	-
Siipilintu*	-	0,03	-	-
Lampas ja koi*	-	1,3	-	-
Vuohelanta*	-	1,3	-	-
Karjasta 6-11-12kk*	-	1,3	-	-
Karjasta 6-11-12kk*	-	0,6	-	-
Hönnä-120cm	-	17,0	-	-
Pöytä-120cm	-	12,2	-	-
Pöytä-120cm	-	8,0	-	-
Minkki, kettu	-	0,25	-	-
Kettu, pussi	-	0,5	-	-

Kuva 13: Klikkaa kuvaa suurentaaksesi!

Eläin	Lietelanta	Kuivikelanta, kuivikepohja-lanta	Kuivalanta	Virtsa
Alisäperäseuraus*	-	0,5	-	-
Lisäperäseuraus*	-	22,3	-	-
Ensiherne	-	15,9	-	-
Hieno	-	11,7	-	-
Siipilintu*	-	11,8	-	-
Lihavuokki-6-12kk	-	8,3	-	-
Siipilintu-6-12kk	-	9,4	-	-
Vaalea-6kk	-	5,3	-	-

Taulukko 6. Lannan prosessoinnin vaikutus vaadittuun varastointitilan kokoon.

Lannan prosessointi vaikuttaa vaadittuun varastointitilan kokoon	
Lannan käsittely biokaasulaitoksessa ei merkittävästi muuta lannan määrää, joten voit soveltaa suoraan taulukkoa 5 näille lantalaaduille.	
Jakeistuksessa eli separoinnissa lietelannasta erottuu neste- ja kuivajae. Molemmille jakeille on oltava erilliset varastot. Kun lasket jakeiden vaatimia varastointitiloja, lähtökohdana voit käyttää molemmilla käytettyä taulukon 5 mukaista tilaa syntyvää lietelannan määrää. Jakeiden määrät ja niiden vaatimat varastojen koot riippuvat jakeistuksessa käytetyn laitteen erotustehosta ja raakalietteen ominaisuuksista. Erotuslaitteita ovat esimerkiksi nauhapuristin, rumpuseula ja ruuvipuristin. Edellä mainituilla laitteilla on erilaisia erotustehoja laitteesta riippuen. Käytä eri jakeiden määrien laskennassa laitteen valmistajan antamaa erotustehoa.	
Laskentaesimerkki:	
Tilalla on 50 emolehmää, jotka tuottavat lietelantaa vuodessa yhteensä 950 kuutiota. Lietelanta jakeistetaan nauhapuristimella, jonka erotustehoksi valmistaja on antanut 27 %. Jakeistuksessa muodostuu 27 % x 950m ³ = 257m ³ kuivajaea. Loppuosa eli 693 m ³ on nestejaea.	
Mitoita lantalavarastot näiden määrien mukaan. Huomioi myös taulukon 5 yhteydessä esitetyt vaatimukset sadevesille ja mahdolliselle kelluvalle katteelle.	
Varastoitavan lantamäärän voidaan laskea vähenevän 20 % taulukon 5 avulla lasketusta vuosittaisesta lantamäärästä, jos kuiva- tai kuivikelanta kompostoidaan aktiivisesti aumoissa, tarkoitteen auman ilmastamista tai säännöllistä kääntämistä esimerkiksi kaivurilla, tai kuiva- ja kuivikelanta kompostoidaan erillisissä reaktorissa.	

Kuva 14: Klikkaa kuvaa suurentaaksesi!

Jos sinulla on jo olemassa oleva lantala tai jos rakennuslupahakemuksesi on tullut viireille ennen 1.4.2015, sovelletaan lantala-tilavuusvaatimuksissa edelleen valtioneuvoston asetuksen maataloudesta peräisin olevien nitraattien vesiin pääsyn rajoittamisesta (931/2000) mukaista taulukkoa 7.

Taulukko 7. Kuivalannan sekä virtsa- ja lietesäiliön ohjetilavuudet (m³) 12 kuukauden varastoimisaikaa varten eläintä (eläinpaikkaa) kohti asetuksen 931/2000 mukaan.

Kuivalantailan sekä virtsa- ja lietesäiliön ohjetilavuudet (m ³) 12 kuukauden varastoimisaikaa varten eläintä (eläinpaikkaa) kohti. Muun kokoinen lantala suhteutetaan näihin mitto- arvoihin.				
Eläinlaji	Kuivikelanta	Virtsa	Lietelanta	Kuivikelanta + kuivikelannan imeytettyä
Lyypylehmä***	12,0	8,0	24,0	24,0
Hieho, emolehmä, linnaista, siitosroosi	9,0	4,0	15,0	15,0
Naukarija** 6 kk	2,4	1,2	4,0	4,0
Emakko porsaanee****	3,0	3,5	7,0	8,3
Säilötettömäksi porsaanee****	4,4	5,2	9,6	12,0
Lihonka* (x), siitosika	0,7	1,0	2,0	2,4
Jauhitettomaksi**	0,8	1,2	2,4	2,4
Vierotettu porsas* (xx)	0,5	0,5	1,0	1,2
Hevonen	-	-	-	12,0
Poni	-	-	-	8,0
Lammis, uuhikaritsoneen, vuohi, kuttu kileneen	1,5	-	-	1,5
Lattikana, broilerinemo	0,05	-	-	0,05
Häikkäna	0,05	-	-	0,05
Kalkkuna*	0,03	-	-	0,03
Broileri, kananuorokko*	0,015	-	-	0,015
Ankka, hanhi*	0,04	-	-	0,04
Sorsa*	0,025	-	-	0,025

* Eläinpaikka kohti vuodessa
 ** Kosteus ei, emakkoikäisten keskuudessa, eläinpaikka kohti vuodessa
 *** Korkeavuorotilalle keijolle suositellaan taulukossa olevia suurempia varastotilavuuksia
 **** Porsasikälyaika: 2 viikkoa (kun emakkoikäisten emakkoikä)
 ***** Kosteus säilötettömäksi, lantamäärät emakkoikäisiä kohti, kun emakkoikäisiä porsuksia ei tai enemminkin vuodessa; porsaat huomioidaan vierotusikäin (n. 5 viikkoa) asti
 (x) Kosteus litesäiliö, joiden leikimäärämen keuraspaino on enintään 90 kg. Jos keuraspaino on suurempi, käytetään joutilaan emakon arvoja.
 (xx) Porsas kasvatusaika: ikäkuusi 6-11 viikkoa

Kuva 15: Klikkaa kuvaa suurentaaksesi!

Jos kuivalantaa syntyy tilalla enintään 25 m³ vuodessa tai jos varastoit kerrallaan enintään 25 m³ kuivalantaa, voit varastoida lannan tiiviillä siirtolavalla tai muulla vastaavalla alustalla, joka on katoksessa tai joka katetaan peitteellä.

Jos vastaanotat ja varastoit lantaa, tulee sinulla olla lantala, joka on mitoitettu vuosittain vastaanotettavan määrän mukaan. Lantala ei tarvita, jos säilytät kuivalantaa tai orgaanisia lannoitevalmisteita, joiden kuiva-ainepitoisuus on vähintään 30 %, pellolla levitysaikana korkeintaan neljä viikkoa levitystä odottamassa.

4.1.2 Kuivalannan varastointi poikkeustilanteessa

Kuivalantaa, jonka kuiva-ainepitoisuus on vähintään 30 %, voit varastoida aumassa työteknisen tai hygieenisen syyn niin vaatiessa.

Työteknisellä syyllä tarkoitetaan esimerkiksi kelirikkoa tai lantalalaitteiden rikkoutumista. Hygieenisinä syynä voidaan pitää esimerkiksi lannan sisältämää taudinaiheuttajaa, kuten salmonellaa, listeriaa tai muuta tautia. Jos perustat lanta-auman hygieenisen syyn vuoksi, tulee syyn olla aina eläinlääkärin hyväksymä.

Lanta-aumassa varastoinnista ei saa aiheutua vesistön pilaantumista tai sen vaaraa. Varastointi aumassa on aina kielletty pohjavesialueella ja tulvanalaisella alueella.

Sijoita auma kantavalle peltoalueelle. Jos pelto on kalteva, sijoita auma lähelle pellon yläreunaa. Aumaa ei saa sijoittaa alle 100 metrin etäisyydelle vesistöstä, valtaojasta tai talousvesikaivosta eikä alle viiden metrin etäisyydelle ojasta. Levitä auman pohjalle vähintään 20 cm:n nestettä sitova kerros, esimerkiksi turvetta, ja peitä auma tiiviillä peitteellä. Poista aumantekopaikalta lumi ja muotoile alusta siten, että nesteiden pääsy ympäristöön estyy. Uuden auman saat sijoittaa

samalle paikalle kahden väli vuoden jälkeen.

Sijoita yhteen aumaan vähintään yhden hehtaarin alalle tai enintään koko lohkolle ja siihen rajautuville lohkoille levitettävä määrä lantaa tai orgaanista lannoitevalmistetta. Levitä aumaan varastoitu lanta tai orgaaninen lannoitevalmiste viimeistään vuoden kuluttua auman perustamisesta.

Huomioi levittämisessä myös muut lannan levitykseen liittyvät vaatimukset, jotka on kerrottu oppaan luvuissa 4.1.2 -4.1.6.

Jos varastoit kuivalantaa eläinlääkärin hyväksymän hygieenisen syyn vuoksi aumassa, ei aumattua lantaa ole välttämätöntä levittää viimeistään vuoden kuluttua auman perustamisesta. Tällöin myöskään aumaan sijoitettavan kuivalannan määrää ei ole rajoitettu.

Ilmoita kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle kuivalannan varastoinnista aumassa 14 vuorokautta ennen varastoinnin aloittamista. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen suorittaa tarvittaessa tarkastuksen ennen aumavarastoinnin aloittamista. Edellä mainittu vaatimus ei kuulu täydentäviin ehtoihin, mutta täytyy silti huomioida.

4.1.3 Noudata rakenteellisia vaatimuksia

Lannan ja pakkaamattomien orgaanisten lannoitevalmisteiden varastointitilojen, lantakourujen ja muiden lannan johtamiseen tarkoitettujen rakenteiden tulee olla vesitiiviitä.

Rakenteiden ja laitteiden tulee olla sellaisia, ettei lannan tai orgaanisten lannoitevalmisteiden siirron, käsittelyn ja varastointitilan tyhjennyksen aikana pääse nesteitä ympäristöön. Tee kuormaus kovapohjaisella alustalla, joka kestää koneiden painon ja liikkumisen ja jolta voidaan tarvittaessa kerätä varissut tai imeytynyt lanta tai orgaaninen lannoitevalmiste talteen.

Pysyvien ruokintapaikkojen tulee olla kate-
tut ja tiivispohjaiset ja niille kertyvä lanta on poistettava riittävän usein. Kattamisvaatimus ei kuitenkaan koske toiminnallisesti eläinsuojan yhteydessä sijaitsevien ulkotarhojen ja jaloittelualueiden pysyviä ruokintapaikkoja. Pysyvien ruokintapaikkojen tulee olla tiivispohjaisia.

Hoida jaloittelualueita siten, ettei pinta- ja pohjavesiin aiheudu ravinnepestöjä.

Ota säilörehun valmistuksessa syntyvä puristeneste talteen ja varastoi se tiiviissä säiliössä tai vie se käsiteltäväksi puhdistamoon.

4.1.4 Noudata lannanlevityksen rajoituksia

Kuva 16: Kuva: Sakari Alasuutari/Kuva-pankki Plugi

Levitä lannoitteet pellolle siten, että valumia vesiin ei tapahdu eikä pohjamaa tiivisty. Ota lannoituksessa huomioon keskimääräinen satotaso, viljelyvyöhyke, kasvinvuorotus ja maalaji. Älä levitä lannoitteita koskaan lumipeitteeseen tai routaantuneeseen eikä veden kyllästämään maahan.

Lannan ja orgaanisten lannoitevalmisteiden levittäminen pellolle on kielletty 1.11. – 31.3. välisenä aikana. Voit poiketa lannan levittämisen kieltoajasta ja levittää lantaa marraskuun loppuun asti tilanteissa, joissa lantaa ei ole voitu hyödyntää lannoitteena pellolla kasvukauden aikana poikkeuksellisen sääolosuhteen vuoksi. Poikkeuksellisen sääolosuhteenä pidetään tilannetta, jossa pitkään jatkuneiden runsaiden sateiden ja vähäisen haihdunnan vuoksi pellon märkyys on estänyt lannan syyslevityksen viimeistään lokakuussa.

Jos levität lantaa marraskuussa, tee siitä ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle lokakuun loppuun mennessä. Ilmoitusvaatimus ei kuulu täydentäviin ehtoihin, mutta täytyy silti huomioida.

Voit säilyttää kuivalantaa ja orgaanisia lannoitevalmisteita, joiden kuiva-ainepitoisuus on 30 % pellolla neljä viikkoa levitystä odottamassa levitysaika huomioon ottaen.

Jos levität pellon pintaan lantaa tai orgaanisia lannoitevalmisteita, pitää lanta mullata tai pelto kyntää vuorokauden sisällä levityksestä. Jos levität lannan tai orgaanisen lannoitevalmisteen kasvustoon letkulevittimellä tai hajalevityksenä, ei multaamista edellytetä.

Jos säilytät peltolohkon talven yli kasvipeitteisenä, lantaa ja orgaanisia lannoitevalmisteita saa 15.9. alkaen levittää lohkolle vain sijoittamalla, ellei kyseessä ole syysviljan kylvöä edeltävä lannan levitys.

Vesistöjen varsilla tehtävää lannoitusta on rajoitettu. Lannoitus on kiellettyä viisi metriä lähempänä vesistöä. Seuraavan viiden metrin vyöhykkeellä vesistöä lannan ja orgaanisten lannoitevalmisteiden pintalevitys on kielletty, ellei peltoa muokata vuorokauden kuluessa levityksestä. Edellä mainitut lannoitus- ja pintalevityskiellot eivät kuitenkaan estä kotieläinten laiduntamista kyseisillä alueilla.

Peltolohkon osilla, joiden kaltevuus on vähintään 15 prosenttia, lietelannan, virtsan ja nestemäisten orgaanisten lannoitevalmisteiden levittäminen muulla tavoin kuin sijoittamalla on aina kielletty. Kalteville peltolohkon osille levitettävät muut lannat ja orgaaniset lannoitevalmisteet on muokattava maahan kahdentoista tunnin sisällä levityksestä.

Jos käytät säilörehun puristenesteitä ja jaloittelualueiden valumavesiä lannoitteena, tulee niiden käytössä noudattaa myös edellä mai-

nittuja lannoitteita koskevia levitysrajoituk- sia.

4.1.5 Noudata typpilannoituksen enimmäismääriä

Tuotantoeläinten lannassa ja lantaa sisältävissä orgaanisissa lannoitevalmisteissa vuosittain levitettävä kokonaistypen määrä saa olla enintään 170kg/ha.

Noudata typpilannoituksessa liukoisen typen käyttömäärille annettuja enimmäisrajoja. Liukoisen typen enimmäismääriin sisältyvät epäorgaanisissa lannoitteissa, tuotantoeläinten lannassa, mukaan lukien eläinten laiduntaessa syntyvä lanta sekä orgaanisissa lannoitevalmisteissa annetta liukoinen tyyppi.

Typpilannoituksen kasvilajikohtaiset enimmäismäärät on esitetty taulukossa 8. Laidunnukseen käytettävillä peltolohkoilla laitumelle jäävän lannan sisältämä tyyppi on otettu huomioon taulukossa typpilannoituksen enimmäismäärissä.

Jos liukoisen typen lannoitusmäärä ylittää 150 kg/ha vuodessa, on määrä jaettava vähintään kahteen erään. Levittämisen välillä on oltava vähintään kaksi viikkoa.

Syksyllä 1.9. alkaen tuotantoeläinten lannassa ja orgaanisissa lannoitevalmisteissa levitet-

tävän liukoisen typen määrä saa olla enintään 35kg/ha. Syksyllä levitetyn liukoisen typen määrä huomioidaan kokonaisuudessaan osana seuraavan viljelykasvin lannoitusta.

Taulukko 8. Liukoisen typen vuotuiset kasvilajiryhmäkohtaiset enimmäismäärät (kg/ha).

Kasvi	Rivennäismaat	Eloperäiset maat
Ohra, kaura ja seosviljat	160	120
Kevätvehnä	170	130
Syysruis	30	30
- kevätillä	150	120
- kevätuis	160	120
Syysvehnä, raitavehnä ja speltivehnä	30	30
- kevätillä	170	140
Muut viljat, niiden seokset ja muut peltokasvit	160	120
Nurmet	250	210
Laitumet	210	170
Syysruis ja syysruis*	200	160
Kevätruis ja kevättrapsi	170	130
Pellavat, maissi, öljyhamppu ja aurinkonkukka	150	110
Palkokasvit	60	40
Solentaurikas	170	130
Varhaisperuna	100	80
Tarkkelyperuna	130	90
Muu peruna	120	80
Kaalikasvit ja purjo	250	210
Muut sipulikasvit	160	120
Juurikasvit	200	170
Mauuste- ja yrttikasvit	120	80
Muut vihannes- ja puutarhikasvit	210	170
Marja- ja hedelmikasvit	140	100
Taimitarhatuotanto	200	160

Kuva 17: * Lannoitusta ennen syyskuun alkua ei katsota syyslannoitukseksi, mutta se vähennetään enimmäismäärästä. Klikkaa kuvaa suurentaaksesi!

4.1.6 Teetä lanta-analyysi viiden vuoden välein ja pidä kirjaa

Teetä lanta-analyysi viiden vuoden välein

Lannan taulukkoarvot			
Lantalaji	Kok. P kg/m ³	Liuk. N kg/m ³	Kok. N kg/m ³
Naudan kuivikelanta	1,0	1,1	4,0
Naudan lietelanta	0,5	1,7	2,9
Naudan virtsa	0,1	1,5	2,5
Sian kuivikelanta	2,8	1,2	4,6
Sian lietelanta	0,8	2,2	3,4
Sian virtsa	0,2	1,3	2,0
Lampaan ja vuohen kuivikelanta	1,3	1,0	4,9
Hevosien kuivikelanta	0,5	0,4	2,6
Kanan kuivikelanta	5,6	4,2	9,4
Broilerin kuivikelanta	3,6	2,7	8,7
Kalkkunan kuivikelanta	4,4	3,2	8,0
Ketun kuivikelanta	12,7	1,4	6,5
Minkin kuivikelanta	12,1	0,9	5,2

Kuva 18: Klikkaa kuvaa suuretaaksesi!

Lanta-analyysissä tulee määrittää lannan sisältämä liukoinen typpi, kokonaistyyppi ja kokonaisfosfori. Suunnittele lannoitus joko lanta-analyysin tai taulukkoarvojen (Taulukko 9) mukaan. Säilytä lanta-analyysin tiedot ja orgaanisten lannoitevalmisteiden tuoteselosteet, jotta voit esittää ne pyydettäessä valvontaviranomaiselle.

Lanta-analyysivelvoite koskee tilaa, jolla syntyy tai/ja joka käyttää lantaa lannoitteena suoraan pellolla enemmän kuin 25m³ vuodessa.

Taulukko 9. Lannan taulukkoarvot.

Pidä kirjaa lannoituksesta vuosittain

Muistiinpanot on pyydettäessä toimitettava valvontaviranomaiselle. Kirjanpidon tulee sisältää tiedot peltojen ravinnelisyäkseen käytetyn lannan ja orgaanisten lannoitevalmisteiden ja typpilannoitteiden määrästä sekä niiden sisältämästä liukoisesta tyypestä ja kokonaistyypestä, satotasosta ja ajankohdista, jolloin lantaa tai orgaanista lannoitevalmistetta on levitetty pellolle.

4.2 Suojele luontoa

Säilytä maatalousmaan luonnonarvoja

Luonnon monimuotoisuuden ylläpitämistä ja säilyttämistä edellytetään sekä kansallisessa lainsäädännössä että EU:n luonto- ja lintudirektiivissä. Tämän tavoitteen toteutumisen vaatii ottamaan huomioon luonnonarvot kaikessa toiminnassa, myös maataloudessa. Maaseudun keskeisiä luonnonarvoja ovat luonnonvaraiset kasvit ja eläimet sekä luontotyypit. Näistä monet voivat kuitenkin kärsiä viljelytoimenpiteistä. EU:n luontodirektiivin ja lintudirektiivin tavoitteena on saada aikaan lajeille ja luontotyypeille sellainen suojelutaso, että niiden määrän väheneminen pysähtyy. Täydentäviin ehtoihin kuuluu luonnon suojeleminen luontodirektiivissä määriteltyjen luontotyyppien ja lajien elinympäristöjen suojelua varten perustetuilla Natura 2000 –verkostoon sisältyvillä alueilla sekä kaikkien luonnonvaraisten lintujen ja erityisesti lintudirektiivissä tarkoitettujen lintulajien sekä elinympäristöjen suojeleminen Natura-alueilla ja muullakin maatalousmaalla.

Lintuja koskevat ehdot täyttyvät kun noudatetaan luonnonsuojelulain mukaisia suojeluohjelmiin liittyviä toimenpiderajoituksia, luonnonsuojelualueita ja erityisesti suojeltavien lajien esiintymispaikkoja koskevia päätöksiä ja määräyksiä sekä Natura 2000 –alueita koskevia säännöksiä. Luontodirektiivin mukaisia luontotyyppejä ja lajeja koskevat ehdot täyttyvät, kun noudatetaan Natura 2000 –verkostoa koskevia suojelupäätöksiä ja luonnonsuojelusäännöksiä turvaten siten sen, ettei Natura 2000 –alueen suojelun perusteena olevia luontotyyppejä tai lajien elinympäristöjä merkittävästi heikennetä tai häiritä.

Älä heikennä Natura 2000 –alueen luonnonarvoja

EU:n Natura 2000 -verkostolla suojeltavat luontotyypit on lueteltu luontodirektiivin liitteessä I, eläin- ja kasvilajit luontodirektiivin liitteessä II sekä lintulajit lintudirektiivin liitteessä I. Lisäksi verkostolla suojellaan muitakin muuttavia lintulajeja. Taulukoihin 10-11 on koottu näissä liitteissä luetellut, maatalousalueilla esiintyvät keskeisimmät linnut sekä luontodirektiivin eläin- ja kasvilajit.

Taulukko 10. Maatalousympäristöissä esiintyviä Natura 2000 -alueiden valintaperusteina olevia lintulajeja.

Maatalousympäristöissä esiintyviä Natura 2000 -alueiden valintaperusteina olevia lintulajeja	
Suopöllö <i>Aluco flammeus</i>	Suot, pellot ja kesantopellot (pesintä), pellot ja rantaniityt (saalistus)
Eteläsuosirri <i>Colaptes alpinus schinasi</i>	Merenvantaniityt, lahtumat
Ruokosuhaukka <i>Circus aeruginosus</i>	Pellot ja rantaniityt (saalistus) / Etelä- ja Keski-Suomi
Sinisuhaukka <i>Circus cyaneus</i>	Pellot ja rantaniityt (saalistus) / koko Suomi eteläisintä osaa lukuun ottamatta
Niittysuhaukka <i>Circus pygargus</i>	Etelä- ja Länsi-Suomen pellot ja rantaniityt (saalistus) / (Turku-Pori, Oulun seutu, Uusimaa)
Ruisräikkä <i>Oxyechus</i>	Kesantopellot, pellot, niityt / Etelä- ja Keski-Suomi
Peltosirkku <i>Emberiza hortulana</i>	Pellot / koko Suomi Lappia lukuun ottamatta
Kauki <i>Gruus grus</i>	Pellot ja rantaniityt pesimä- ja ruokailualueena, muuttoaikoina kerääntymispellot
Pääkulepinkäinen <i>Lanius collurio</i>	Pensaikkoset avomaat, katajaniityt, penssittuvat palettipellot, puutarhat ym.
Suokukko <i>Philomachus pugnax</i>	Rantaniityt ja tulvapellot (muuttoaikoina) / koko Suomi
Kapustarinta <i>Pluvialis apricaria</i>	Rantaniityt, tulvapellot, avarat peltoaukeat (muuttoaikoina) / lähes koko Suomi
Kirjolenttu <i>Sylvia nisoria</i>	Pensaikat, umpeutuvat palettipellot Lounais-Suomessa, etelärannikko
Taeri <i>Tetrao tetrix</i>	Soidin- ja ruokailupellot / koko Suomi
Liro <i>Tringa glareola</i>	Rantaniityt ja tulvapellot (muuttoaikoina) / koko Suomi
Valkoposkiahvi <i>Bonito leucopsis</i>	Pellot ja rantaniityt ruokailu- ja levähdysalueina muuttoaikoina / Etelä- ja Länsi-Suomi
Natura 2000-LINTULAJIT / ESIINTYMISALUE	
Hänhet	Pellot ruokailu- ja levähdysalueina muuttoaikoina / koko Suomi
Tuulihaukka	Pellot, niityt ja lähimetsiköt saalistus- ja pesimäalueina / koko Suomi
Viljot	Pellot ruokailu- ja levähdysalueina muuttoaikoina / koko Suomi

Kuva 19: Klikkaa kuvaa suurentaaksesi!

Taulukko 11. Maatalousympäristöissä esiintyviä lajeja, jotka on suojeltu Natura 2000 -alueisiin liittyvien säännösten nojalla.

Maatalousympäristöissä esiintyviä luontodirektiivin liitteessä II mainittuja lajeja, joita suojellaan Natura 2000 -verkostolla	
Kasvilaji	Elinympäristö / esiintymisalue
Idänverjuuri <i>Agrimonia pilosa</i>	Kuivat ja tuoreet niityt Natura-alueella / Häme / Keski-Suomi
Upossarpio <i>Alisma wahlenbergii</i>	Merenrantaniityt, matalat vedet, laitumet / Perämeri
Pohjansorsimo <i>Arctophila fulva</i>	Merenrantaniityt, laitumet / Perämeri
Pikkuncoidanlukko <i>Botrychium simplex</i>	Niityt ja kalliokedot lähinnä merenrannan tuntumassa, laitumet / Varsinais-Suomi
Nellehtivesikuusi <i>Hippuris tetraphylla</i>	Merenrantaniityt, laitumet / Perämeri
Lietetatar <i>Persicaria foliosa</i>	Tulvarannat, laitumet / Etelä- ja Länsi-Suomi
Ruijanesikko <i>Primula nutans</i>	Merenrantaniityt, laitumet / Perämeri
Rönsysorsimo <i>Puccinella phryganodes</i>	Merenrantaniityt, laitumet / Perämeri
Hyönteislaji	Elinympäristö / esiintymisalue
Ruijannokiperhonen <i>Erebia medusa polaris</i>	Kuivat ja tuoreet niityt / Inarin Lapin jokivarret
Punakeltaverkkoperhonen <i>Euphydryas aurinia</i>	Tuoreet niityt, joilla on toukan ravintokasvia purtojuurta / Kaakkois-Suomi
Kirjoverkkoperhonen <i>Euphydryas maturna</i>	Aukkoiset metsät, metsälaitumet, niityt ja pakkettipellot / Kaakkois-Suomi
Isokultasiipi <i>Lycaena dispar</i>	Luhtarannat (ja ruderaatit)
Luhtakultasiipi <i>Lycaena helle</i>	Tuoreet ja kosteat niityt, joilla on toukan ravintokasvia nurmitarta / Pohjois-Suomi, lähes kokonaan hävinnyt Etelä-Suomesta

Kuva 20: Klikkaa kuvaa suurentaksesi!

Suomessa Natura 2000 verkostoon valituista alueista noin 5500 ha on maatalousmaalla. Näillä alueilla esiintyy erityistä suojelua vaativia maatalousalueiden luontotyyppisiä ja lajeja. Selvitä kunnastasi tai alueesi ELY-keskuksesta, onko hallinnassasi olevilla mailla tai niiden välittömässä läheisyydessä Natura 2000 -alueita ja mitä näillä alueilla on tarkoitus erityisesti suojella.

Älä hävitä tai heikennä merkittävästi niitä lajeja tai luontotyyppisiä, jonka perusteella alue on valittu Natura 2000 -alueeksi. Heikentämiskielto koskee kaikentyyppistä toimintaa. Ilmoita elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle 30 vuorokautta ennen toimenpiteestä, joka saattaa merkittävästi heikentää Natura 2000 -alueen luonnonarvoja. Tällainen toimenpide voi olla esimerkiksi pellon raivaus Natura 2000 -verkostoon kuuluvalla alueella.

Suojelua vaativia maatalousmaan luontotyyppisiä ovat luontodirektiivin mukaan merenrantaniityt, kuivat nummet, kuivat niityt ja pensaikot kalkkipitoisella alustalla, runsaslajiset jäkkiniityt, runsaslajiset kuivat ja tuoreet niityt, alvarit ja kalkkivaikutteiset kalliokedot, siniheinäniityt, kosteat suurruohonniityt, tulvaniityt, alavat niitetyt niityt, vuorisotjen niitetyt niityt, lehdes- ja vesaniityt sekä hakamaat ja kaskilaitumet.

Luonnonarvojen heikentämiskielto koskee kaikkia niitä luonnonarvoja, joiden takia alue on valittu Natura 2000 -verkostoon. Valinnan perusteena voi olla yhden tai useamman luontotyyppin tai lajin suojelutarve. Maatalousympäristöissä esiintyviä lajeja ovat esimerkiksi ruisräikkä, peltosirkku ja pikkulepinkäinen sekä hyönteisistä mm. ruijannokiperhonen, punakeltaverkkoperhonen ja luhtakultasiipi.

Maatalousmaiden Natura 2000 -kohteille on eduksi, että niitä hoidetaan. Natura 2000 -alueiden hoito- ja käyttösuunnitelmissa yleensä kerrotaan toimenpiteistä, joilla alueen suojeluarvoja voidaan edistää. Natura 2000 -alueilla sijaitsevien maatalousmaiden hoito kannattaa suunnitella tapauskohtaisesti yhdessä ympäristöviranomaisen kanssa.

Jos tilallasi on luonnonsuojelualueella tai luonnonsuojeluohjelmaan kuuluvalla alueella sijaitsevaa maatalousmaata tai viranomaispäätöksellä suojeltuja erityisesti suojeltavien lintulajien elinympäristöjä tai jos tilallasi on maatalousmaata Natura 2000 -alueella tai sen välittömässä läheisyydessä, huomioi seuraavat kohdat:

- Natura 2000 -alueen valinnan perusteena olevia luontotyyppisiä (luontodirektiivin liite I) ei saa hävittää tai heikentää.
- Natura 2000 -alueen valinnan perusteena olevia lajeja (luontodirektiivin liite II) ei saa hävittää tai heikentää.
- Natura 2000 -verkostoon valinnan perusteena olevia lintulajeja tai niiden elinympäristöjä ei saa merkittävästi heikentää.
- Jos tilallasi on luonnonsuojelualueella tai luonnonsuojeluohjelmaan kuuluvalla alueella sijaitsevaa maatalousmaata tai viranomaispäätöksellä suojeltuja

- erityisesti suojeltavien lintulajien elinympäristöjä, tilaasi koskevat suojelupäätöksiin liittyvät rauhoitusmääräykset.
- Suunnitelluista toimenpiteistä, jotka saattavat merkittävästi heikentävää Natura 2000 –verkostoon kuuluvan alueen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja, mutta jotka eivät muutoin ole luvan- tai ilmoituksenvaraisia, on tehtävä ilmoitus viimeistään 30 vuorokautta ennen toimenpiteeseen ryhtymistä ELY-keskukselle.
  - Jos ELY-keskus kieltää 30 vuorokauden kuluessa ilmoituksen saapumisesta toimenpiteeseen ryhtymisen tai rajoittaa sitä, päätöstä pitää noudattaa.
  - Valtioneuvoston hyväksymään luonnonsuojeluohjelmaan kuuluvalla tilan maatalousmaalla ei saa tehdä sellaista toimenpidettä, joka vaarantaa alueen suojelun tarkoituksen.

5 Kansanterveyteen sekä eläinten ja kasvien terveyteen liittyvät lakisääteiset hoitovaatimukset

Kansanterveyteen sekä eläinten ja kasvien terveyteen liittyvät lakisääteiset hoitovaatimukset

- Kasvinsuojeluaineiden käyttö
- Eläinten ruokinnassa kielletyt tuotteet
- Eläin- ja kasvintuotantotilojen elintarvike- ja rehuhygieniä, tuotantoeläimiltä kielletyt aineet, kasvinsuojeluaine- ja eläinlääkejäämät elintarvikkeissa
- Eläinten merkintä ja rekisteröinti
- Sisämarkkinakauppaa ja tuontia koskevat ehdot; TSE-tauti

5.1 Käytä ja säilytä kasvinsuojeluaineita oikein

Täydentävien ehtojen valvontakohde:

- Kasvinsuojeluun on käytetty vain Suomessa hyväksytyjä kasvinsuojeluaineita
- Kasvinsuojeluaineita on käytetty asianmukaisesti myyntipäällyksmerkintöjä noudattaen ja ne on säilytetty erillään elintarvikkeista ja rehuista lasten ulottumattomissa myyntipäällyksessä annettujen ohjeiden mukaan
- Kasvinsuojeluaineiden käytöstä on pidetty kirjaa

Kasvinsuojeluaineita ovat tuhoeläinten, rikkasvien ja kasvitautien torjunta-aineet sekä kasvunsäätteet. Ainoastaan sellaisia kasvinsuojeluaineita, jotka on hyväksytty käyttötarkoitukseensa Suomessa, on luvallista käyttää. Rekisteri hyväksytyistä kasvinsuojeluai-

neista on Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (Tukes) internetsivuilla www.tukes.fi¹.

Kasvinsuojeluaineita on käytettävä asianmukaisesti ottaen huomioon hyvän kasvinsuojelukäytännön periaatteet. Kasvinsuojeluaineiden voimassaoleviin käyttöohjeisiin tulee perehtyä ja niitä on noudatettava. Kasvinsuojeluaineiden käytöstä on tehtävä muistiinpanot.

Kuva 21: Kuva: A. Kivilahti

---

¹<http://www.tukes.fi>

5.1.1 Hyvä kasvinsuojelukäytäntö

Viljelijän tulee noudattaa hyvää kasvinsuojelukäytäntöä. Kasvinsuojeluaineita on käytettävä kasvinsuojeluaineiden käyttöohjeissa sallittuihin käyttötarkoituksiin. Kasvinsuojeluainekäsittely valitaan, annostellaan ja ajoitetaan käyttöohjeen mukaan siten, että saavutetaan hyväksyttävä teho pienimmällä tarvittavalla kasvinsuojeluaineen määrällä. Kasvinsuojeluainekäsittelyn valinnassa otetaan huomioon paikalliset olosuhteet ja mahdollisuudet viljelytekniiseen ja biologiseen torjuntaan.

Lisätietoja:

- Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) (www.tukes.fi²)
  - Kasvinsuojeluaineet
  - Kasvinsuojeluainerekisteri
- Kasvinsuojeluseura (www.kasvinsuojeluseura.fi³)
  - Kasvikohtaiset oppaat
  - Ajankohtaisia kasvinsuojeluohjeita –kirja

- Elintarviketurvallisuusvirasto Evira (www.evira.fi)⁴
  - Kasvit – viljely ja tuotanto (hukkakaura, kasvitaudit ja tuholaiset, kasvilajikkeet)

Kuva 22: Kuva: K. Kanerva

---

²<http://www.tukes.fi>

³<http://www.kasvinsuojeluseura.fi>

⁴<http://www.evira.fi>

5.1.2 Kasvinsuojeluaineiden käyttö maatilalla

Kuva 23: Kuva: A. Kivilahti

Suomessa hyväksytyt valmisteet

Kasvinsuojeluaineena saa käyttää vain Suomessa hyväksytyjä valmisteita. Tukes päättää kasvinsuojeluaineeksi tarkoitettujen valmisteiden hyväksymisestä ja käytön ehdoista Suomessa ja pitää yllä rekisteriä hyväksytyistä kasvinsuojeluaineista. Tukesin ylläpitämällä internetsivuilla on **kasvinsuojeluainerekisteri**⁵, josta on saatavilla ajantasaiset tiedot Suomessa hyväksytyistä kasvinsuojeluaineista.

Kasvinsuojeluaineen myyntipäällyksmerkinnät

Kasvinsuojeluaineita on käytettävä asianmukaisesti eli viljelijän on noudatettava valmisteiden käyttöä koskevia myyntipäällykseen merkittyjä sitovia määräyksiä.

⁵<https://kasvinsuojeluaineet.tukes.fi>

⁶<https://kasvinsuojeluaineet.tukes.fi>

⁷<http://www.tukes.fi/fi/Toimialat/Kemikaalit-biosidit-ja-kasvinsuojeluaineet/Kasvinsuojeluaineet/>

Myyntipäällyksestä ilmenee kasvinsuojeluaineen

- käyttötarkoitus (esim. rikkakasvien torjunta-aine)
- käyttökohde (esim. kevätvehnä)
- säilytysohjeet
- käyttömäärät ja -ajankohdat
- käytön rajoitukset (esim. vesistöjen läheisyydessä)
- henkilönsuojaimet

Myyntipäällykseen on myös merkitty päivämäärä, jolloin valmiste on hyväksytty käytettäväksi kasvinsuojeluaineena. Siinä mainitaan myös valmisteiden sisältämien tehoaineiden nimet ja niiden määrät. Myyntipäällyksessä on merkittynä myös vaaraa ja turvallisuustoitimenpiteitä osoittavat varoitusmerkit ja -lauseet. Päällykseen on kirjattu myös suojainohjeita, mahdollisia ruiskutusohjeita ja muita mainintoja, esimerkiksi varoitus resistenssin¹ mahdollisesta kehittymisestä. Valmisteen käytön rajoituksia ovat muun muassa varoaika²) ja ympäristöhaittojen ehkäisytoimenpiteet. Rajoitus voi koskea myös käsittelyajankohtaa tai sadonkäyttöä. Ympäristöhaittojen ehkäisytoimenpiteitä ovat käyttörajoitukset vesistöjen läheisyydessä ja pohjavesialueella, eliövaroitukset (esim. mehiläisrajoitus) ja toistuvan käytön rajoitus.

Myyntipäällyksmerkinnät saattavat ajan kuluessa muuttua, joten on hyvä tarkastaa voimassa olevat merkinnät Tukesin internetsi-

vuilta **kasvinsuojeluinerekisteristä**⁶.

Lisätietoja **ympäristörajoituksista ja muista kasvinsuojeluaineiden myyntipäällyksmerkinnöistä** ⁷löytyy Tukesin internetsivuilta.

1) Resistenssillä tarkoitetaan eliön vastustuskykyä eli kykyä vastustaa jotain ulkoista vaikutusta. Kasvinsuojeluaineiden yhteydessä sillä tarkoitetaan rikkakasvien, kasvitautien tai tuholaisten torjunta-ainekestävyttä.

2) Varoajalla tarkoitetaan kasvinsuojeluainekäsittelyn jälkeistä aikaa, jolloin sadonkorjuu ei ole sallittu.

Kasvinsuojeluaineiden säilytys

Kasvinsuojeluaineet on varastoitava erillään elintarvikkeista ja rehuista sekä lasten ulottumattomissa myyntipäällyksessä annettujen ohjeiden mukaan. Kasvinsuojeluaineet tulee säilyttää lukitussa tilassa, jos myyntipäällyksessä niin vaaditaan. Kasvinsuojeluaineiden fysikaaliset ja kemialliset ominaisuudet saattavat muuttua, mikäli niitä säilytetään pitkiä aikoja ja niistä voi tulla alkuperäistä myrkyllisempiä tai niiden teho voi muuttua. Vanhentuneet tai käyttämättömät, rekisteristä poistetut kasvinsuojeluaine-erät tulee hävittää myyntipäällyksmerkintöjen mukaisesti.

Kasvinsuojeluaineiden käyttökirjanpito täydentävissä ehdoissa

Viljelijän on tehtävä muistiinpanoja suorittamistaan kasvinsuojelutoimenpiteistä.

Muistiinpanoihin kirjataan:

- viljelykasvi

⁶<http://www.tukes.fi/fi/Toimialat/Kemikaalit-biosidit-ja-kasvinsuojeluaineet/Kasvinsuojeluaineet/Ymparistorajoitukset/Vesistorajoitus/>

- mitä rikkakasvia/rikkakasvirymää, kasvitautia tai tuhoeläintä on torjuttu tai mihin tarkoitukseen kasvunsäädettä on käytetty
- kasvinsuojeluaineen nimi
- kasvinsuojeluaineen käyttöajankohta ja -määrä
- pinta-ala, jolle kasvinsuojeluainetta on käytetty.

Kasvinsuojeluaineiden käyttökirjanpitoa on säilytettävä vähintään kolme vuotta täydentävissä ehdoissa, mutta ympäristökorvauksessa vähintään neljä vuotta sitoumuskauden päättymisestä. Jos viljelijä on sitoutunut ympäristökorvaukseen, sen ehtojen mukaisesti tehdyt muistiinpanot kasvinsuojelusta ovat riittävät.

Käyttörajoitus vesistöjen läheisyydessä

Koska eräät kasvinsuojeluaineet tai niiden sisältämät tehoaineet ovat vesieliöille myrkyllisiä, niille on määrätty käyttörajoitus vesistöille aiheutuvien haittojen ehkäisemiseksi. Tämä rajoitus kieltää valmisteen käytön tietyllä etäisyydellä vesistöistä. Rajoitus on merkitty myyntipäällykseen. Lisätietoja **vesistörajoituksista**⁸ löytyy Tukesin internetsivuilta.

Käyttö pohjavesialueilla

Kasvinsuojeluaineiden käytössä pohjavesialueilla on noudatettava erityistä varovaisuutta. Eräät kasvinsuojeluaineet, niiden sisältämät tehoaineet tai niiden hajoamistuotteet ovat helposti maassa kulkeutuvia ja siksi niiden käyttö pohjavesialueilla (pohjavesialue-luokat I ja II) on kielletty kokonaan tai niiden

käyttöä on rajoitettu. Käyttökielto tai käytön rajoitus on merkitty myyntipäällykseen. Pohjavesilausekkeen ehdottomia määräyksiä on noudatettava. Ennen kasvinsuojeluaineen hankkimista ja käyttöä viljelijän on syytä varmistaa, onko valmisteen käyttö sallittua pohjavesialueella. Tukesin internetsivuilta on lisätietoja **pohjavesirajoituksesta**⁹. Viljelijä voi myös tiedustella kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselta, onko tietyn kasvinsuojeluaineen käyttö pohjavesialueilla sallittu vai ei. Lisätietoja pohjaveden suojelusta on tämän oppaan luvussa **2.8 Suojele pohjavettä**¹⁰.

Toistuvan käytön rajoitus

Eräiden kasvinsuojeluaineiden toistuvaa käyttöä samalla kasvulohkolla tai alueella peräkkäisinä vuosina on rajoitettu. Tämä johtuu siitä, että osa käytetyistä valmisteista voi peräkkäisinä vuosina käytettynä aiheuttaa riskiä maaperäeliöille tai säilyä maaperässä hajoamatta seuraavaan kasvukauteen, jolloin ne voivat kertyä maaperään. Toistuvan käytön rajoitus on merkitty valmisteen myyntipäällykseen. Tukesin internetsivuilta löytyy lisätietoa **toistuvan käytön rajoituksesta**¹¹.

---

⁹<http://www.tukes.fi/fi/Toimialat/Kemikaalit-biosidit-ja-kasvinsuojeluaineet/Kasvinsuojeluaineet/Ymparistorajoitukset-/Pohjavesirajoitus/>

¹⁰<https://ruokavirasto.mobiezone.fi/zine-article/2-1-8-huomioi-ehdot-kun-kaytat-maatalousmaata-muuhun-kuin-viljelykayttoon/>

¹¹<http://www.tukes.fi/fi/Toimialat/Kemikaalit-biosidit-ja-kasvinsuojeluaineet/Kasvinsuojeluaineet/Ymparistorajoitukset-/Toistuvan-kayton-rajoitus-/>

5.2 Huolehdi rehujen turvallisuudesta

Täydentävien ehtojen valvontakohdeet liittyvät rehujen turvallisuuteen ja jäljitettävyyteen:

- jätteet, vaaralliset aineet, kasvinsuojeluaineet, biosidit eli haitallisten eliöiden torjunta-aineet, siemenet, lannoitteet ja lääkerohut on varastoitu ja käsitelty asianmukaisesti rehuista ja eläinten pitopaikoista erillään
- rehukirjanpito
- kasvinsuojeluaineiden ja biosidien käytöstä on kirjanpito
- rehut on hankittu rekisteröidyltä tai hyväksytyltä rehualan toimijalta
- kielletyn eläinvalkuaisen käyttö
- kullekin eläinlajille soveltuvan eläinvalkuaisista sisältävän rehun käytön varmistaminen

Rehut¹⁾ vaikuttavat osaltaan elintarviketurvallisuuteen, joten niiden on oltava turvallisia ja jäljitettävissä. Rehu ei ole turvallinen, jos se vaikuttaa haitallisesti eläinten terveyteen, ympäristöön tai eläimestä tuotettu elintarvike ei ole rehun vuoksi ihmisravintona turvallista. Rehujen turvallisuudesta vastaavat rehualan toimijat, mukaan lukien viljelijät.

Rehujen jäljitettävyyden takia koko rehuketjun alkutuotannosta kaupan portaaseen asti on rekisteröidyttävä rehualan toimijoiksi ja rehuista on pidettävä kirjaa. Suomessa rehua tuottavan, sekoittavan, valmistavan tai elintarviketuotantoeläimiä ruokkivan viljelijän on rekisteröidyttävä rehualan toimijaksi Eviraan **lomakkeella F¹²**. Rehualan toiminnoissa ta-

pahtuneet muutokset ilmoitetaan myös lomakkeella F. Vuosina 2006-2009 rekisteröitymisen pystyi tekemään tukihakulomakkeella.

Rehuille asetettavat vaatimukset koskevat kasvien viljelyä ja sadonkorjuuta rehuksi, rehun sekoitusta ja valmistusta omaan käyttöön, myyntiin sekä vastikkeettomaan luovutukseen. Lisäksi vaatimukset koskevat elintarviketuotantoeläinten²⁾ ruokintaa kotoisilla ja teollisilla rehuilla. Osa vaatimuksista, esimerkiksi vaatimus rehukirjanpidosta ja rekisteröitymisestä rehualan alkutuotannon toimijaksi, ei koske elintarviketuotantoeläinten kasvatusta yksityiseen kotikäyttöön. Vaatimukset koskevat rehujen kuljetusta, varastointia ja käsittelyä tuotantopaikalla sekä alkutuotteiden kuljetusta tuotantopaikalta vastaanottajalle, esimerkiksi toiselle maatilalla tai rehutehtaaseen.

Kuva 24: Kuva: A. Kivilahti

1) Rehulla tarkoitetaan mitä tahansa suun kautta tapahtuvaan eläinten ruokintaan tarkoitettua ainetta tai tuotetta, mukaan lukien lisäaineet, riippumatta siitä, onko se jalos-

¹²<http://www.evira.fi/portal/fi/elaimet/rehut/rehualan+toiminta/viljelijat+ja+kotielaintuottajat/rekisteroityminen+rehuala>

tettu, osittain jalostettu vai jalostamaton. Esimerkiksi eläinten ruokintaan tarkoitettu vilja, heinä, teollinen täys- tai täydennysrehu, c-vitamiini ja säilörehun säilöntäaine ovat rehua.

2) Elintarviketuotantoeläimellä tarkoitetaan eläimiä, kuten nautoja, sikoja, kanoja ja hevosia, joita tai joiden tuottamia tuotteita käytetään elintarvikkeiden tuotannossa.

5.2.1 Rehujen turvallisuus

Rehujen käsittely, kuljetus ja varastointi tilalla

Tuotannon kaikissa vaiheissa on huolehdittava siitä, että rehut suojataan mahdollisilta saastumiselta ja pilaantumista aiheuttavilta tekijöiltä. Rehut eivät saa sisältää kiellettyjä aineita. Haitallisten aineiden, eliöiden ja tuotteiden esiintymistä rehuissa on rajoitettu asettamalla kyseisten aineiden pitoisuudelle raja-arvot. Saastumista ja pilaantumista voi aiheuttaa esimerkiksi maaperästä tai vedestä lähtöisin oleva mikrobiologinen taudinaiheuttaja, lannoitteiden ja kasvinsuojeluaineiden jäämät sekä jätteiden vääränlainen käsittely ja hävittäminen. Tuhoeläinten torjunta on tärkeää sekä hyvän rehuhygienian vuoksi että eläintautien ennaltaehkäisemiseksi. Lintujen ulosteiden joutuminen rehuihin on estettävä muun muassa niihin liittyvän salmonellariskin vuoksi. Myös eläinten kuivikkeet tulee suojata saastumiselta, koska eläimet saattavat niitä syödä, vaikka ne eivät rehua olekaan. Rehut ja kuivikkeet on vaihdettava riittävän usein ja huolehdittava, etteivät ne pääse pilaantumaan. Rehuista otettujen rehuturvallisuuden kannalta merkittävien näytteiden tulokset on huomioitava tuotannossa.

Maatilalla käytettävän rehun jakelujärjestelmän on taattava, että eläimet saavat vain niille tarkoitettua rehua. Rehujen valmistuksessa, käsittelyssä, pakkaamisessa, varastoinnissa, kuljetuksessa ja ruokinnassa käytettävät tilat, laitteet, säiliöt ja kuljetusvälineet on puhdistettava säännöllisesti ja tarpeen mukaan desinfioitava puhdistuksen jälkeen. Myös eläinten juottolaitteet on puhdistettava säännöllisesti. Erityisesti esimerkiksi lääkerehu³⁾ käsittelyn ja käytön jälkeen ajo-

neuvot, rehun käsittely- ja ruokintalaitteistot tulee puhdistaa, jotta vältetään seuraavan rehu-erän saastuminen.

Kuva 25: Kuva: MMM kuva-arkisto

3) Lääkerehu on eläinlääkkeen tai eläinlääkkeiden ja rehun sekoitusta, joka on tarkoitettu sellaisenaan eläimille syötettäväksi sairautta parantavien, ehkäisevien tai muiden lääkkeellisten ominaisuuksien vuoksi.

Eläinten juomaveden sekä laitteiden ja välineiden puhdistamiseen käytetyn veden on oltava puhdasta. Laidunruokinnassa ja rehun korjuussa on huomioitava kasvinsuojeluaineille asetetut varoajat. Lannan levityksen ja rehun korjuun tai laiduntamisen välillä on oltava riittävä aika, jotta lanta ei saastuta rehua. Eläinperäistä lannoitevalmistetta, kuten liha/luujauhoa, käytettäessä tulee noudattaa vähintään 21 vuorokauden varoaikaa eläinperäisen lannoitevalmisteen levityksen ja rehun korjuun tai laiduntamisen välillä.

Puhdistus- ja desinfiointikemikaaleja tulee käyttää käyttöohjeiden mukaan. Myös muita biosideja, lannoitteita ja kasvinsuojeluaineita tulee varastoida, käsitellä ja käyttää valmistajan antamien ohjeiden mukaisesti. Niiden sekä vaarallisten aineiden, kylvösiemenen ja

jätteiden käsittelyn ja varastoinnin on tapahduttava rehuista ja eläinten pitopaikoista erillään. Eri eläinryhmille ja -lajeille tarkoitetut rehut, mukaan lukien lääkerehut, on varastoitava siten, että estetään niiden joutuminen sellaiselle eläimelle, jolle niitä ei ole tarkoitettu. Eläinten ruokinnasta vastaavalla henkilöllä on oltava tehtävässään tarvittavat taidot ja tiedot.

Lisätietoja:

Rehujen varastoinnista¹³

Kielletyistä aineista, eliöistä ja tuotteista rehuissa¹⁴

Ohjeita hiirien ja rottien asianmukaiseen torjuntaan¹⁵

Eläinvalkuaisen käyttöön liittyvät kiellot ja rajoitukset

Elintarviketuotantoeläimiä ei saa ruokkia eläinvalkuaisella eikä sitä sisältävillä rehuilla. Syyinä kieltöön on nautojen BSE-taudin (hullun lehmän taudin) leviämisen ehkäisy. Edellä mainittuun kieltöön on kuitenkin joitakin poikkeuksia (ks. taulukko 12).

Keskeisintä kiellossa on, että liha/luujauho ja verijauho on kielletty elintarviketuotantoeläinten, vesiviljelyeläimiä lukuun ottamatta, ruokinnassa ja kalajauho on kielletty märehtijöiden ruokinnassa.

¹³<http://www.evira.fi/portal/fi/elaimet/rehut/rehualan+toiminta/viljelijat+ja+kotielaintuottajat/kirjanpito+ja+muut+vaatimukset+rehujen+alkutuotannossa/>

¹⁴<http://www.evira.fi/portal/fi/elaimet/rehut/rehualan+toiminta/viljelijat+ja+kotielaintuottajat/kirjanpito+ja+muut+vaatimukset+rehujen+alkutuotannossa/>

¹⁵http://www.tukes.fi/Tiedostot/Kemikaalituotteet/biosidit/Rottien_ja_hiirien_torjunta_MTT13_03_2014.pdf

Taulukko 12. Eläinvalkuaisen kielletty/sallittu käyttö elintarviketuotantoeläimillä.

Eläinvalkuainen (mukaan lukien tuotteet, jotka voivat sisältää eläinvalkuaista)	Märehtijät	Muut elintarviketuotantoeläimet
Käsitelty eläinvalkuainen		
- liha/luujauho	Kielletty	Kielletty*
- muut eläimistä saatavat sivutuotteet, kuten sarveisjauho, verijauho	Kielletty	Kielletty*
- kalajauho	Kielletty**	Sallittu tietyn edellytyksin***
Märehtijöistä saadut verituotteet (esimerkiksi kuivattu plasma, kuivatut punasolut)	Kielletty	Kielletty
Muista kuin märehtijöistä saadut verituotteet (esimerkiksi kuivattu plasma, kuivatut punasolut)	Kielletty	Sallittu tietyn edellytyksin***
Hydrolysoitu valkuainen, joka peräisin märehtijöiden muista ruhon osista kuin vuodista ja nahoista	Kielletty	Kielletty
Eläimistä saatu di- ja trikalsiumfosfaatti	Kielletty	Sallittu tietyn edellytyksin***
Märehtijöistä saatu gelatiini	Kielletty	Kielletty
Maitotuotteet	Sallittu tietyn edellytyksin***	Sallittu tietyn edellytyksin***
Munat ja munatuotteet	Sallittu tietyn edellytyksin****	Sallittu tietyn edellytyksin****

* Muista eläimistä kuin märehtijöistä saatua käsiteltyä eläinvalkuaista voidaan käyttää vesiviljelyeläinten ruokinnassa. Käyttöön liittyy ilmoitusvelvollisuus ja joissakin tapauksissa hyväksymismenettely (ks. jäljempänä).

** Vieroittamattomien märehtijöiden lausallissa juottorauhissa kalajauhon käyttö on sallittu. Jos tilalla käytetään kalajauhoa sisältävää juottorauhua, tulee tilan tehdä siitä ilmoitus lomakkeella L.

*** Käyttöön voi liittyä ilmoitusvelvollisuus ja joissakin tapauksissa hyväksymismenettely (ks. jäljempänä).

**** Munien ja munatuotteiden käyttö on sallittu, mikäli on varmistettu siitä, että ne eivät sisällä salmonella.

Kuva 26: Klikkaa kuvaa suurentaaksesi!

Kalajauhon, muista eläimistä kuin märehtijöistä saatujen käsiteltyjen eläinvalkuaisen tai verituotteiden ja di- ja trikalsiumfosfaatin käyttö muiden elintarviketuotantoeläinten kuin märehtijöiden ruokinnassa edellyttää, että seuraavat vaatimukset täyttyvät:

- Jos samalla tilalla on sekä märehtijöitä että muita eläimiä, on kalajauhoa, verituotteita tai di- tai trikalsiumfosfaattia sisältävät rehut käsiteltävä täysin erillään märehtijöistä ja märehtijöiden rehuista.
- Muista eläimistä kuin märehtijöistä saatua liha/luujauhoa tai verijauhoa on sallittua käyttää elintarviketuotantoeläimistä vain vesiviljelyeläinten ruokinnassa. Sitä sisältävät rehut on pidettävä muiden elintarviketuotantoeläinten ulottumattomissa ja erillään muiden elintarviketuotantoeläinten rehuista.
- Jos tilalla käytetään kyseessä olevia eläinperäisiä rehuja, on toiminta ensin

ilmoitettava Eviralle lomakkeella I rekisteröintiä tai hyväksyntää varten. Ilmoitusvaatimukset eivät koske täysrehuja käytäviä tiloja, toisin sanoen tiloja, jotka eivät valmista kotiseoksia. Ilmoitusvaatimukset liittyvät BSE- ja muiden TSE-tautien ehkäisyyn ja valvontaan.

- Tilalla tapahtuvista kyseisten eläinvalkuaisen käytön pysyvistä muutoksista tulee tehdä myös ilmoitus Eviralle.

Lomake I¹⁶ eläinvalkuaisen käytöstä ilmoittamiseksi rekisteröintiä tai hyväksyntää varten löytyy Eviran internetsivuilta.

Maitopohjaisten tuotteiden ja entisten elintarvikkeiden käytössä elintarviketuotantoläintien ruokinnassa on rajoituksia tartuntatautien ehkäisemiseksi. **Lisätietoja¹⁷** ja **lomake J¹⁸** tiettyjen maitopohjaisten tuotteiden käytöstä ilmoittamiseksi Eviraan löytyy internetsivuilta.

Rehun lisäaineiden käyttöön liittyvät rajoitukset

Rehun lisäaineita ovat sellaiset aineet, mikroorganismit⁴) ja valmisteet, jotka tarkoituksellisesti lisätään rehuun. Lisäaineiden tarkoituksena on esimerkiksi vaikuttaa suotuisasti rehun tai eläimistä saatavien tuotteiden ominaisuuksiin tai edesauttaa eläintuotantoa ja eläinten hyvinvointia. Lisäaineita ovat muun muassa hivenaineet, vitamiinit, urea ja aminohapot sekä kokkidiostaatit⁵). Myös säilörehun säilöntäaineet ovat rehun lisäaineita tai

niiden seoksia eli esiseoksia. Rehun lisäaineista ja esiseoksista on pidettävä rehukirjanpitoa.

Rehun lisäaineita ei saa käyttää rehujen valmistuksessa elleivät ne ole Euroopan unionissa hyväksytyjä. Lisäaineiden käyttöön liittyviä erilaisia ehtoja lisäaineen luonteesta riippuen. Joillekin lisäaineille, esimerkiksi seleenille, on säädetty enimmäispitoisuus rehussa, koska ne ovat eläimille myrkyllisiä eläimen saadessa niitä yli säädetyn enimmäispitoisuuden. Kokkidiostaatteja sisältävien rehujen käyttö on kielletty muniville kanoille kokonaan ja muulle siipikarjalle niiden käyttöön voi liittyä käyttökielto tietyn pituisena ajanjaksona ennen teurastusta (varoaika).

Rehun lisäaineiden käyttö oman kotiseoksen valmistuksessa edellyttää rekisteröitymistä rehun valmistajaksi. Jos kotieläintuottaja käyttää rehunvalmistukseen kokkidiostaatteja tai tiettyjä eläimen tuotantoon vaikuttavia lisäaineita tai niitä sisältäviä esiseoksia, tulee hänen hakea rekisteröitymisen lisäksi hyväksyntää Eviralta lomakkeella C. Edellä mainitut vaatimukset eivät koske täydennys- tai täysrehuja tai säilörehun säilöntäaineita käytäviä tiloja. Lisäaineita tulee käyttää pakkausmerkinnöissä annettujen käyttöohjeiden mukaan.

Lisätietoja:

EU:ssa hyväksytyjen **rehun lisäaineiden rekisteri¹⁹**

Rekisteröityminen rehun lisäaineiden käyttäjäksi²⁰

Hyväksyntähakemus C²¹ kokkidiostaattien

¹⁶<http://www.evira.fi/portal/fi/elaimet/rehut/rehualan+toiminta/viljelijat+ja+kotielaintuottajat/elainvalkuaisen+rehukaytto>

¹⁷<http://www.evira.fi/portal/fi/elaimet/rehut/rehualan+toiminta/viljelijat+ja+kotielaintuottajat/kirjanpito+ja+muut+vaatimukset+rehujen+alkutuotannossa/>

¹⁸<http://www.evira.fi/portal/fi/elaimet/rehut/rehualan+toiminta/viljelijat+ja+kotielaintuottajat/maidon+ja+maitopohjaist>

¹⁹http://ec.europa.eu/food/food/animalnutrition/feedadditives/registeradditives_en.htm

²⁰<http://www.evira.fi/portal/fi/elaimet/rehut/rehualan+toiminta/viljelijat+ja+kotielaintuottajat/rehun+lisaaineiden+ja+es>

²¹<http://www.evira.fi/portal/fi/elaimet/rehut/rehualan+toiminta/viljelijat+ja+kotielaintuottajat/hyvakysyntaa+vaativien+lis>

tai eräiden muiden eläintuotantoon vaikuttavien lisäaineiden tai esiseosten käyttöön

4 Mikro-organismilla tarkoitetaan yhdestä tai muutamasta solusta muodostunutta eliötä, kuten bakteeria, alkueläintä ja yksisoluista levää.

5 Kokkidiostaatilla tarkoitetaan siipikarjan suolistosairauden, kokkidioosin, ehkäisyyn tarkoitettua valmistetta.

Ilmoitusvelvollisuus

Kaikilla rehualan toimijoilla, mukaan lukien viljelijöillä, on velvollisuus ilmoittaa Eviraan, jos on epäily siitä, että tuotettu, valmistettu, maahantuotu tai jakelussa oleva rehu ei ole turvallista. Tällöin on ryhdyttävä välittömästi toimenpiteisiin kyseisen rehun poistamiseksi markkinoilta ja rehun ruokinta eläimille on lopetettava.

Lisätietoja:

Ilmoitusvelvollisuus²²

---

²²<http://www.evira.fi/portal/fi/elaimet/rehut/rehualan+toiminta/viljelijat+ja+kotielaintuottajat/kirjanpito+ja+muut+vaatimukset+rehujen+alkutuotannossa/>

5.2.2 Täydentävien ehtojen rehukirjanpitovaatimukset

Rehuista sekä niistä otettujen näytteiden analyysituloksista ja kasvinsuojeluaineiden sekä biosidien käytöstä on pidettävä kirjaa. Kirjanpitovaatimus koskee myös lääkerohuja sekä lisäaineita ja esiseoksia, esimerkiksi säilörehun säilöntäaineita. Kirjanpito on perusedellytys rehujen jäljitettävyydelle ja se koskee kaikkia rehun tuottajia ja kotieläintuottajia. Rehujen jäljitettävyys on tarpeen, jotta rehuja voidaan mahdollisessa vaaratilanteessa vetää kohdennetusti markkinoilta (käytöstä). Tuottajan tulee pitää kirjaa seuraavista tiedoista:

- Tilalle ostetusta/vastikkeetta saadusta rehusta rehun myyjän/toimittajan nimi ja osoite, tuotteen nimi tai luonne (esimerkiksi rypsirouhe), toimituspäivä, määrä ja eläinryhmä, jolle rehu on syötetty.
- Tilalta myydystä/luovutetusta rehusta rehun ostajan/vastaanottajan nimi ja osoite, tuotteen nimi tai luonne (esimerkiksi kuivaheinä), toimituspäivä ja määrä.
- Tilalla itse tuotetuista rehuista rehun nimi, määrä ja eläinryhmä, jolle rehu on syötetty.
- Rehun käytön lopettamisaika, mikäli käyttöön liittyy varoaika.
- Rehuista otettujen näytteiden tulokset.
- Kasvinsuojeluaineiden käyttö.

- Rehujen turvallisuutta varmistavien bi-osidien, kuten desinfiointiaineiden ja tuhoeläinmyrkkujen käyttö rehuvarastoissa tai ruokinta-astioiden ja rehujen kuljetus-, siirto- tai punnitusvälineiden käsittelyssä.

Lisäksi viljelijän on noudatettava kansallisen rehulainsäädännön vaatimusta rehuvarastojen tunnistemistä rehukirjanpitoon, vaikka täydentävät ehdot eivät edellytä rehuvarastojen tunnistemistä rehukirjanpitoon. Lisätietoja **rehuvarastojen merkinnästä**²³ löytyy Eviran internet-sivulta.

Tiedot rehuihin liittyen voi kirjata esimerkiksi Eviran nettisivuilta löytyvään mallilomakkeeseen (**rehukirjanpidon mallilomake**²⁴).

Kuva 27: Klikkaa kuvaa suuretaaksesi!

Rehujen kirjanpitovaatimukseksi riittää myös

²³<http://www.evira.fi/portal/fi/elaimet/rehut/rehualan+toiminta/viljelijat+ja+kotielaintuottajat/kirjanpito+ja+muut+vaatimukset+rehujen+alkutuotannossa/>

²⁴<http://www.evira.fi/portal/fi/elaimet/rehut/rehualan+toiminta/viljelijat+ja+kotielaintuottajat/kirjanpito+ja+muut+vaatimukset+rehujen+alkutuotannossa/>

rehujen osto/myyntikuittien, lääkerehuista lääkityskirjanpidon ja/ tai tilalla tuotettujen rehujen osalta ympäristökorvauksen sitoumusehtojen mukaisen lohkokirjanpidon säilyttäminen, kun niistä käy selville kirjanpidossa vaadittavat asiat.

Rehuista otettujen näytteiden analyysitulosten kirjanpito vaatimukseksi riittää niistä saatujen analyysitodistusten säilyttäminen.

Kasvinsuojeluaineiden kirjanpito vaatimukset on kuvattu oppaan osassa **5.1.2 Kasvinsuojeluaineiden käyttö maatilalla**²⁵. Jos viljelijä on sitoutunut ympäristökorvaukseen, sen ehtojen mukaisesti tehdyt muistiinpanot

kasvinsuojelusta ovat riittävät myös rehuvaatimusten osalta. Biosidien käyttökirjanpidon tulee sisältää käytettyjen biosidien nimet, määrät ja käyttöajat. Tietojen tulee olla tarvittaessa valvojan viranomaisen saatavilla. Rehukirjanpitoa tulee säilyttää vähintään viisi vuotta ja kirjanpitoa biosidien käytöstä vähintään kolme vuotta.

Lääkerehujen kirjanpidolle on täydentävissä ehdoissa myös lääkityskirjanpito vaatimuksia. Lue lisää lääkerehujen lääkityskirjanpito vaatimuksista oppaan osasta **5.3.2 Kielletyt aineet, sallitut eläinlääkkeet ja lääkityskirjanpito**²⁶.

---

²⁵<https://ruokavirasto.mobiezone.fi/zine-article/4-1-2-kaytto-maatilalla/>

²⁶<https://ruokavirasto.mobiezone.fi/zine-article/5-3-2-kielletyt-aineet-sallitut-elainlaakkeet-ja-laakityskirjanpito/>

5.2.3 Rehujen hankinta rekisteröidyltä tai hyväksytyltä rehualan toimijalta

Rehujen jäljitettävyyteen ja turvallisuuteen liittyen rehua saa hankkia vain rekisteröidyltä tai hyväksytyiltä rehualan toimijoilta. Hankittaessa rehua tilalle on varmistettava, että rehun myyjä tai luovuttaja on rekisteröitynyt tai hyväksytty rehualan toimijaksi. Rekisteröitymisvelvoitetta ei kuitenkaan ole viljelijällä, joka tuottaa rehua vuosittain korkeintaan 3 ha:n viljelyalalla ja toimittaa kaiken tältä alalta saamansa rehun paikalliselle maatilalle käytettäväksi. Rehun myyjän rekisteröityminen rehualan toimijaksi on tarkastettava myös ostettaessa rehua tilalle suoraan toisesta EU-maasta. Lisätietoja ja **Luettelot Suomessa rekisteröidyistä rehualan toimijoista ja rehualan alkutuotannon toi-**

mijoista²⁷ löytyy Eviran internetsivuilta.

Lisätietoja entisten elintarvikkeiden rehukäytöstä²⁸ löytyy myös Eviran internetsivuilta.

Kuva 28: Kuva: A. Kivilahti

²⁷<http://www.evira.fi/portal/fi/elaimet/rehut/>

²⁸<http://www.evira.fi/portal/fi/elaimet/rehut/rehualan+toiminta/viljelijat+ja+kotielaintuottajat/kirjanpito+ja+muut+vaatimukset+rehujen+alkutuotannossa/>

5.3 Tuota turvallisia elintarvikkeita

Vuonna 2016

Täydentävien ehtojen elintarvikehygieniaa koskeviin vaatimuksiin ei ole tullut valvontaan vaikuttavia muutoksia vuodelle 2016.

Kuva 29: Kuva: Plugi

5.3.1 Alkutuotantopaikkojen vaatimukset

Alkutuotantopaikka (tila, tuotantotila) on maatila, puutarha tai muu paikka, jossa harjoitetaan elintarvikkeiden alkutuotantoa.

Alkutuotannon toimija (viljelijä) on henkilö tai yritys, joka harjoittaa elintarvikkeiden alkutuotantoa, kuten elintarvikkeeksi käytettävien kasvien kasvatusta ja viljelyä, sadonkorjuuta, maidontuotantoa ja kaikkia eläintuotannon vaiheita ennen eläimen teurastusta.

Yhteiset vaatimukset kaikille tiloille

Eläimistä, kasveista ja sienistä saatavien elintarvikkeiden alkutuotantoon sovelletaan Euroopan yhteisön lainsäädäntöä sekä elintarvikelakia, eläinten lääkitsemislakia ja näiden nojalla annettuja asetuksia. Viljelijällä on vastuu tuottamiensa elintarvikkeiden turvallisuudesta ja siksi hänellä on oltava riittävät tiedot tuottamastaan elintarvikkeesta ja sen käsittelyyn liittyvistä terveysvaaroista.

Viljelijän on huolehdittava ja valvottava, että myös hänen alaisuudessaan elintarvikkeita käsittelevät henkilöt ovat riittävästi perehtyneet elintarvikehygieniaan. Jos viljelijä epäilee tuottamansa elintarvikkeen voivan aiheuttaa terveysvaaraa ihmiselle, hänen on välittömästi ilmoitettava tästä kunnan elintarvikevalvontaviranomaiselle (esim. terveysvalvonnan johtaja, kunnaneläinlääkäri tai terveystarkastaja) ja käynnistettävä tarvittaessa jo luovutetun tuotteen takaisin veto ja muut toimenpiteet epäkohtien korjaamiseksi. Alkutuotannon toimijan on huolehdittava kirjanpidon sekä tuotteen mukana lähetettävien tietojen ja pakkausmerkintöjen avulla, että elintarvikkeiden jäljitettävyyksensä säilyy vähittäismyyntiin

saakka.

Alkutuotantopaikka on rakennettava ja hoidettava niin, ettei siellä tuotettavien ja käsiteltävien elintarvikkeiden turvallisuus vaarannu. Tuotteiden suojaamiseksi saastumiselta rehun lisäaineita, eläinlääkkeitä, kasvinsuojeluaineita, lannoitevalmisteita, biosidejä, kuten jyrsijämyrkyjä ja desinfiointiaineita, ja muita vaarallisia kemikaaleja sekä jätteitä on käsiteltävä, varastoitava ja käytettävä oikein.

Kuva 30: Kuva: MMM kuva-arkisto

Tilalla on oltava riittävästi puhdasta ja hyvänlaatuista vettä kasteluvedeksi, eläinten juomavedeksi ja puhtaanapitoon. Vedessä ei saa olla siinä määrin vierasta hajua tai makua eikä myöskään pieneliöitä, loisia tai vieraita aineita, että vesi voisi vaarantaa alkutuotannon tuotteiden ja niistä saatavien elintarvikkeiden turvallisuuden. Kasvien kasteluv veden sekä tuotteiden ja laitteiden pesuv veden laatu tulee tietyissä tapauksissa tutkituttaa säännöllisesti laboratoriossa. Tutkimukset vedestä tulee teettää esimerkiksi silloin kun oman kaivon vettä käytetään kasvien sellaisenaan syötävien osien suoraan kasteluun tai lypsy-laitteiston ja maitosäiliön pesuun.

Elintarviketuotantoon käytettävien eläinten

on oltava terveydentilaltaan sellaisia ja niitä on hoidettava ja käsiteltävä niin, että niitä saatavien elintarvikkeiden hyvä hygieeninen laatu turvataan. Eläimistä ihmisiin siirtyvien tartuntatautien kulkeutuminen tilalle ja niiden leviäminen tilalle tai tilalta on pyrittävä estämään. Tuotaessa uusia eläimiä pitopaikkaan on huomioitava tautiriskit. Tautiriskit voidaan huomioida esimerkiksi pitämällä tilalle tuotavat uudet eläimet erillään muista eläimistä tai ostamalla uudet eläimet vain sellaisista pitopaikoista, joiden terveystilanne tunnetaan. Viljelijän tulee ilmoittaa viranomaiselle (/ tilaa valvovalle eläinlääkärille / kunnan elintarvikevalvontaviranomaiselle) epäilyistä tautitapauksista tilalla. Jos ongelmia havaitaan, on alkutuottajan ryhdyttävä asianmukaisesti toimiin tilanteen korjaamiseksi.

Alkutuotannon toimijan (viljelijän) ilmoitusvelvollisuus

Kaikkien alkutuotannon toimijoiden on ilmoitettava alkutuotantopaikasta ja siellä harjoitettavasta toiminnasta kunnan elintarvikevalvontaviranomaiselle (ilmoitus alkutuotantopaikasta). Kunnan valvontaviranomaisen tulee puolestaan ilmoittaa toimijalle saaneensa tätä koskevat tiedot. Toimijan on myös ilmoitettava alkutuotannon toiminnassa tapahtuneista olennaisista muutoksista, toiminnan keskeyttämisestä yli vuodeksi tai toiminnan lopettamisesta.

Maidontuotantotilojen on sisällytettävä ilmoitukseensa tieto siitä, jos

- tilalla luovutetaan raaka- ja ternimaitoa suoraan lopulliselle kuluttajalle
- ternimaitoa toimitetaan pakattuna ja jäähdytettynä paikalliseen vähittäismyyntiin.

Munantuotantotilojen on sisällytettävä ilmoitukseensa tieto siitä, jos

- tilalta luovutetaan munia suoraan lopulliselle kuluttajalle
- munia toimitetaan paikalliseen vähittäismyyntiin (kananmunat poikkeusalueella).

Kasvintuotantotilojen on sisällytettävä ilmoitukseensa tieto siitä, jos

- vihannesten, juuresten, hedelmien, marjojen, viljan ja sienten luovuttamisesta tilalta suoraan lopulliselle kuluttajalle.

Lisätietoja ja opastusta: oman kunnan elintarvikevalvontaviranomaiset, aluehallintoviranomaiset ja Evira.

Alkutuotannon toimijan kirjanpito-vaatimukset

Kirjanpitoa tarvitaan muun muassa elintarvikkeiden jäljitettävyyden varmistamiseksi tai kun eläimiä myydään tai toimitetaan teuraaksi. Kirjanpito voi koostua yhdestä tai useammasta tiedostosta (esim. eläinten lääkin- ja terveystietojen kortisto) ja se voi olla osa alkutuotantopaikan laatu- tai muuta järjestelmää.

Toimijan kirjanpidosta on löydettävä tiedot vähintään seuraavista asioista siltä osin kuin ne koskevat asianomaista alkutuotantoa:

- elintarvikkeeksi toimitetut alkutuotantotuotteet, säilytysaika 1 vuosi
- näytteet, tutkimukset ja tarkastukset, joilla on merkitystä elintarviketurvallisuuden kannalta (kuten tulokset vesitutkimuksista, kasvinsuojeluainejäämävalvontaohjelmasta, utaretulehdustutkimuksista, salmonellavalvonnasta

sekä tarkastuskertomukset esimerkiksi maidontuotantotilan hygieniatarkastuksista, lihantarkastuspäätökset, sikojen sairastuvuustiedot, tarkastuseläinlääkärin alkutuotannon toimijalle ilmoittamat tiedot, salmonellavalvontaohjelmaan liittyvät tarkastuskäynnit), säilytysaika 3 vuotta. (Huom! tulokset vesitutkimuksista 5 vuotta)

- kasvintuotantotiloilla kasvinsuojeluaikojen ja biosidien käyttö (esim. hyönteis- ja jyrsijämyrkyt, desinfiointiaineet): aineen nimi, määrä ja käyttöaika, säilytysaika 3 vuotta
- vastaanotetut ja elintarvikkeeksi toimitetut eläimet, säilytysaika 1 vuosi
- eläimille syötetyn rehun luonne ja alkuperä, säilytysaika 5 vuotta
- eläinlääkkeet ja muut eläimille annetut hoidot, hoidon päivämäärät ja varoajat, säilytysaika 5 vuotta (lääkekirjanpidosta tarkemmin kohdassa 5.2)

Maidontuotantotilojen on pidettävä kirjaa myös

- maidon säilytyslämpötilasta, säilytysaika 1 vuosi
- automaattilypsyä käyttävällä tilalla on kirjanpitovelvollisuus muuttuneen maidon ja ternimaidon sekä lääkittyjen eläinten maidon eläinlääkärin ohjeiden mukaisesti, muuttuneen maidon erottelujärjestelmän käytöstä, lypsylaitteiden puhdistamatta jäämisestä, pesuaineen puuttumisesta ja veden väärästä lämpötilasta sekä vedinpesun seurannasta ja sen aikana tehdyistä havainnoista. Tietoja on säilytettävä 1 vuosi.

Kirjanpidon laatiminen ja säilyttäminen huolellisesti kannattaa, sillä kirjanpidon tarkas-

tus tiloilla on osa täydentävien ehtojen valvontaa. Tietojen puuttuminen voidaan katsoa säädöstenvastaiseksi toiminnaksi, josta voi aiheutua tukien menetyksiä.

Maidontuotantoa koskevat erityisvaatimukset

Maidontuotantotiloille on säädetty yleisten alkutuotantoa koskevien vaatimusten (edellä esitettyjen) lisäksi erityisesti maidontuotantoon kohdistuvia vaatimuksia.

Tilojen, joissa pidetään ja lypsetään maitoa tuottavia eläimiä ja joissa käsitellään maitoa ja sen tuotantoon liittyviä välineitä ja laitteita, on oltava sijainniltaan ja rakenteiltaan sellaiset, että niissä on hyvät mahdollisuudet huolehtia eläinten puhtaudesta ja terveydestä, lypsyhygieniasta ja raakamaidon hygieenisestä laadusta. Tiloissa ei saa säilyttää mitään, mikä voisi heikentää maidon hygieenistä laatua. Maidon käsittelyssä käytettävien laitteiden ja välineiden puhdistusta ja säilytystä varten on oltava asianmukainen tila.

Eläimet

Eläimet on pidettävä puhtaina eikä niissä saa olla sairauksia tai vikoja, jotka heikentävät maidon hygieenistä laatua. Karjanhoitajan on seurattava eläinten puhtautta ja kuntoa. Eläimet, joilla on oireita taudista joka voi heikentää maidon hygieenistä laatua, tulee eristää muista maidontuotantoeläimistä.

Maidon jäädytys- ja säilytystilat

Maidon jäädytystä ja säilytystä varten on oltava erillinen tila (maituhuone), joka ei ole suorassa yhteydessä eläintenpitotiloihin eikä muihinkaan sellaisiin tiloihin, joista voi siirtyä likaa tai hajua maituhuoneeseen. Maituhuone on erotettava tällaisista tiloista välitilan ja kahden suljettavan oven avulla taikka yhden oven avulla, jolloin ilmavirta ei saa olla likaisista tiloista maituhuoneeseen päin. Muu-

ta kuin maidon ja lypsyvälineiden käsittelyä ei maituhuoneessa saa tehdä. Maituhuone on suojattava tuhoeläimiltä.

Lypsyhygienia

Ennen lypsyä vetimet ja tarvittaessa utareet ja niiden lähialueet on puhdistettava huolellisesti. Vedinkastoon tarkoitettuja aineita saa käyttää vain välittömästi lypsyn jälkeen. Lypsylaitteiston maitosuodattimet on vaihdettava ennen lypsyn aloittamista ja tarvittaessa lypsyn kuluessa.

Elintarvikkeeksi luovutettavassa maidossa ei saa olla utaretulehdukseen viittaavia tai muita havaittavia muutoksia. Eläimet, joissa havaitaan utaresairauksien oireita tai maidon välityksellä ihmiseen tarttuvan taudin oireita tai joiden maito sisältää jäämiä lääkityksen ja varoajan aikana, on lypsettävä viimeiseksi, erillisellä lypsykoneella, käsin tai välittömästi lypsyn jälkeen puhdistettavalla laitteistolla. Näiden eläinten maito on lypsettävä erilleen eikä maitoa saa luovuttaa elintarvikkeeksi. Ternimaito on lypsettävä erilleen muusta maidosta ja säilytettävä myös erillään. Alkutuottajalla tulee olla toimintasuunnitelma sen varalle, että sairaan tai lääkityn eläimen maito voidaan erottaa muusta maidosta koko lääkityksen ja varoajan aikana. Lääkityn eläimet tulee olla tunnistettavissa koko lääkityksen ja varoajan ajan.

Automaattisessa lypsylaitteistossa on oltava järjestelmä, joka itsenäisesti havaitsee ja ohjaa muuttuneen maidon erilleen elintarvikkeeksi tarkoitettusta maidosta ja johon lisäksi voidaan ohjelmoida tiedot eläimistä, joiden maito ohjataan erilleen.

Maidon kanssa kosketuksiin joutuvat pinnat ja lypsykoneen huolto

Maidon kanssa kosketuksiin joutuvien pintojen tulee olla sileää, pestävää ja myrkytöntä materiaalia. Lypsylaitteisto ja -välineet

on pidettävä puhtaina ja hyvässä toimintakunnossa. Ne on käytön jälkeen pestävä ja tarvittaessa desinfioitava. Pesun ja mahdollisen desinfioinnin jälkeen laitteet ja välineet on huuhdeltava puhtaalla vedellä. Lypsykoneen hyvä kunto ja toiminta on varmistettava huoltamalla ja testaamalla kone tarpeen mukaisesti ja säännöllisesti. Todistuksia huollosta ja testauksesta on säilytettävä tilalla ja ne on pyydettäessä esitettävä valvontaviranomaiselle.

Tilalta luovutettavan raakamaidon laatu

Maito on mahdollisimman nopeasti lypsyn jälkeen jäähdytettävä +6 asteen lämpötilaan tai sen alle ja myös säilytettävä tilalla tässä lämpötilassa. Maito ei saa kuitenkaan jäätyä. Kuljetussäiliöön siirrettävän maidon lämpötila saa olla korkeintaan +6 astetta (yksittäistapauksissa +10 astetta, jos kuljetussäiliön maidon lämpötila ei tämän seurauksena ylitä +6 astetta). Tilalta luovutettavan raakamaidon on täytettävä kokonaispesäkelukua ja solupitoisuutta koskevat vaatimukset*.

*** Lehmä**

Kokonaispesäkeluku: kahden kuukauden geometrinen keskiarvo alle 100 000 pmy/ml, vähintään 2 näytettä/kk.

Soluluku: kolmen kuukauden geometrinen keskiarvo alle 400 000 kpl/ml, vähintään 1 näyte/kk. Tilalta suoraan kuluttajalle myydyin lehmän raakamaidon kokonaispesäkeluvun tulee olla alle 50 000 pmy/ml ja soluluvun alle 250 000 kpl/ml.

*** Muut eläimet**

Kokonaispesäkeluku: kahden kuukauden geometrinen keskiarvo alle 1 500 000 pmy/ml, vähintään 2 näytettä/kk; vaatimus on alle 500 000 pmy/ml, jos tuotteen valmistukseen ei liity lämpökäsittelyä. Tilalta suoraan kuluttajalle myydyin vuohen raakamaidon kokonaispesäkeluvun tulee olla alle 50

000 pmy/ml.

Munantuotantoa koskevat erityisvaatimukset

Munantuotantotiloille on säädetty yleisten alkutuotantoa koskevien vaatimusten (edellä esitettyjen) lisäksi erityisesti munantuotantoon kohdistuvia vaatimuksia.

Munat on suojattava haitallisilta ulkoisilta vaikutuksilta. Ne on pidettävä puhtaina, kuivina ja suojattuina hajuilta sekä iskuilta ja suoralta auringonvalolta.

Toimijan tulee pitää kirjaa salmonellavalvontaohjelman mukaisista tutkimuksista ja tarkastuksista. Tätä kirjanpitoa tulee säilyttää tilalla vähintään 3 vuotta. Tiedot salmonellavalvontaohjelman mukaisista tutkimuksista ja tarkastuksista tulee toimittaa myös tilanunია vastaanottavaan munapakkaamoon.

Lisätietoa:

Alkutuotannon vaatimuksista²⁹

Veden tutkimus- ja laatuvaatimuksista³⁰

Kansallisesta salmonellavalvontaohjelmasta³¹

²⁹<http://www.evira.fi/portal/fi/elintarvikkeet/alkutuotanto/>

³⁰<http://www.evira.fi/portal/fi/elintarvikkeet/alkutuotanto/veden+laatuvaatimukset/>

³¹<http://www.evira.fi/portal/fi/elintarvikkeet/valmistus+ja+myynti/valvonta/salmonellavalvonta/>

5.3.2 Kielletyt aineet, sallitut eläinlääkkeet ja lääkityskirjanpito

Sallitut eläinlääkkeet

Eläimille annettujen lääkkeiden käytön tulee olla hallittua. Tuotantoeläimille saa käyttää vain sellaisia lääkevalmisteita tai lääkeaineita, jotka on hyväksytty käytettäväksi tuotantoeläimille. Eläinlääkärin antamia ohjeita lääkkeen käytöstä on noudatettava. Apteekista ilman reseptiä saatavien lääkevalmisteiden käyttöohjeet ovat pakkausselosteessa. Tietoja lääkkeistä ja niiden oikeasta käytöstä saa eläinlääkäriltä tai apteekista. Lääkkeiden oikeasta käytöstä ja varoajoista on aina varmistuttava ennen lääkkeen antamista eläimelle. On huomattava, että eläinlääkärin määräämä varoaika voi poiketa tuoteselosteesta mainitusta ajasta. Tuottaja on velvollinen pitämään säädösten mukaista kirjanpitoa eläinten lääkityksestä.

Kaikkien tuotantoeläimille sallittujen lääkeaineiden turvallisuus arvioidaan ja tarvittaessa tuotantoeläimelle tarkoitettulle lääkevalmisteelle asetetaan varoaika. Varoajalla tarkoitetaan viimeisestä lääkkeen antamisesta lasketua vähimmäisaikaa, jonka kuluessa teurastetun eläimen lihaa tai muita tuotteita taikka eläintä tai eläimen tuottamaa maitoa, hunajaa tai munia ei saa luovuttaa elintarvikkeena käytettäväksi. Varoaikana eläimestä saatuja tuotteita saa käyttää ihmisravinnoksi säädösten mukaisesti vain erityistilanteissa. Tuotantoeläimen on oltava tunnistettavissa lääkityksen ja lääkehoidon aikana sekä varoajan kuluessa. Viljelijän tulee huolehtia varoajojen noudattamisesta, sillä piittaamattomuus varoajoista voi johtaa liian korkeisiin lääkejäämämääriin elintarvikkeessa ja heiken-

tää siten elintarviketurvallisuutta.

Kuva 31: Kuva: MMM kuva-arkisto

Tuotantoeläinten lääkityksestä pidettävä kirjanpito

Tuotantoeläimen omistajan tai haltijan on pidettävä kirjaa eläimelle annetuista lääkkeistä (myös homeopaattisista lääkkeistä). Kirjanpitoa koskee kaikkia eläimiä, joita pidetään, kasvatetaan, hoidetaan, teurastetaan tai kerätään elintarvikkeiden tuottamiseksi. Kirjanpitoon on merkittävä eläinlääkärin tuotantoeläimelle antamat lääkkeet sekä omistajan itsensä tai muun henkilön tuotantoeläimelle antamat lääkkeet. Myös tuotantoeläimelle annetut lääkerehut on merkittävä kirjanpitoon.

Kirjanpidosta on lääkityksen osalta käytävä ilmi ainakin seuraavat tiedot:

1. eläimen tai eläinryhmän tunnistustiedot;
2. lääkityksen antopäivämäärät;
3. lääkityksen aloittaja (eläinlääkäri, eläi-

men omistaja tai haltija tai näiden valtuuttama henkilö);

4. lääkkeen tai lääkerehun käyttöaihe;
5. lääkkeen nimi;
6. lääkkeen tai lääkerehun määrä;
7. lääkkeelle tai lääkerehulle määrätty varoaika; sekä
8. lääkkeen tai lääkerehun myyjä.

Esimerkiksi nautojen, vuohien ja lampaiden tunnistustietona on suositeltava käyttää korvamerkin EU-tunnusta. Lääkkeen määrällä tarkoitetaan eläimelle annetun lääkkeen määrää esimerkiksi millilitroina tai grammoina. Lääkkeen myyjällä tarkoitetaan lääkkeen antanutta tai myynyttä eläinlääkärinä tai lääkkeen myynyttä apteekkia tai muuta vastaavaa yritystä. Eläinlääkärin nimen asemesta voidaan käyttää eläinlääkärin tunnusnumeroa.

Eläimen omistaja tai haltija voi tehdä eläimen lääkitystä koskevat merkinnät esimerkiksi eläimen siemennys- ja terveyskorttiin, sikalikirjaan tai terveystarkkailukirjaan. Myös eläinlääkäreiltä saatujen lääkitystä koskevien kirjallisten selvitysten tai reseptien tallentaminen kansioon riittää lääkityskirjanpidoksi, jos eläimen omistaja tai haltija lisää asiakirjoihin niistä puuttuvat tiedot. Eläimen omistaja tai haltija voi myös kirjata eläimen lääkitystä koskevat tiedot tähän tarkoitukseen varaamaansa erilliseen vihkoon tai kirjaan. Kirjanpitoa voidaan pitää myös sähköisesti. Ehtona lääkkeiden luovutuksessa valtakunnalliseen eläinten terveydenhuolto-ohjelmaan liittyneille eläinten omistajille tai haltijoille on se, että eläimen omistaja tai haltija kirjaa tiedot kaikista tuotantoeläimelle annetuista lääkkeistä terveydenhuollon seuranta-järjestelmään, jos järjestelmässä on sellainen mahdollisuus, tai muuhun vastaavaan sähköiseen järjestelmään, josta tiedot ovat siirrettävissä terveydenhuollon seuranta-järjestelmään.

Kirjanpidon yhteydessä on säilytettävä kaikki tositteet kuten eläinlääkärin reseptit ja kirjalliset selvitykset lääkkeen tai lääkerehun luovutuksesta sekä eläinlääkäriltä, apteekista tai lääkerehun luovuttajalta saadut muut tositteet lääkkeiden tai lääkerehujen myynnistä tai muusta luovutuksesta. Näitä ovat esimerkiksi apteekista ostettujen reseptivapaiden lääkkeiden kuitit (esim. porsasrauta ja suun kautta annettavat nesteytysvalmisteet).

Kirjanpitoa on pidettävä siten, että tiedot kunkin eläimen tai eläinryhmän osalta ja kaikista lääkityksistä voidaan saada helposti selville koko kirjanpidon säilyttämisaikalta. Tuotantoeläimen lääkitystä koskevaa kirjanpitoa on säilytettävä vähintään viiden vuoden ajan viimeisestä lääkkeen annosta huolimatta siitä, onko eläin elossa vai ei.

Kielletyt aineet

Kielletyt aineet

Seuraavien eläinten kasvua ja tuotantoa edistävien lääkeaineiden käyttö tuotantoeläimille on kokonaan kielletty: stilbeenit ja stilbeeni johdannaiset sekä niiden suolat ja esterit, tyreostaattisesti vaikuttavat aineet, 17-beta-estradioli ja sen esterijohdannaiset, sekä nautan somatotropiini ja sen johdannaiset. Ainoastaan eläinlääkäri saa antaa tiettyjä estrogeenisesti, androgeenisesti ja gestageenisesti vaikuttavia aineita samoin kuin beeta-agonisteja yksittäisten tuotantoeläinten hoitoon tietyissä tarkoin rajatuissa tapauksissa.

Kiellettyihin aineisiin kuuluu myös sellaisia aineita (esimerkiksi kloramfenikoli, metronidatsoli tai nitrofuraanit), joiden jäämille elintarvikkeissa ei ole voitu asettaa kuluttajan kannalta turvallista enimmäismäärää. Aineen käyttö aineen käyttö tuotantoeläimille on

kielletty lukuun ottamatta hevosia, joiden hevospassiin tai tunnistusasiakirjaan on merkitty, että hevosen teurastaminen elintarvikkeena käytettäväksi on kielletty.

Laittomasti lääkittyä eläintä ei saa pitää tilalla eikä sitä tai siitä saatavaa tuotetta saa toimittaa markkinoille. Kiellettyjen kasvunestämiseen käytettyjen aineiden löytyminen elävistä eläimistä tai niistä saaduista elintarvikkeista on aina vakava rikkomus. Jos eläintä on lääkitty kielletyllä aineella, aluehallintoviranomaisen on määrättävä eläin lopetettavaksi. Eläimen ruho ja siitä saadut tuotteet on hävitettävä.

Eläinlääkejäämien ja kiellettyjen aineiden sekä lääkityskirjanpidon valvonta

Eläimistä saatavien elintarvikkeiden sisältämien vieraiden aineiden valvonta perustuu elintarvikelakiin ja se on osa elintarvikkeisiin liittyvää hygieniavalvontaa. Lääkitsemislaki sisältää veloitteita eläinten lääkinnästä ja siihen liittyvästä valvonnasta sekä lääkityskirjanpidosta. Vierasaineasetuksessa säädetään yksityiskohtaisesti vieraiden aineiden valvonnasta.

Kuluttajien turvallisuuden varmistamiseksi toteutetaan vuosittain eläimistä saatavien elintarvikkeiden vierasainevalvontaohjelmaa, jossa valvotaan, ettei tuotantoeläinten kasvatuksessa käytetä kiellettyjä aineita ja etteivät elintarvikkeet sisällä eläinten lääkintään sallittujen lääkeaineiden jäämiä yli lainsäädännössä asetettujen raja-arvojen. Aluehallintoviranomaiset ja aluehallintovirastojen määräyksestä toimivat eläinlääkärit tekevät tiloilla myös lääkityskirjanpitoon kohdistuvia valvontoja.

Aluehallintoviranomaiset, kunnalliset elintar-

vikevalvontaviranomaiset ja Eviran palveluksessa olevat tarkastuseläinlääkärit ottavat vierasaineohjelman tutkimuksiin tarkoitetut näytteet. Näytteitä otetaan sekä suoraan tiloilta että esimerkiksi teurastamoilta elävistä eläimistä ja lihasta (nauta, sika, lammas, hevonen, siipikarja (kana, broileri, kalkkuna), tarhattu riista (sorsa, poro, villisika, strutsi)), maidosta, kanamunista ja hunajasta. Näytteet otetaan aina ennalta ilmoittamatta ja siten, että alkuperäinen tuotantotila on jäljitettävissä. Eläimen omistajan tai haltijan on kustannuksellaan annettava valvontaviranomaiselle valvontaa ja tarkastusta varten tarpeellinen apu. Eläimen omistaja tai haltija on velvollinen järjestämään sellaiset olosuhteet, joissa tarkastukset ja näytteenotto voidaan tehdä turvallisesti ottaen huomioon eläimen tavanomainen käyttäytyminen.

Jos vierasainevalvontanäytteestä saadaan määräystenvastainen tulos, on viranomaisen ryhdyttävä välittömästi selvittämään tapaus. Tilalle tehtävässä tarkastuksessa pyritään selvittämään todetun lääkejäämän alkuperä ja syy määräystenvastaiseen tulokseen. Tarkastuksen yhteydessä tarkastetaan myös viljelijän pitämä lääkityskirjanpito. Huolellisen ja säädöstenmukaisen kirjanpidon avulla viljelijä voi osoittaa toimineensa oikein eläinten lääkitysten osalta.

Vierasainevalvontaohjelman lisäksi viranomaisvalvontaa toteutetaan mm. osana lihan tarkastusta. Jos tarkastuseläinlääkäri tai kunnan valvontaviranomainen epäilee eläimistä saatavan elintarvikkeen sisältävän vieraita aineita yli lainsäädännön salliman määrän tai kiellettyjä aineita, viranomainen on velvollinen tutkituttamaan elintarvikkeen sen turvallisuuden varmistamiseksi. Myös laitosten toteuttamassa omavalvonnassa tehdään suuri määrä jäämätutkimuksia. Mikrobilääkejäämätestejä tehdään meijereissä maidosta ja

teurastamoilla munuaisnäytteistä. Jos tutkimuksissa todetaan määrästenvastaisia näytteitä, laitoksen on ilmoitettava niistä laitosta valvovalle viranomaiselle, joka puolestaan käynnistää tapauksen virallisen selvittelyn. Halutessaan myös viljelijä voi testata hoidetun lehmän maidon varoajan jälkeen ennen maidon toimittamista meijeriin mikrobilääke-

jäämien varalta osana omaa omavalvontaan-
sa.

Jos selvityksissä todetaan, että tuottaja on toiminut säädösten vastaisesti, rikkomus otetaan huomioon myös täydentävien ehtojen valvonnassa ja se voi johtaa tukiseuraamuksiin.

5.3.3 Kasvinsuojeluainejäämät

Sekä elintarvikkeiksi että rehuksi tarkoitettuille kasveille saa käyttää ainoastaan sellaisia kasvinsuojeluaineita, jotka on hyväksytty käyttötarkoitukseensa Suomessa. Kasvinsuojeluainerekisteri, josta löytyvät ajantasaiset tiedot Suomessa hyväksytyistä kasvinsuojeluaineista on Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (Tukes) internetsivuilla osoitteessa www.tukes.fi³². Kun kasvinsuojeluaineita käytetään asianmukaisesti ja varoajoja noudatetaan ennen tuotteiden markkinoille saattamista, eivät käytöstä aiheutuneet jäämät ylitä sallittuja enimmäismääriä. Sallitut enimmäismäärät löytyvät mm. EU-komission Internetsivuilta http://ec.europa.eu/sanco_pesticides/public/index.cfm³³, jossa haun voi tehdä myös suomenkielillä.

Kasvinsuojeluainejäämien määräystenmukaisuutta valvotaan mm. kansallisessa jäämävalvontaohjelmassa, jossa kunnalliset elintarvikevalvontaviranomaiset ottavat näytteitä tukkukaupoista, pakkaamoista, vähittäismyymälöistä ja maataloilta. Näytteet otetaan

niin, että ne ovat jäljitettävissä takaisin tilalle, jossa ne on tuotettu. Näytteitä saatetaan ottaa myös niiltä tiloilta, joilla on havaittu kasvinsuojeluaineiden käyttöön liittyvissä tarkastuksissa sellaisia laiminlyöntejä, joiden seurauksena tuotteissa voi esiintyä määräystenvastaisia kasvinsuojeluainejäämiä.

Mikäli näytteissä havaitaan määräystenvastaisia kasvinsuojeluainejäämiä, rikkomus otetaan huomioon myös täydentävien ehtojen valvonnassa.

Kuva 32: Kuva: A. Kivilahti

³²<http://www.tukes.fi>

³³http://ec.europa.eu/sanco_pesticides/public/index.cfm

5.4 Eläinten merkitseminen ja rekisteröinti

Täydentävien ehtojen valvontakohdet:

- Rekisteröityminen ko. eläinlajin pitäjäksi
- Rekisteritietojen ajantasaisuus
- Pitopaikkakohtaisten eläinluetteloiden ajantasaisuus
- Merkitseminen
- Eläinten läsnäolo pitopaikassa/tilalla

Eläinten merkitsemisen ja rekisteröinnin valvonnassa ei ole uusia vaatimuksia. Eläintaudin puhjetessa on tiedettävä missä kukin eläin on ollut milläkin hetkellä, jotta todennäköi-

sesti tartunnan saaneet eli sairastuneen eläimen kanssa jossain vaiheessa tekemisiin joutuneet eläimet voidaan erotella muista eläimistä.

Kuva 33: Kuva: A. Kivilahti

5.4.1 Eläinten merkitsemistä ja rekisteröintiä koskevat vaatimukset

Kuva 34: Kuva: MMM kuva-arkisto

Sikojen, nautaeläinten sekä lammasta ja vuohieläinten pitäjien on

- rekisteröidyttävä ko. eläinlajin eläintenpitäjäksi kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle
  - huolehdittava siitä, että eläimet ovat rekisteröidyssä pitopaikassa, jolla on pitopaikkatunnus
  - huolehdittava siitä, että eläinten merkitseminen on kunnossa
    - vapaita korvamerkkejä syntyviä eläimiä varten on oltava riittävästi (naudat, lampaat, vuohet)
    - eläinten on oltava merkitty ja rekisteröity eläinlajikohtaisten säännösten mukaisesti
- mahdolliset korvausmerkit tulee olla tilattu ja kiinnitetty tarpeen mukaan (naudat, lampaat, vuohet)
  - pidettävä eläinluettelo kussakin pitopaikassa ajan tasalla (naudat, lampaat, vuohet ja siat)
  - tehtävä rekisteri-ilmoitukset ilmoitusaikojen puitteissa
    - nautaeläimistä ilmoitukset tehdään nautarekisteriin, jota päivittää Maatalouden Laskentakeskus Oy
    - sioista ilmoitukset tehdään sika-rekisteriin, jota päivittää Maatalouden Laskentakeskus Oy
    - lampaista ja vuohista ilmoitukset tehdään lammasta- ja vuohirekisteriin, jota päivittää Maatalouden Laskentakeskus Oy
  - tehtävä sikojen eläinmääräilmoitukset säännösten mukaisesti

Laiminlyönnit edellä mainittujen vaatimusten noudattamisessa johtavat tukivähennyksiin, mikäli tilalle tehdään eläinten merkinnän ja rekisteröinnin valvonta.

Tarkempia ohjeita ja määräyksiä näistä vaatimuksista löytyy eläinlajikohtaisista merkitsemis- ja rekisteröintioppaista.

5.4.2 Eläinlajikohtaiset merkitsemis- ja rekisteröintioppaat

Kuva 35: Kuva: A. Kivilahti

Eläinlajikohtaisiin oppaisiin on kerättyä sekä EU- lainsäädännöstä että kansallisesta lainsäädännöstä johtuvat eläinten merkitsemis-

ja rekisteröintivaatimukset. Sen lisäksi oppaissa on esitettyä esimerkiksi korvamerkki- ja korvaus merkkitylausten sekä rekisteri-ilmoitusten tekemiseen käytettävissä olevat ilmoitusväylät.

Nautaeläinten merkitsemis- ja rekisteröintiopas, Lampaiden ja vuohien merkitsemis- ja rekisteröintiopas sekä Sikojen merkitsemis- ja rekisteröintiopas ovat tulostettavissa Elin-
tarviketurvallisuusviraston Eviran internetsivuilta (www.evira.fi³⁴). Oppaita voi myös tilata maksuttomasti Evirasta sekä Maatalouden Laskentakeskuksen asiakaspalvelusta (naudat, sekä lampaat ja vuohet).

---

³⁴<http://www.evira.fi>

5.4.3 Sanastoa

Eläintenpitäjä

Luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, joka on vastuussa eläimestä pysyvästi. Myös mm. kesälampaan ja -porsaan pitäjät ovat eläintenpitäjiä. Tilapäisesti eläimestä vastuussa olevat eläinvälittäjät eivät kuulu tähän ryhmään. Eläintenpitäjän on ilmoitauduttava kuntansa maaseutuelinkeinoviranomaiselle ja rekisteröidyttävä ko. eläinlajin pitäjäksi. Toiminnan lopettamisesta on myös ilmoitettava. Ennen toiminnan lopettamista eläimistä tehdään poistoilmoitus kyseiseen eläinrekisteriin, jonka jälkeen ilmoitus toiminnan lopettamisesta tehdään kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle.

Pitopaikka

Yksikkö, joka muodostuu yhdestä tai useammasta laitoksesta, rakennuksesta, tarhasta tai muusta paikasta ja jossa tuotantoeläimiä pidetään, kasvatetaan tai käsitellään (navetat, pihatot, eläinhallit, laitumet).

Pitopaikkatunnus

Rekisteröidylle pitopaikalle annettu tunnus, jota käytetään ilmoitettaessa rekisteriin ao. paikan eläinjoukossa tapahtuneista muutoksista (ostot, myynnit, siirrot toiseen pitopaikkaan jne.) Tun nus on FI- alkuinen 12 numeroinen merkkisarja.

Korvamerkki

Elintarviketurvallisuusviraston hyväksymä (naudat, lampaat ja vuohet) merkki, jossa on valmiiksi painettuna eläimen EU-tunnus. Kaikilla 1.1.1998 lähtien syntyneillä naudoilla ja pääsääntöisesti kaikilla 9.7.2005 lähtien syntyneillä lampailla ja vuohilla on oltava kaksi merkkiä. Toinen korvamerkeistä voi olla elektroninen.

Merkintätunnus

Eläintenpitäjäkohtainen nelinumeroinen tunnus, jota käytetään sikojen merkitsemiseen tatuointina tai korvamerkkiin kirjoitettuna.

Eläinluettelo

Eläintenpitäjän pitopaikkakohtaisesti pitämä, ajan tasalla oleva eläinluettelo, josta käy ilmi mm. eläinten perustiedot, mahdolliset osto- ja poistopäivämäärät, siirtopäivämäärät, myös lähtö- ja määräpaikkatiedot. Kunkin eläinlajin (nauta, sika, lammas ja vuohi) kohdalla on luettelonpidossa omat sääntönsä. Luetteloiden tietoja on säilytettävä vähintään kolme vuotta.

Rekisteri, eläinrekisteri

Atk-pohjainen tietokanta, johon kunkin eläintenpitäjän on ilmoitettava eläimistään perustiedot ja tapahtuneet muutokset.

5.5 Eläntaudit

Kuva 36: Kuva: A. Kivilahti

Täydentävien ehtojen valvontakohdet

Jos tilalla esiintyy jotain TSE-tautia, valvotaan kuten aiemminkin, onko tila noudat-

tanut eläntautien ilmoitusvelvollisuutta. Jos lammas- ja vuohetilalle olisi tuotu muualla kuin Suomessa syntyneitä eläimiä, tarkastettaisiin onko eläinten tuonnissa noudatettu eläinten terveyttä koskevia vaatimuksia TSE-tautien osalta.

Jos eläimen omistaja tai haltija huomaa eläintensä käyttäytymisessä tai yleisvoinnissa jotain tavallisuudesta poikkeavaa – esimerkiksi tasapainohäiriöitä tai vapinaa – hänen tulee soittaa eläinlääkärille. Eläinlääkärin tehtävänä on selvittää mistä oireet johtuvat: onko kyseessä TSE-tauti vai jokin muu vaiva.

5.5.1 TSE -taudit

Kuva 37: Kuva: A. Kivilahti

TSE eli tarttuva sienimäinen aivorappema (transmissible spongiform encephalopathy) on kokoomanimi usealle, eri eläinlajeilla esiintyvälle samankaltaiselle taudille. Tunnetuimmat eläimillä esiintyvät TSE -taudit ovat nautojen BSE ja lampaiden ja vuohien scrapie.

Ilmoitusvelvollisuus

Eläinten pitäjän on ilmoitettava välittömästi kunnaneläinlääkärille, jos hän huomaa eläimissään TSE -tautiin viittaavia oireita. Tyypillisiä muutoksia taudin alkuvaiheessa ovat käytöksen muutos ja eläimen arkuus. Taudin edetessä sairastuneella eläimellä on tasapaino- ja liikehäiriöitä, vapinaa ja kouristuksia. Taudin loppuvaiheessa eläin voi jäädä makaamaan pääsemättä enää ylös. Lampaalla ja vuoheella scrapie voi aiheuttaa myös laihtumista ja voimakkaan kutinan, josta on johdettu sen suomenkielinen nimikin: ”kutkautauti”.

Myös kuolleista tai tilalla lopetetuista eläimestä on ilmoitettava eläinlääkärille, jos eläimellä oli ennen kuolemaansa hermostollisia oireita. TSE-taudin oireet vaihtelevat suures-

ti eikä tautia voida todeta varmuudella elävästä eläimestä. Tauti todetaan kuolleen eläimen aivoista laboratoriossa tehdyillä tutkimuksilla.

Mahdollisesti TSE -tautia sairastavaa eläintä ei saa siirtää pitopaikastaan. Tarvittaessa eläin lopetetaan ja siitä otetaan näytteet tutkimuksia varten. Mitään ruhon osaa ei saa käyttää ennen kuin tutkimustulos on saatu. Jos eläinlääkäri epäilee pitopaikan eläimellä TSE-tautia, valvontaviranomainen rajoittaa määräyksellään pitopaikan eläinten siirtämistä. Kunnan- tai läänineläinlääkäri ohjaa ja valvoo toimenpiteitä, jos TSE tautia epäillään tai kun se on todettu.

Nautojen lampaiden ja vuohien sekä niiden alkioden ja sulusolujen siirrot EU:n jäsenmaiden välillä ja tuonti Suomeen

Tilanpitäjän on varmistettava, että tilalle muista EU-maista saapuneet naudat, lampaat, vuoheet, niiden sulusolut tai alkiot täyttävät siirroille asetetut terveysehdot. Täydentävien ehtojen tarkastuksen yhteydessä viranomaiset tarkastavat terveystodistuksista, että EU-maiden välisille siirroille asetettuja ehtoja on noudatettu TSE-tautien osalta. EU:n ulkopuolelta tuotaville eläimille TSE -ehtojen täyttyminen varmistetaan eläinlääkinnällisen rajatarkastuksen yhteydessä.

Jos tilanpitäjä on tuonut nautoja, lampaita, vuoheita, niiden sulusoluja tai alkioita mistä tahansa maasta tai jos hän on vienyt niitä EU-maihin, hänellä on oltava kirjanpito tuoduista tai viedyistä naudoista, lampaista ja

vuohista sekä niiden alkioista ja sukusoluisista. Kirjanpitoa on säilytettävä vähintään viisi vuotta tuonnin tai viennin jälkeen ja siitä on käytävä ilmi Eläintautilain 65 § edellyttämät tiedot:

1. tiedot tuoduista eläimistä sekä niiden tunnisteet;
2. eläinten määrät;
3. tiedot toimitettujen eläinten lähettäjistä, lähtöpaikasta, vastaanottajasta ja määräpaikasta;
4. tuontipäivämäärä;
5. tiedot siitä, mitä asiakirjoja toimituksen mukana on seurannut. *Hyvä käytäntö on ottaa kopiot asiakirjoista ja arkistoida ne;*
6. jos vastaanotettuja eläimiä luovutetaan eteenpäin, seuraavat tiedossa olevat vastaanottajat sekä toimituksen ajankohta.

TSE-tautien asettamat ehdot sisämarkkinaviennille

Tilanpitäjän tulee huolehtia siitä, että kunnaneläinlääkäri tarkastaa EU:n jäsenvaltioon vietävät naudat, lampaat tai vuohet ennen eläinten lähettämistä tilalta. Tilanpitäjä pyytää kunnaneläinlääkäriä tekemään vientitarkastuksen ja täyttämään TRACES – järjestelmän terveystodistuksen.

TSE-tautiehdot nautojen, lampaiden ja vuohien siirroille EU:n jäsenmaista ja tuonnille EU:n ulkopuolelta

EU-maista siirrettyjen nautaeläinten mukana on tultava neuvoston direktiivin 64/432 edellyttämä terveystodistus. Lampaiden ja vuohien mukana on tultava neuvoston direktiivin 91/68/ETY edellyttämä terveystodistus. Lähettäjämään viranomaisen tarkastaa lähetettävät eläimet 24 tunnin sisällä ennen lähetystä ja tulostaa eläinten terveystodistuksen TRACES -järjestelmästä tuontierän mukaan vastaanottajamaan virallisella kielellä. Tästä todistuksesta tilasta vastuussa oleva henkilö varmentaa, että siirto täyttää terveysvaatimukset myös TSE-tautien osalta.

EU-maiden ulkopuolelta tuotujen nautojen, lampaiden ja vuohien on oltava lähtöisin tietyistä maista, jotka on lueteltu komission asetuksessa 206/2010. Niiden mukana on seurattava eläinlääkinnälliselle rajatarkastusasemalle komission asetuksen 206/2010 mukainen lähtömaan toimivaltaisen viranomaisen myöntämä terveystodistus. Tuontiehtojen ml. TSE -tauteja koskevien ehtojen täytyminen varmistetaan eläimille tehtävässä eläinlääkinnällisessä rajatarkastuksessa, minkä jälkeen myönnettävän CVED- todistuksen tulee seurata tuontierää ja se on säilytettävä kuten muutkin tuontiasiakirjat.

Lisätietoja:

**Eläinten maahantuonti, sisämarkkina-
kauppa ja vienti**³⁵

Eläinten terveystodistus³⁶

³⁵<http://www.evira.fi/portal/fi/elaimet/tuonti+ja+vienti/>

³⁶<http://www.evira.fi/portal/fi/elaimet/elainten+terveys+ja+elaintaudit/elaintautien+vastustaminen+ja+valvonta/terveysv>

6 Eläinten hyvinvointiin liittyvät lakisääteiset hoitovaatimukset

Kuva 38: Kuva: A. Kivilahti

Täydentävien ehtojen eläinten hyvinvoinnin valvonta kohdistuu seuraavien tuotantoeläinten pitoon:

Vuonna 2016 uutena tulevat eläinlajit on merkitty (2016).

- Naudat
- Siat

- Lampaat
- Vuohet
- Munivat kanat
- Hevoset
- Biisonit
- Tarhatut peurat
- Strutsieläimet
- Ankat, myskisorsat, hanhet
- Kalkkunat
- Turkiseläimet
- Broilerit (2016)
- Muut tuotantoeläimet (2016), esimerkiksi tarhatut riistaeläimet (mm. villisiika, saksanhirvi, mufloni, metsäkauris, fasaani, peltopyy), viiriäiset, kanit ja tarhatut porot

6.1 Eläinten hyvinvointi

Vuonna 2016 täydentävien ehtojen eläinten hyvinvointia koskevat vaatimukset laajenevat kattamaan kaikki maataloustarkoituksiin pidettävät tuotantoeläimet. Vaatimuksia tulee lisää myös niille tuotantoeläinryhmille, jotka ovat aiemminkin kuuluneet täydentävien ehtojen piiriin. Tilan tuotantosuunta vaikuttaa siihen, mitä vaatimusten laajeneminen tarkoittaa yksittäisellä tilalla käytännössä.

Täydentävien ehtojen valvonnan ulkopuolelle voidaan jättää seura- ja harrastuseläimet, joi- ta ei käytetä maataloustoimintaan, vaan esimerkiksi urheilutarkoitukseen tai lemmikkeinä. Täydentävät ehdot eivät koske myöskään ns. kotitarvekäyttöä, kuten muutamaa oman perheen tarpeisiin pidettävää kanaa. Alkuperäisrotujen kasvattamissopimuksen piirissä olevat eläimet kuuluvat kuitenkin täydentävien ehtojen valvontaan. Kotieläinpihojen eläimet eivät pääsääntöisesti kuulu täydentävien ehtojen piiriin.

Vaikka vaatimuksia tulee lisää esimerkiksi hevosiloille, ei valvonta kuitenkaan koske urheilukäytössä olevia hevosia tai yksittäisiä harrastehevosia. Myös yhden- kahden hevosen varsottamiset katsotaan harrastustoiminnaksi. Täydentävien ehtojen valvonta ei myöskään koske hevosia, joiden hevospassissa on merkintä, että ne ovat pysyvästi elintarvikeketjuun kelpaamattomia.

Täydentävien ehtojen vaatimukset eivät koske kaloja, matelijoita, sammakkoeläimiä, nilviäisiä ja mehiläisiä.

Vuodesta 2016 lähtien uusia valvontakohteita kaikille tuotantoeläimille ovat rakennusten ja

laitteiden materiaalit, pitopaikan turvallisuus ja puhtaanapito, ulkotarhaa koskevat vaatimukset, automaattisten ruokinta- ja juotto- laitteistojen käyttö ja tarkastaminen, eläinten tarkastaminen riittävän usein sekä kuolleista eläimistä pidettävä kirjanpito. Lisäksi eri eläinlajeille on uusia kutakin eläinlajia koskevia valvontakohteita, jotka löytyvät liitteestä 1 ja liitteestä 2 ja lisäksi muistilistoina **Eviran sivuilta**³⁷.

Eläinten hyvinvointia koskevat täydentävät ehdot muodostuvat jo voimassa olevasta eläinsuojelulainsäädännöstä, eivätkä siis tuo tuotantoeläinten pidolle uusia vaatimuksia. Valvonta kohdistetaan etukäteen määriteltyihin lainsäädännön vaatimuksiin. Valvontakohteet on määritelty sekä vasikoille että vähintään 6 kuukauden ikäisille naudoille, siioille, lampaille, vuohille ja muniville kanoille kullekin erikseen. Lisäksi muille tuotantoeläimille (mm. hevoset, biisonit, tarhatut peurat, strutsieläimet, ankat, myskisorsat, hanhet, kalkkunat, turkiseläimet, broilerit, tarhatut riistaeläimet, viiriäiset, kanit, tarhatut porot) on asetettu omia vaatimuksia. Kaikkia tuotantoeläimiä koskeva hyvinvointilainsäädäntö on lueteltu luvussa **9 Mihin täydentävät ehdot perustuvat**³⁸.

Täydentävien ehtojen eläinten hyvinvoinnin otantavalvonnat kohdistetaan pääsääntöisesti nautoihin, sikoihin, lampaisiin, vuohiin, yli 350 kanan munintakanaloihin, broilereihin ja kalkkunoihin. Kuitenkin myös muita edellä mainittuja tuotantoeläimiä tarkastetaan näiden otantavalvontojen yhteydessä. Jos tilalla tarkastuksen yhteydessä havaitaan alkupe-

³⁷<http://www.evira.fi/portal/fi/tietoa+evirasta/asiakokonaisuudet/taydentavat+ehdot/elainten+hyvinvoinnin+vaatimuslista>

³⁸<https://ruokavirasto.mobiezone.fi/zine-article/5-mihin-taydentavat-ehdot-perustuvat/>

räiseen otantaan valittujen eläinlajien lisäksi muita tuotantoeläimiä, myös näiden eläinten hyvinvoinnista annetut vaatimukset valvotaan. Esimerkiksi, jos lihakarjatila on osunut tarkastusotantaan ja tilalla on myös ankoja ja hanhia, valvotaan näiden kaikkien eläinten hyvinvointi.

Tuotantoeläinten hyvinvointia voidaan suunnitellun otannan lisäksi tarkastaa täydentävien ehtojen osalta myös tilanteissa, joissa tilalla on todettu säädösten vastaista eläinten pitoa jonkin muun eläinsuojelutarkastuksen yhteydessä. Jos tilalla käyvä eläinsuojeluviranomainen toteaa eläinten hyvinvointiin liittyviä säädöksiä rikottavan, voidaan tarkastus laajentaa koskemaan täydentäviä ehtoja. Tällöin tilalle kohdistetaan tarkastus nimenaan täydentävien ehtojen vaatimusten osalta. Käytännössä tilalla käyvä eläinsuojeluviranomainen on yleisimmin kunnaneläinlääkäri, mutta täydentävien ehtojen laajennuksen tekee läänineläinlääkäri.

Kuva 39: Kuva: A. Kivilahti

Tuotantoeläimiä koskeva eläinsuojelulainsäädäntö on esitelty Eviran Eläinsuojelulainsäädäntöä koottuna -sarjan eläinlajikohtaisissa esitteissä, joita on tulostettavissa Eviran internet-sivuilta (www.evira.fi³⁹). Lisäksi eläinsuojelulainsäädäntö on saatavissa maa- ja metsätalousministeriöstä postitse, puhelimitse (p. 029 516 2200) ja internet-sivuilta (www.mmm.fi⁴⁰).

³⁹<http://www.evira.fi/portal/fi/tietoa+evirasta/julkaisut/?a=category&cid=32>

⁴⁰<http://mmm.fi/lainsaadanto/elaimet-elintarvikkeet-ja-terveys/lainsaadanto/f-rekisteri>

6.1.1 Nautoja, sikoja, lampaista, vuohia ja munivia kanoja koskevat tarkastukset

Kuva 40: Kuva: MMM kuva-arkisto

Tarkastuksissa valvotaan kaikkien eläinlajien osalta juottoa ja ruokintaa koskevia vaatimuksia mukaan lukien automaattisten ruokinta- ja juottolaitteistojen käyttö ja tarkastaminen, pitopaikan tila- ja olosuhdevaatimuksia, mm. valaistusta, rakennusten ja laitteiden materiaaleja ja pitopaikan turvallisuutta ja puhtaanpitoa. Lisäksi valvotaan, eläinten hyvinvoinnin tarkastamista, sairaista ja loukkaantuneista eläimistä huolehtimista, ulkotarhan vaatimuksia ja eläinten suojaamista epäsuotuisilta sääolosuhteilta asianmukaisesti sekä kuolleista eläimistä pidettävää kirjannpitoa.

Naudoilla, sioilla, lampailla ja vuohilla valvotaan myös niiden kiinnipitoa. Sioilla, kanoilla ja naudoilla valvotaan lisäksi vaatimuksia, jotka koskevat ilmanvaihdon häiriöihin varautumista.

Näiden lisäksi naudoilla valvotaan vaatimuksia, jotka koskevat muun muassa kuivikkeiden käyttöä, vasikoiden sosiaalisten tarpeiden tyydyttämistä, vasikoiden hyvinvoinnin tar-

kastusta vähintään kaksi kertaa päivässä ja ternimaidon saantia. Sioilla valvotaan lisäksi vaatimuksia, jotka koskevat muun muassa ryhmäkasvatuksen vaatimuksia, sosiaalisten tarpeiden tyydyttämistä, porsaiden kastointi- ja vieroitusikä, pikkuporsaiden hampaiden rutiininomaista katkaisua/hiontaa, virike- ja pesäntekomateriaalin saantia ja sikaloitten betonisia rakolattioita. Munivilla kanoilla valvotaan lisäksi muun muassa pesiä, orsia ja pehkualuetta koskevia vaatimuksia. Yksityiskohtaisemmin vaatimukset on esitelty **liitteessä 1**⁴¹.

Sioille riittävästi virikemateriaalia

Eläinsuojelusäädösten mukaan sikojen saatavilla on oltava jatkuvasti riittävä määrä virikemateriaalia lajinomaisten käyttäytymistarpeiden toteuttamiseen. Sioilla tulee olla esimerkiksi kutterinpurua, turvetta, olkea, puuta tms. niin paljon, että ne voivat muodostaa materiaalista pieniä kasoja. Mikäli tämä ei ole mahdollista (esim. lannanpoistojärjestelmän tukkeutumisen vuoksi), sioilla tulee olla jatkuvasti käytössä "leluja" (palloja, ketjuja yms.), joita olisi hyvä myös vaihdella. Leluja käytettäessä sioille tulee myös tarjota vähintään kaksi kertaa päivässä olkea, heinää, sanomalehtiä, tms. manipuloitavaa materiaalia, mikä tyydyttää sian pureskelu- ja tonkimistarvetta.

⁴¹<https://ruokavirasto.mobiezone.fi/zine-article/liite-1/>

Milloin tarvitaan ilmanvaihdon hälytysjärjestelmää navetassa?

Jos eläinten terveys ja hyvinvointi on riippuvainen koneellisesta ilmanvaihtojärjestelmästä, on eläinsuojassa oltava järjestelmä, joka hälyttää toimintahäiriön sattuessa. Navetoissa, joissa on koneellinen ilmanvaihto, on yleensä alipaineilmanvaihto. Sähkökatkon tai

koneen rikkoutumisen yhteydessä painovoimainen ilmanvaihto voi olla riittävä, mikäli ilmanvaihtokanavissa on tarpeeksi vetoa. Hälytyslaitteistoa ei siis tarvita, jos koneellisen ilmanvaihdon rinnalla on toimiva painovoimainen (luonnollinen) ilmanvaihto. Toimintahäiriön sattuessa tapahtuva hälytys voi olla esimerkiksi syttyvä valo- tai äänimerkki tai puhelimeen tuleva ilmoitus.

6.1.2 Muita tuotantoeläimiä koskevat tarkastukset

Muiden tuotantoeläinten (mm. hevoset, bii-sonit, tarhatut peurat, strutsieläimet, ankat, myskisorsat, hanhet, kalkkunat, turkiseläimet, broilerit, tarhatut riistaeläimet, viiriäiset, kanit, tarhatut porot) osalta täydentävien ehtojen tarkastuksissa valvotaan esimerkiksi juottoa ja ruokintaa koskevia vaatimuksia, pitopaikan tila- ja olosuhdevaatimuksia, mm. valaistusta, rakennusten ja laitteiden materiaaleja ja pitopaikan turvallisuutta ja puhtaanpitoa. Lisäksi valvotaan, eläinten hyvinvoinnin tarkastamista, sairaista ja loukkaantuneista eläimistä huolehtimista, ulkotarhan vaatimuksia sekä eläinten suojaamista epäsuotuisilta sääolosuhteilta asianmukaisesti ja kuolleista eläimistä pidettävää kirjainpitoa. Yksityiskohtaisemmin vaatimukset on esitelty **liitteessä 2**⁴².

Kuva 41: Kuva: A. Kivilahti

⁴²<https://ruokavirasto.mobiezone.fi/zine-article/liite-2/>

7 Täydentävien ehtojen valvonta

Miten vaatimusten noudattamista valvotaan

Tässä oppaassa esitettyjen täydentävien ehtojen noudattamista valvovat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten (ELY-keskusten) tarkastajat sekä aluehallintovirastojen läänineläinlääkärit.

Tilalle voidaan tehdä vuoden aikana useita täydentävien ehtojen tarkastuksia. Käytännössä samoilla tiloilla voidaan tehdä myös tukivalvontaa tai eläimiin liittyvää perusvalvontaa, esimerkiksi ns. otantoihin perustuvia eläinsuojelutarkastuksia. Myös muun valvonnan kuin täydentävien ehtojen valvonnan yhteydessä havaitut täydentävien ehtojen laiminlyönnit voivat johtaa tukileikkauksiin.

Tarkastaja täyttää jokaisesta tarkastuksesta havaintopöytäkirjan, josta käyvät ilmi tarkastetut asiat ja mahdolliset laiminlyönnit. Jos tarkastaja havaitsee tilakäynnillä puutteita täydentävien ehtojen noudattamisessa, hän kirjaa laiminlyönnit arviointilietteeseen. Tarkastaja kirjaa arviointilietteeseen myös arvionsa laiminlyönnin vakavuudesta, laajuudesta, kestosta ja toistuvuudesta sekä tahallisuudesta. Seuraamus on pääsääntöisesti 3 %, mutta edellä mainitut tekijät voivat vaikuttaa alentavasti tai nostavasti ehdotettuun seuraamusprosenttiin. Jos laiminlyöntiä pidetään tahallisena, on laiminlyönnin seuraamus pääsääntöisesti 20 %. Seuraamus kohdistuu kaikkiin niihin haettuihin tukiin, jotka edellyttävät täydentävien ehtojen noudattamista.

Täydentävien ehtojen hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimukset sekä lakisääteiset

hoitovaatimukset jaetaan seuraaviin osioihin, joita kutsutaan ehdonaloiksi:

- ympäristö, ilmastonmuutos ja hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimukset
- kansanterveys sekä eläinten ja kasvien terveys
- eläinten hyvinvointi
- pysyvän laitumen säilyttäminen

Jos tarkastaja havaitsee samalla ehdonalalla useamman laiminlyönnin, tämän ehdonalan seuraamusprosentiksi tulee korkein yksittäiselle laiminlyönnille ehdotettu seuraamusprosentti. Jos täydentävien ehtojen valvonnoissa eri ehdonaloilla havaitaan useampia kuin yksi laiminlyönti, jokaiselle ehdonalalle vahvistetaan erikseen seuraamusprosentti. Eri ehdonalojen seuraamusprosentit lasketaan yhteen. Jos kyseessä ei ole toistuva tai tahallinen laiminlyönti, seuraamus voi kuitenkin olla enintään 5 %.

Jos sama laiminlyönti havaitaan tilalla kolmen kalenterivuoden sisällä, kyseessä on toistuva laiminlyönti. Tällöin edellisellä kerralla kyseiselle laiminlyönnille annettu seuraamusprosentti ja ID-valvonnassa edellinen kokonaissanktioprosentti kerrotaan kolmella. Vähennys voi kuitenkin olla enintään 15 % taulukossa 2 lueteltujen tukien kokonaismäärästä. Jos 15 %:n vähennys saavutetaan, viljelijälle lähetetään huomautuskirje. Jos viljelijä huomautuskirjeen saamisen jälkeen rikkoo edelleen samaa säännöstä tai vaatimusta, laiminlyöntiä pidetään tahallisena ja tämä voi johtaa jopa 100 % tukivähennykseen.

Jos laiminlyönti on vähäinen, voidaan sovel-

taa ns. varhaisvaroitussjärjestelmää. Tällöin vähäisestä laiminlyönnistä ei seuraa tukivähennyksiä, vaan viljelijälle lähetetään kirje, jossa edellytetään laiminlyönnin korjaamista annetussa määräajassa. Määräaika voi vaihdella laiminlyönnistä riippuen. Jos myöhemässä, kolmen kalenterivuoden aikana tehdyssä tarkastuksessa havaitaan, ettei laiminlyöntiä ole korjattu, tulee laiminlyönnistä vähintään 1 % seuraamus alkuperäiseen havaintovuoteen ja toistuvan laiminlyönnin seuraamus uudelleentarkastusvuoteen. Jos viljelijä on korjannut laiminlyönnin ennen määräajan päättymistä, tukivähennystä ei tehdä. Varhaisvaroitussjärjestelmää ei voida soveltaa laiminlyönteihin, joista aiheutuu välitön vaara kansanterveydelle tai eläinten terveydelle.

Ennen seuraamusprosentin vahvistamista kunkin ELY-keskuksen täydentävien ehtojen koordinaattori voi muuttaa tarkastajan ehdottamaa seuraamusprosenttia, jos katsoo sen aiheelliseksi. Kun kaikki tilan kyseisenä vuonna tehtävät täydentävien ehtojen valvonnat on suoritettu, koordinaattori kokoaa

tilan kaikkien täydentävien ehtojen valvontojen tulokset yhteen ja vahvistaa lopullisen seuraamusprosentin,

Viljelijälle lähetettävässä lopullisessa pöytäkirjassa luetellaan kaikki kyseisen vuoden tarkastuksilla havaitut laiminlyönnit. Euromääräiset tukivähennykset selviävät kunnan tekemästä tuki- tai takaisinperintäpäätöksestä. Tukileikkaus kohdistetaan maksettavaan tukeen tai se toteutetaan takaisinperintänä, jos tuet on jo ehditty maksaa. Tukipäätökseen voit hakea oikaisua ELY-keskuksesta.

Kuva 42: Kuva: MMM_kuva_arkisto

8 Neuvo 2020

Neuvo 2020 ja täydentävien ehtojen neuvonta

Neuvo 2020 – maatilojen neuvontajärjestelmä tarjoaa luotettavaa ja asiantuntevaa neuvontaa täydentävien ehtojen vaatimuksista. Neuvonta on täysin luottamuksellista eikä liity täydentävien ehtojen valvontaan. Neuvontakäynnit suunnitellaan aina tilan tarpeiden mukaisesti.

Neuvonnan korvaus maksetaan suoraan nevojalle tai tämän työntajalle. Neuvoja laskee viljelijältä ainoastaan arvonlisäveron osuuden antamastaan neuvonnasta ja neuvontakäynnistä aiheutuneista matkakustannuksista.

Neuvontaa antavat Neuvo 2020-järjestel-

mään hyväksytyt neuvojat. Lisätietoa maatilojen neuvontajärjestelmästä ja listauksen hyväksytyistä neuvoista löydät osoitteesta www.mavi.fi.

Kuva 43: Kuva: MMM_kuva-arkisto

9 Mihin täydentävät ehdot perustuvat

Hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimukset

Hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimukset perustuvat Valtioneuvoston asetukseen (4/2015) muutoksineen. Vaatimukset on määritelty kansallisesti sen mukaan, mitä vaaditaan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1306/2013 artiklassa 94 ja liitteessä II. Vaatimukset koskevat viljelijöitä, jotka ovat hakeneet viljelijätukia, joihin kuuluu täydentävien ehtojen noudattaminen. Taulukko 13 sisältää tässä oppaassa esitettyjen hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimuksiin liittyvät kansalliset säädökset.

Taulukko 13. Täydentävien ehtojen hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimuksiin liittyvät kansalliset säädökset.

Täydentävien ehtojen hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimuksiin liittyvät kansalliset säädökset
Valtioneuvoston asetus täydentävien ehtojen hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimuksista (4/2015)
Valtioneuvoston asetus täydentävien ehtojen lakisääteisistä hoitovaatimuksista sekä täydentävien ehtojen noudattamisen valvonnasta (7/2015)
Vesilaki (587/2011) 4 luku
Ahvenanmaan maakunnan vesilaki (61/1996) 4 luku 8 § ja 6 luku
Ahvenanmaan maakunnan vesiasetus (93/2010) 5 §
Ympäristönsuojelulaki (527/2014) 17§
Valtioneuvoston asetus vesiympäristölle vaarallisista ja haitallisista aineista (1022/2006) 4a§
Luonnonsuojelulaki (1096/1996) 23 §, 26 § ja 29 §:n 1 mom. 9 kohta
Ahvenanmaan maakunta-asetus (113/1998) 5 §:n 8
Ahvenanmaan maakuntalaki (82/1998) 6 §
Laki hukkakauran torjunnasta 185/2002
Ahvenanmaan maakuntalaki hukkakauran torjunnasta (68/1977)

Kuva 44: Klikkaa kuvaa suurentaaksesi!

Lakisääteiset hoitovaatimukset

Lakisääteiset hoitovaatimukset perustuvat Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1306/2013 artiklaan 93 ja liitteessä II esitettyihin asetuksiin ja direktii-

veihin. Hoitovaatimuksina mainittuja asetuksia on noudatettava sellaisenaan. Direktiivien säännöksiä on noudatettava sellaisina kuin ne on pantu Suomessa täytäntöön.

Täydentävien ehtojen lakisääteisistä hoitovaatimuksista sekä niiden ja hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimusten noudattamisen valvonnasta säädetään valtioneuvoston asetuksessa 7/2015.

Taulukot 14-16 sisältävät tässä oppaassa esitettyjen lakisääteisten hoitovaatimusten sisältämät asetukset, direktiivit ja niihin liittyvät kansalliset säädökset. Vaatimukset koskevat niitä viljelijöitä, jotka ovat hakeneet sellaisia viljelijätukia, joihin kuuluu täydentävien ehtojen noudattaminen.

Ahvenanmaalla noudatetaan lakisääteisissä hoitovaatimuksissa EU-asetuksia sellaisenaan sekä sovelletaan Ahvenanmaan lainsäädäntöä, jolla taulukoissa 14-16 mainitut direktiivit on pantu täytäntöön. Ahvenanmaan maakuntahallitus antaa lisätietoja täydentäviä ehtoja koskevasta lainsäädännöstä Ahvenanmaalla.

Taulukko 14. Ympäristöön ja ilmastomuutokseen koskeviin lakisääteisiin hoitovaatimuksiin liittyvät säädökset.

Ympäristöön, ilmastonmuutokseen ja maan hyvään maatalouskuntoon koskeviin lakisäätöisiin hoitovaatimuksiin liittyvät säädökset			
Hoitovaatimus	Euroopan unionin säännös	Noudatettava kansallinen täytäntöönpanosäännös tai täydentävä säännös	Sisältö
1. Vesi	Neuvoston direktiivi 91/676/ETY vesien suojelemiseksi maataloudesta peräisin olevien nitrattien aiheuttamalta pilaantumiselta 4 ja 5 artikla	Valtioneuvoston asetus eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamisesta (1250/2014) 5 §, 7 §:n 1 ja 5-8 momentti, 8 §, 10 §:n 1-3, 5-8 ja 10 momentti sekä 11-13, 15 ja 16 §	Lannoitus sekä karjanlannan käyttö ja varastointi
2. Biologinen monimuotoisuus	Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/147/EY luonnonvaraisen lintujen suojelusta 3 artiklan 1 kohta, 3 artiklan 2 kohdan b ala-kohta, 4 artiklan 1, 2 ja 4 kohta	Luonnonsuojelulaki (1096/1996) 9 §, 24 ja 25 §:n nojalla tehdyt suojelupäätökset, 64 a ja 65 b § sekä 65 c §:n nojalla tehdyt päätökset	Lintujen suojeleminen
3. Biologinen monimuotoisuus	Neuvoston direktiivi 92/43/ETY luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasvien suojelusta 6 artiklan 1 ja 2 kohta	Luonnonsuojelulaki (1096/1996) 9 §, 24 ja 25 §:n nojalla tehdyt suojelupäätökset 64 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettujen alueiden osalta, 64 a ja 65 b § sekä 65 c §:n nojalla tehdyt päätökset	Luontotyyppien, luonnonvaraisen eläinten ja kasvien suojeleminen

Kuva 45: Klikkaa kuvaa suurentaksesi!

Taulukko 15. Kansanterveyttä, eläinten terveyttä ja kasvien terveyttä koskeviin lakisäätöisiin hoitovaatimuksiin liittyvät säädökset.

Kansanterveyttä, eläinten terveyttä ja kasvien terveyttä koskeviin lakisäätöisiin hoitovaatimuksiin liittyvät säädökset			
Hoitovaatimus	Euroopan unionin säännös	Noudatettava kansallinen täytäntöönpanosäännös tai täydentävä säännös	Sisältö
4	Komission asetus (EU) N:o 2170/2010 farmakologisesti vaikuttavista aineista ja niiden eläinperäisistä elintarvikkeissa esiintyvien jäämien enimmäismääriä koskevista kookituksesta lita		
5	Neuvoston direktiivi 96/22/ETY liitettyjen hormonaalisten tai tyrostaattisten vaikutusten omaavien eläinten ja beta-agonistien käytön kieltämisestä kotieläintalouksessa ja direktiivien 81/851/ETY, 86/146/ETY ja 88/299/ETY kumoamisesta 3 artiklan a, b, d ja e alakohta sekä 4, 5 ja 7 artikla		
6	Neuvoston direktiivi 2002/71/EY eläinten tunnistamisesta ja rekisteröimisestä 3, 4 ja 5 artikla		

Kuva 47: Sivu 2 – Klikkaa kuvaa suurentaksesi!

Kansanterveyttä, eläinten terveyttä ja kasvien terveyttä koskeviin lakisäätöisiin hoitovaatimuksiin liittyvät säädökset			
Hoitovaatimus	Euroopan unionin säännös	Noudatettava kansallinen täytäntöönpanosäännös tai täydentävä säännös	Sisältö
7	Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1760/2000 luonnonvaraisen tunnistamisesta ja rekisteröimisestä sekä eläinlääkintötoimenpiteiden merkittävässä osassa neuvoston asetuksen (EY) N:o 820/97 kumoamisesta 4 ja 2 artikla		
8	Neuvoston asetus (EY) N:o 21/2004 lammasta ja vachhalähtöön nautatusta ja rekisteröimisestä mien käyttöönottamisesta ja oveluksen (EY) N:o 1782/2003 ja direktiivien 92/102/ETY ja 64/432/ETY muuttamisesta 3–5 artikla		
9	Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 999/2003 liitettyjen laittujen spongiformien enkefalopatioiden ehkäisy, vähentäminen ja hävittäminen koskevista säännöksistä 7, 11–13 ja 15 artikla		
10	Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1107/2009 kasvinsuojelun aineiden markkinoille saattamisesta sekä neuvoston direktiivien 79/117/ETY ja 92/414/ETY kumoamisesta 5 artiklan ensimmäisenä osana viite		

Kuva 48: Sivu 3 – Klikkaa kuvaa suurentaksesi!

Kansanterveyttä, eläinten terveyttä ja kasvien terveyttä koskeviin lakisäätöisiin hoitovaatimuksiin liittyvät säädökset			
Hoitovaatimus	Euroopan unionin säännös	Noudatettava kansallinen täytäntöönpanosäännös tai täydentävä säännös	Sisältö
4	Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1782/2003 elintarvikkeiden säätöistä koskevista yleisistä perusteista ja vaatimuksista, Euroopan elintarviketurvallisuusviraston perustamisesta sekä elintarvikkeiden turvallisuuteen liittyvästä menettelystä 14 ja 15 artikla, 17 artiklan 3 kohta sekä 18, 19 ja 20 artikla	Elintarvikkeiden (23/2006) 22 § Maa- ja metsätalousministeriön asetus elintarvikkeiden alkutuotannon elintarvikkeiden (13368/2013) 5 §:n 2 ja 3 momentti ja 7 §, liitteen 1 johdanto-osaa sekä liitteessä 2 olevan 4 luvun 4.2 kohdan 2–5 alakohta, 4.3 kohdan 1, 2 ja 6 alakohta ja 4.4 kohdan 4 alakohta ja liitteen 5 luku Laki eläinten lääkitsemisestä (387/2014) 8 ja 9 §:n nojalla säädetyt lääkkeiden, lääkkeiden ja lääkevalmisteiden käyttöä koskevat kiekkot 10 §:n 1 momentti, 11 § ja 12 §:n 1–3 momentti Valtioneuvoston asetus eräiden lääkkeiden käyttöön kieltämisestä eläimille (1054/2014) 4 §:n 9 kohta Maa- ja metsätalousministeriön asetus lääkkeiden käytöstä ja luovutuksesta eläimille (948/2014) liitteenä 2 olevan 1 luvun 4 kohta Maa- ja metsätalousministeriön asetus tuotantoeläinten lääkityksiä pidättävästä kirurgista (949/2014) 4 ja 5 §	Eläin- ja rehuhygienia, tuotantoeläimillä kielletty aineet, kasvinsuojelun- ja eläinlääkintöelintarvikkeissa
	* sellaisena kuin se on pantu täytäntöön erityisesti seuraavilla säännöksillä: Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 470/2009 yhteisessä menettelyssä farmakologisesti vaikuttavien aineiden jäsäminen enimmäismäärien vahvistamiseksi eläimissä saatavissa elintarvikkeissa, neuvoston asetuksen (EY) N:o 2377/90 kumoamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 2001/82/ETY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 726/2004 muuttamisesta 14 artikla		

Kuva 46: Sivu 1 – Klikkaa kuvaa suurentaksesi!

Kansanterveyttä, eläinten terveyttä ja kasvien terveyttä koskeviin lakisäätöisiin hoitovaatimuksiin liittyvät säädökset			
Hoitovaatimus	Euroopan unionin säännös	Noudatettava kansallinen täytäntöönpanosäännös tai täydentävä säännös	Sisältö
7	Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1760/2000 luonnonvaraisen tunnistamisesta ja rekisteröimisestä sekä eläinlääkintötoimenpiteiden merkittävässä osassa neuvoston asetuksen (EY) N:o 820/97 kumoamisesta 4 ja 2 artikla		
8	Neuvoston asetus (EY) N:o 21/2004 lammasta ja vachhalähtöön nautatusta ja rekisteröimisestä mien käyttöönottamisesta ja oveluksen (EY) N:o 1782/2003 ja direktiivien 92/102/ETY ja 64/432/ETY muuttamisesta 3–5 artikla		
9	Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 999/2003 liitettyjen laittujen spongiformien enkefalopatioiden ehkäisy, vähentäminen ja hävittäminen koskevista säännöksistä 7, 11–13 ja 15 artikla		
10	Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1107/2009 kasvinsuojelun aineiden markkinoille saattamisesta sekä neuvoston direktiivien 79/117/ETY ja 92/414/ETY kumoamisesta 5 artiklan ensimmäisenä osana viite		

Kuva 49: Sivu 4 – Klikkaa kuvaa suurentaksesi!

Lataa taulukko PDF-tiedostona⁴³

⁴³<https://ruokavirasto.mobiezone.fi/wp-content/uploads/sites/44/2015/01/Kansanterveyttä-ym-koskevat-saadokset.pdf>

Liite 1.

Nautoja, sikoja, lampaista, vuohia ja munivia kanoja koskevat täydentävien ehtojen eläinten hyvinvoinnin valvontaan liittyvät vaatimukset

Vuodesta 2016 alkaen uudet vaatimukset kaikille tuotantoeläimille.

- Pitopaikka ja sen rakennukset ja laitteet ovat hyvässä kunnossa ja eläimille turvallisia.
- Materiaalit, joiden kanssa eläimet pääsevät kosketuksiin, ovat turvallisia, puhdistettavissa perusteellisesti ja desinfioitavissa.
- Pitopaikan puhtaudesta ja desinfioinnista huolehditaan riittävästi.
- Eläinsuojan lattia ei aiheuta eläimille vahinkoa.
- Ulkotarha on turvallinen ja pysyy sopivan kuivana.
- Ulkotarhan ja laitumen aidat ovat eläimille sopivasta materiaalista, turvallisia sekä hyvässä kunnossa.
- Eläimet tarkastetaan riittävän usein.
- Tilalla kuolleiden eläinten lukumäärästä pidetään kirjaa.
- Ruokinta- ja juottolaitteistojen toimivuus tarkastetaan päivittäin.
- Ruokinta- ja juottolaitteistojen häiriöiden varalta on käytettävissä varajärjestelmä.
- Käytettäessä automaattista juotto- tai ruokintalaitetta, eläimet totutetaan sen käyttämiseen.

Lisäksi kutakin eläinlajia erikseen koskevat uudet vaatimukset on lueteltu kyseisen eläinlajin kohdalla.

Naudat

Uusia vaatimuksia vuonna 2016 naudoille edellä mainittujen kaikkia tuotantoeläimiä koskevien vaatimusten lisäksi.

- Koneellisen ilmanvaihdon toimivuus tarkastetaan päivittäin
  - Laitteiston häiriön varalta on käytössä varajärjestelmä
  - Käytössä on tarvittaessa hälytysjärjestelmä, joka antaa hälytyksen laitteiston häiriötilanteessa
  - Hälytysjärjestelmän toimivuus testataan säännöllisesti
- Naudan kytkemiseen käytetty laite tai väline on asianmukainen
- Naudan häntää ei pidetä jatkuvasti sidottuna

Eläinsuojan lattian on oltava sellainen, että nestemäiset eritteet poistuvat asianmukaisesti tai imeytyvät hyvin kuivikkeisiin. Eläimet on suojattava huonoilta sääolosuhteilta asianmukaisesti ja sairaista ja vahingoittuneista eläimistä on huolehdittava.

Eläinsuojan ilmanvaihdon on oltava sellainen, että ilman kosteus, pölyn määrä tai haitallisten kaasujen pitoisuudet eivät kohoa haitallisen korkeiksi. Eläinsuojan lämpötilan on oltava eläimille sopiva ja pitopaikan valaistuksen sopiva sekä riittävä eläinten asianmukaiseen tarkastamiseen ja hoitamiseen.

Naudan on saatava riittävästi sille sopivaa hyvälaatuista ravintoa ja juotavaa. Ruokinnassa on otettava huomioon kunkin eläimen tarpeet. Naudalle annettavan rehun on oltava koostumukseltaan sille sopivaa. Nautojen juoma-astiat ja juottolaitteet on pidettävä puhtaina eivätkä virtsa ja ulosteet saa liata rehua tai juomavettä.

Jos rehua ei ole jatkuvasti tarjolla, pihatossa olevien kaikkien nautojen on voitava ruokinta-aikana syödä samanaikaisesti. Pihatossa ruokintapöydän reunan pituuden on oltava täysikasvuista nautaa kohden vähintään 70 cm ja nuorkarjaan kuuluvaa nautaa kohden vähintään 40 cm. Jos rehua on naudoille jatkuvasti tarjolla, ruokintapöydän reunan pituuden on oltava vähintään 40 cm täysikasvuista nautaa kohden ja vähintään 30 cm nuorkarjaan kuuluvaa nautaa kohden.

Ympärivuotisesti ulkona pidettävillä naudoilla on oltava asianmukaiset ruokinta- ja juoma-astiat. Juoma-astioiden on oltava lämmitettäviä tai juomaveden tulee pysyä muutoin sulana ja sopivan lämpöisenä.

Pihatossa on jokaista alkavaa 10 lypsylehmän ryhmää kohden oltava vähintään yksi juoma-astia tai juottolaite. Muilla kuin lypsylehmillä on jokaista alkavaa 20 naudon ryhmää kohden oltava vähintään yksi juoma-astia tai juottolaite kuitenkin siten, että juoma-astioita tai juottolaitteita on yli 10 naudon ryhmälle oltava vähintään kaksi. Kylmäpihatossa juoma-astioiden tai juottolaitteiden on oltava lämmitettäviä.

Parren on oltava niin pitkä ja leveä, että nauta voi seistä ja maata tasaisella alueella. Kytkeytynä pidettävän lehmän, hiehon ja sonnin parren etummaisesta puoliskon on oltava kiinteäpohjainen.

Vasikat

Kaikkia nautoja koskevien vaatimusten lisäksi vasikoilla tulee noudattaa myös niille erityisesti annettuja pitovaatimuksia.

Vasikoiden kunto, terveys ja hyvinvointi on tarkastettava vähintään kaksi kertaa päivässä.

Vasikkaa ei saa pitää kytkettynä kuin tilapäisesti esimerkiksi ruokinnan tai hoitotoimenpiteiden ajan.

Alle kaksiviikkoisella vasikalla on oltava hyvin kuivitettu makuupaikka. Vanhemmilla vasikoilla eläinsuojan lattian on oltava sellainen, että nestemäiset eritteet poistuvat asianmukaisesti tai imeytyvät hyvin kuivikkeisiin.

Yksittäiskarsinassa pidettävän vasikan karsinan on oltava vähintään vasikan säkäkorkeuden levyinen ja karsinan pituuden vähintään vasikan pituus mitattuna turvasta lantioluun istuinkyhmyyn kerrottuna 1,1:llä.

Yksittäiskarsinassa vasikan on voitava nähdä ja koskettaa lajitovereita. Umpiseinäistä karsinaa voidaan käyttää vain eläinlääketieteellisestä syystä. Yli kahdeksanviikkoista vasikkaa ei saa pitää yksittäiskarsinassa kuin eläinlääketieteellisestä syystä.

Vasikat on ruokittava ja juotettava vähintään kaksi kertaa päivässä. Vasikan on saatava ternimaitoa tai sitä korvaavaa valmistetta mahdollisimman pian syntymän jälkeen, kuitenkin viimeistään kuuden tunnin kuluttua syntymästä.

Sairaalla tai vahingoittuneella vasikalla on oltava jatkuvasti saatavilla puhdasta vettä. Kuumalla säällä kaikilla vasikoilla on oltava vettä jatkuvasti tarjolla.

Taulukko 1. Vasikoiden ryhmäkarsinan pinta-alavaatimukset.

Vasikan paino (kg)	Lattiapinta-ala vähintään (m ² /eläin)
Alle 150	1,5
150-220	1,7
Yli 220	1,8

Kuva 52: Klikkaa kuvaa suurentaaksesi!

Siat

Uusia vaatimuksia vuonna 2016 sioille edellä mainittujen (sivu 81) kaikkia tuotantoeläimiä koskevien vaatimusten lisäksi.

- Nestemäiset eritteet poistuvat asianmukaisesti tai imeytyvät kuivikkeisiin.
- Ryhmien sekoittamista vältetään.
- Jos sikaryhmissä merkkejä kovista tappeluista, tarvittaviin toimenpiteisiin on ryhdytty.
- Emakoille annetaan ennen porsimista sopivaa materiaalia pesän rakentamista varten.
- Porsimishäkkiin laitettaessa emakko tai ensikko on puhdistettu perusteellisesti.
- Tilalla katkaistaan/hiotaan pikkuporsaiden hampaita rutiininomaisesti vain, mikäli emakoilla on havaittavissa nisävaurioita.
- Tilalla vieroitetaan porsaita ainoastaan yli 4 viikon ikäisinä, poikkeustapauksissa 3-4 viikon ikäisinä.
- Sikojen häntiä ei ole katkaistu ja muita kipua aiheuttavia toimenpiteitä on suoritettu vain sallituista syistä.

Eläinsuojan ilmanvaihdon on oltava sellainen, että ilman kosteus, pölyn määrä tai haitallisten kaasujen pitoisuudet eivät kohoa haitallisen korkeiksi. Eläinsuojan lämpötilan on olta-

va eläimille sopiva. Jos sikojen hyvinvointi on riippuvainen koneellisesta ilmanvaihtojärjestelmästä, sikalassa on voitava järjestää sikojen hyvinvoinnin kannalta riittävä ilmanvaihto ilmanvaihtojärjestelmän häiriöiden aikana. Tällöin on ilmanvaihtojärjestelmässä oltava hälytysjärjestelmä toimintahäiriöiden varalle. Hälytysjärjestelmän toimivuus on testattava säännöllisesti.

Eläimet on suojattava huonoilta sääolosuhteilta asianmukaisesti ja sairaista ja vahingoittuneista eläimistä on huolehdittava.

Valaistuksen voimakkuuden on oltava sikojen pitopaikassa vähintään 40 luksia ainakin 8 tunnin ajan päivässä.

Siat eivät saa olla jatkuvasti alttiina melulle, joka ylittää 65 desibeliä (dB(A)).

Sikojen on voitava nähdä muita sikoja ja niillä on oltava mahdollisuus sosiaaliseen kanssakäymiseen. Niitä on pidettävä ryhmässä paitsi, jos yksittäin pitoon on eläinlääketieteellinen syy tai syynä sian väliaikainen vihamielisyys. Karjua voi kuitenkin pitää yksittäiskarsinassa. Sikoja ei pidetä kytkettynä.

Ryhmäkarsinan betonisen rakolattian on oltava taulukossa 2 esitettyjen vaatimusten mukainen.

Taulukko 2. Sikojen ryhmäkarsinan betonisen rakolattian vaatimukset.

Sikaryhmä	Raon tai reiän halkaisija enintään (mm)	Palkin leveys vähintään (mm)
Pikkuporsas	11	50
Vieroitettu porsas	14	50
Kasvatus- ja lihasika	18	80
Emakko ja ensikko	20	80

Lattian raon tai reiän halkaisijassa sekä palkin leveydessä hyväksytään mittapoikkeamat, jotka ovat eurooppalaisen standardin EN 12737:2004+A1:2007 (Betonivalmisosat. Maatalouden rakolattiaelementit, SFS-EN 12737:2004+A1:2007) mukaiset.

Kuva 53: Klikkaa kuvaa suurentaaksesi!

Emakkoa ja ensikkoa voidaan pitää erillään ryhmästä porsimisen ja tiineyttämisen ajan.

Tämä aika alkaa viikkoa ennen odotettua porsimista ja päättyy neljän viikon kuluttua tiinehtymiseen johtaneesta astutuksesta tai siemennyksestä. Tällöin niitä voidaan pitää kääntymisen estävässä porsitus- tai joutilas-häkissä.

Emakoita ja ensikoita voidaan pitää viikkoa ennen odotettua porsimista ja porsimisen ajan vailla näköyhteyttä muihin sikoihin esimerkiksi erillisessä porsitusosastossa. Porsimiskarsinassa on oltava emakon tai ensikon takana riittävästi esteetöntä tilaa porsimista varten.

Porsituskarsinan tai -häkin on oltava sellainen, että emakko voi imettää pikkuporsaita vaikeuksitta. Jos emakko voi liikkua porsituskarsinassa vapaasti, on karsinassa oltava pikkuporsaita suojaavia rakenteita kuten porsasaitoja.

Porsaat on kastroitava alle 8 päivän ikäisenä, jos käytetään avointa leikkausmenetelmää. Vanhemmat porsaat kastroi eläinlääkäri anestesiaa ja kivunlievitystä käyttäen.

Pikkuporsailta on oltava porsituskarsinassa kiinteäpohjainen ja kuiva makuualue, johon kaikki pikkuporsaat mahtuvat yhtä aikaa makuulle. Lisäksi niillä on tarvittaessa oltava asianmukainen lämmitin.

Sikojen saatavilla on oltava jatkuvasti riittävä määrä sellaista materiaalia, jonka avulla siat voivat toteuttaa lajinomaisia käyttäytymistarpeitaan kuten tonkimista ja tutkimista. Tällaista materiaalia on muun muassa olki, heinä, puu, sahajauho, turve tai vastaavien materiaalien sekoitus. Kyseisen materiaalin on oltava riittävän hyvälaatuista, jotta se ei vaaranna sikojen terveyttä.

Yli kahden viikon ikäisillä sioilla on oltava jatkuvasti saatavilla puhdasta ja raikasta vettä.

Siat on ruokittava vähintään kerran päivässä. Sian on saatava riittävästi sille sopivaa hyvälaatuista ravintoa ja juotavaa. Ruokinassa on otettava huomioon kunkin eläimen tarpeet. Rehun on oltava sioille ravintoainekoostumukseltaan sopivaa ja riittävän energiapitoista. Ryhmäkarsinassa sikojen on voitava syödä yhtä aikaa, jollei rehua ole jatkuvasti tarjolla tai jollei ruokintaan käytetä automaattista siat yksittäin ruokkivaa ruokintalaitetta.

Emakot ja ensikot ryhmäkarsinassa

Esteetöntä lattiapinta-alaa on oltava emakko kohden vähintään 2,25 m² ja ensikkoa kohden 1,64 m². Edellä mainitusta pinta-alasta on emakoilla oltava vähintään 1,3 m² ja ensikoilla vähintään 0,95 m² kiinteää tai sellaista rakolattiaa, johon viemäröintiä varten tehtyjen aukkojen osuus on

- enintään 15 % pinta-alasta (1.1.2013 toiminnassa olleet sikalat, joita ei peruskorjattu. Näihin sikaloihin sovelletaan vaatimusta 1.1.2028 alkaen.) tai
- enintään 10 % pinta-alasta (31.12.2012 jälkeen peruskorjatut ja uudet sikalat)
- esteettömään lattian kokonaispinta-alaan ei lasketa mukaan ruokinta- tai makuuhäkkien alla olevaa lattia-alaa. 1.1.2013 toiminnassa olevaan sikalaan sovelletaan vaatimusta 1.1.2028 alkaen. Kuitenkin 31.12.2012 jälkeen peruskorjattavan sikalan tai sen osaston ja rakennettavan uuden sikojen pitopaikan on täytettävä ko. vaatimukset, kun peruskorjaus tai uusi pitopaikka on valmistunut.

Jos eläimiä pidetään alle kuuden eläimen ryhmässä, eläinten käytettävissä olevan esteettömän lattian kokonaispinta-alan on oltava 10

% suurempi kuin eläinryhmän tarvitsema laskennallinen pinta-ala osoittaa. Vähintään 40 eläimen ryhmässä pidettävien eläinten käytettävissä olevaa esteetöntä lattian kokonaispinta-alaa voidaan pienentää 10 %.

Emakoiden ja ensikoiden ryhmäkarsinan seinämien pituuden on oltava yli 2,8 metriä. Jos ryhmäkarsinassa pidetään alle kuuden eläimen ryhmää, karsinan seinämien pituuden on kuitenkin oltava yli 2,4 metriä.

Karjun karsina

Karjulla on oltava esteetöntä lattiapinta-alaa vähintään 6 m².

- Tästä alasta vähintään 4 m² on oltava kiinteäpohjaista lattiaa tai sellaista rakolattiaa, ritilälattiaa tai muulla tavoin reijitettyä lattiaa, johon viemärointiä varten tehtyjen aukkojen osuus on enintään 10 prosenttia pinta-alasta. 1.1.2013 toiminnassa olevaan sikalaan sovelletaan vaatimusta 1.1.2028 alkaen. Kuitenkin 31.12.2012 jälkeen peruskorjattavan sikalan tai sen osaston ja rakennettavan uuden sikojen pito paikan on täytettävä ko. vaatimukset, kun peruskorjaus tai uusi pito paikka on valmistunut.

Jos karsinaa käytetään myös astutukseen, esteetöntä lattiapinta-alaa on oltava vähintään 10 m².

Munivat kanat

Uusia vaatimuksia vuonna 2016 muniville kanoille edellä mainittujen (sivu 81) kaikkia tuotantoeläimiä koskevien vaatimusten lisäksi.

- Kanoja käsiteltäessä noudatetaan erityistä varovaisuutta.
- Kanojen nokkia ei ole typistetty ja mui-

ta kipua aiheuttavia toimenpiteitä on suoritettu vain sallituista syistä.

Eläinsuojan ilmanvaihdon on oltava sellainen, että ilman kosteus, pölyn määrä tai haitallisten kaasujen pitoisuudet eivät kohoa haitallisen korkeiksi. Eläinsuojan lämpötilan on oltava eläimille sopiva ja pito paikan valaistuksen on oltava sopiva sekä riittävä eläinten asianmukaiseen tarkastamiseen ja hoitamiseen. Jos kanalan ilmanvaihto perustuu pääasiassa koneellisesti toimivaan ilmanvaihtoon, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin kannalta riittävän ilmanvaihdon järjestämiseen on oltava mahdollisuus myös laitteiston häiriöiden aikana. Koneellisesti toimivassa ilmanvaihtolaitteistossa on tarvittaessa oltava hälytysjärjestelmä, joka antaa hälytyksen häiriön sattuessa. Hälytysjärjestelmän toimivuus on testattava säännöllisesti.

Eläimet on suojattava huonoilta sääolosuhteilta asianmukaisesti ja sairaista ja vahingoittuneista eläimistä on huolehdittava.

Kaksi- tai useampikerroksisen kanojen pitojärjestelmän on oltava sellainen, että jokainen kerros voidaan tarkastaa suoraan ja vaivatta ja että kanat voidaan poistaa kerroksesta asianmukaisesti. Pällekkäin sijoitettavat kerrokset on rakennettava ja sijoitettava siten, että kanojen ulosteet eivät putoa alempiin kerroksiin.

Kanojen saatavilla on oltava riittävästi hyvälaatuista ja sille sopivaa rehua sekä jatkuvasti juomavettä. Ruokinnassa on otettava huomioon kunkin eläimen tarpeet.

Kanalan valaistusrytmin on oltava sellainen, että vuorokaudessa on riittävän pitkä yhtäjaksoinen pimeä aika.

Varustellut häkit

Tilaa kanaa kohden on oltava vähintään yhteensä 750 cm², josta on oltava kanan käytet-

tävissä olevaa alaa vähintään 600 cm². Niissä osissa häkkiä, jotka ovat käytettävissä olevan alan ulkopuolella, häkin korkeuden on oltava vähintään 20 cm. Häkin kokonaispinta-alan on aina oltava vähintään 2 000 cm².

Ruokintakourun pituuden on oltava vähintään 12 cm täysikasvuista kanaa kohden. Häkissä on oltava asianmukainen, kanaryhmälle sopiva juottolaite. Jos kanojen juottoon käytetään vesinippoja tai kuppeja, kunkin kanan ulottuvilla pitää olla vähintään kaksi kuppia tai nippaa.

Kanoilla pitää olla pesä ja pehkuu nokkimista ja kuopimista varten. Häkissä on oltava sopivaa orsitilaa vähintään 15 cm kanaa kohden. Orsien on oltava kanoille sopivasta materiaalista ja sellaiset, että kanat voivat käyttää niitä vaikeuksitta. Pesä on erillinen munimiseen tarkoitettu tila, jonka pohja ei ole kanojen kanssa kosketuksiin joutuvaa metalliverkkoa.

Häkkirivien välillä pitää olla vähintään 90 cm leveä käytävä. Alimman häkkikerroksen on oltava vähintään 35 cm korkeudella lattias-
ta.

Avokanalat (lattiakanalat, kerrosritiläkanalat)

Avokanalassa saa olla enintään yhdeksän kanaa käytettävissä olevan alan neliometriä kohden.

Ruokinta- ja juottopaikoilla on oltava riittävästi tilaa siten, että juomasta tai rehusta ei synny tarpeetonta kilpailua. Jos kanoilla käytetään ruokintakouruja, on niiden reunan pituuden oltava vähintään 10 cm kanaa kohden. Jos kanoilla käytetään pyöröruokkijoita, on niiden reunan pituuden oltava vähintään 4 cm kanaa kohden.

Jos kanojen juottoon käytetään yhtäjaksoisia vesikouruja, on niiden reunan pituuden oltava vähintään 2,5 cm kanaa kohden. Jos ka-

noilla käytetään pyöröjuottolaitteita, on niiden reunan pituuden oltava vähintään 1 cm kanaa kohden. Jos kanoilla käytetään vesinippoja tai -kuppeja, on kutakin alkavaa 10 kanan ryhmää kohden oltava vähintään yksi nippa tai kuppi siten, että kunkin kanan ulottuvilla on vähintään kaksi nippaa tai kuppia.

Kanoilla on oltava asianmukaiset tilat munintaa varten. Jokaista alkavaa seitsemän kanan ryhmää kohden on oltava vähintään yksi pesätila. Jos kanalassa käytetään yhteispeisiä, pesätilaa on oltava jokaista alkavaa 120 kanan ryhmää kohden vähintään 1 m². Kanalassa on oltava tarkoituksenmukaisia orsia, joiden pituuden on oltava vähintään 15 cm kanaa kohden. Orsien on oltava kanoille sopivasta materiaalista ja sellaisia, että kanat voivat käyttää niitä vaikeuksitta, eikä niissä saa olla teräviä kulmia.

Kanojen käytettävissä on oltava pehkuu nokkimista ja kuopimista varten.

Vähintään 350 kanan avokanaloille asetettavat lisävaatimukset

Kanaa kohden on oltava vähintään 250 cm² pehkuu varustettua aluetta, ja vähintään yhden kolmasosan lattian pinta-alasta on oltava pehkuu varustettua. Orsia ei saa olla pehkuualueen yläpuolella. Orsien välisen vaakasuoran etäisyyden toisistaan on oltava vähintään 30 cm sekä etäisyyden seinästä vähintään 20 cm.

Sellaisessa kanalassa, jossa kanat voivat liikkua vapaasti eri tasojen välillä, voi tasoja olla enintään neljä. Tasojen välisen esteettömän korkeuden on oltava vähintään 45 cm.

Jos kanoilla on käytössä ulkotila, on sinne johdettava useita vähintään 35 cm korkuisia ja vähintään 40 cm levyisiä ulosmenoaukkoja. Ulosmenoaukot on sijoitettava rakennuksen koko pituudelle, ja niiden yhteenlasketun leveyden on oltava vähintään 2 metriä jokais-

ta 1000 kanan ryhmää kohden. Tarhassa on päästävä suojaan epäsuotuisilta sääoloilta ja petoeläimiltä. Tarvittaessa tarhassa on oltava juottolaitteet.

Lampaat

Uusia vaatimuksia vuonna 2016 lampaille edellä mainittujen (sivu 81) kaikkia tuotantoeläimiä koskevien vaatimusten lisäksi.

- Nestemäiset eritteet poistuvat asianmukaisesti tai imeytyvät kuivikkeisiin.
- Lampaiden käytettävissä on asianmukainen, puhdas ja kuiva makuupaikka.
- Lammasta ei tehdä liikkumattomaksi sähköön avulla.

Lammasta ei saa pitää kytkettynä kuin lyhytaikaisesti esimerkiksi ruokinnan, lypsyn tai hoitotoimenpiteiden ajan.

Eläinsuojan ilmanvaihdon on oltava sellainen, että ilman kosteus, lämpötila, pölyn määrä tai haitallisten kaasujen pitoisuudet eivät kohtaa haitallisen korkeiksi. Pitopaikan valaistuksen on oltava sopiva sekä riittävä eläinten asianmukaiseen tarkastamiseen ja hoitamiseen.

Sairaista ja vahingoittuneista eläimistä on huolehdittava ja eläimet suojattava huonoilta sääolosuhteilta asianmukaisesti.

Lampaan on saatava riittävästi sille sopivaa hyvälaatuista ravintoa ja juotavaa. Ruokinnassa on otettava huomioon kunkin eläimen tarpeet. Lampaille annettavan rehun on oltava ravitsevaa ja tasapainotettua sekä tarvittaessa kivennäisillä täydennettyä.

Jos rehua ei ole lampaille jatkuvasti tarjolla, ryhmän kaikkien eläinten on voitava ruokinta-aikana syödä samanaikaisesti. Tällöin ruokintahäkin reunan pituuden lammasta

ta kohden on oltava vähintään 35 cm suoraa ruokintahäkkiä käytettäessä ja vähintään 20 cm ympyränmuotoista ruokintahäkkiä käytettäessä. Suoraa ruokintahäkkiä käytettäessä ruokintahäkin reunan pituuden tiinettä uuhia kohden tulee olla vähintään 45 cm.

Jos rehua on jatkuvasti tarjolla, ruokintahäkin reunan pituuden lammasta kohden on oltava vähintään 17 cm.

Karitsan on saatava ternimaitoa tai sitä korvaavaa valmistetta mahdollisimman pian syntymän jälkeen. Viikon ikäisestä alkaen karitsan saatavilla on oltava ruohoa, heinää tai muuta kuitupitoista rehua sekä puhdasta vettä.

Lampaiden juottolaitteet ja juoma-astiat on pidettävä puhtaina eivätkä virtsa ja ulosteet saa liata rehua tai juomavettä. Vesi ei myöskään saa päästä jäätymään.

Taulukko 3. Lampaista ryhmässä pidettäessä pitopaikan lattia-alan, ruokintahäkin pinta-alaa lukuun ottamatta, vähimmäiskoko lammasta kohden.

	Lampaiden keskimääräinen paino/eläin (kg)	Täytepohjalattia (m ² /eläin)	Ritilälattia (m ² /eläin)	Rakolattia (m ² /eläin)
Karitsa	Alle 15	0,25	0,25	-
Karitsa	30	0,50	0,50	-
Karitsa	Yli 30	0,75	0,75	-
Lammas	55	1,0	0,8	0,8
Lammas	75	1,4	1,0	1,0
Tiine uuhi	55	1,3	1,1	1,1
Tiine uuhi	75	1,7	1,3	1,3

Kuva 54: Klikkaa kuvaa suurentaaksesi!

Jos lammasta pidetään yksittäiskarsinassa, on karsinan oltava kooltaan vähintään 1,4 m² ja muodoltaan sellainen, että lammas pääsee siinä esteettä kääntymään ympäri.

Vuohet

Uusia vaatimuksia vuonna 2016 vuohille edellä mainittujen (sivu 81) kaikkia tuotantoeläimiä koskevien vaatimusten lisäksi.

- Nestemäiset eritteet poistuvat asianmukaisesti tai imeytyvät kuivikkeisiin.

- Vuohien käytettävissä on asianmukainen, puhdas ja kuiva makuupaikka.
- Vuolta ei tehdä liikkumattomaksi sähkön avulla.
- Kilit saavat ternimaitoa tai sitä korvaa valmistetta mahdollisimman pian syntymän jälkeen.
- Kili ruokitaan maidolla vähintään kahdeksan ensimmäisen elinviikon ajan.
- Viikon ikäisestä alkaen kilin saatavilla on kuitupitoista rehua ja puhdasta vettä.

Vuolta ei saa pitää kytkettynä kuin lyhytaikaisesti tilapäisesti esimerkiksi ruokinnan, lypsyn tai hoitotoimenpiteiden ajan.

Eläinsuojan ilmanvaihdon on oltava sellainen, että ilman kosteus, lämpötila, pölyn määrä tai haitallisten kaasujen pitoisuudet eivät kohtaa haitallisen korkeiksi. Pitopaikan valaistuksen on oltava sopiva sekä riittävä eläinten asianmukaiseen tarkastamiseen ja hoitamiseen.

Sairaista ja vahingoittuneista eläimistä on huolehdittava ja eläimet suojattava huonoilta sääolosuhteilta asianmukaisesti.

Vuohen on saatava riittävästi sille sopivaa hyvälaatuista ravintoa ja juotavaa. Ruokinnassa on otettava huomioon kunkin eläimen tar-

peet. Vuohille annettavan rehun on oltava ravitsevaa ja tasapainotettua sekä tarvittaessa kivennäisillä täydennettyä.

Jos rehua ei ole vuohille jatkuvasti tarjolla, ryhmän kaikkien eläinten on voitava ruokinta-aikana syödä samanaikaisesti. Tällöin ruokintahäkin reunan pituuden kiliä kohden on oltava vähintään 20 cm, nuorvuolta kohden vähintään 33 cm, täysikasvuista vuolta kohden vähintään 40 cm ja tiinettä kuttua kohden vähintään 45 cm.

Vuohien juottolaitteet ja juoma-astiat on pidettävä puhtaina eivätkä virtsa ja ulosteet saa liata rehua tai juomavettä, eikä vesi saa päästä jäätymään. Lypsettävien kuttujen saatavilla on oltava jatkuvasti puhdasta vettä.

Taulukko 4. Vuohia ryhmässä pidettäessä pitopaikan lattiapinta-alan, ruokintahäkin pinta-alaa lukuun ottamatta, vähimmäiskoko vuolta kohden.

Ikäluokka	Täytepohja (m ² /eläin)	Ritilälattia (m ² /eläin)	Rakolattia (m ² /eläin)
Kili	0,25	0,25	-
Nuorvuohi	0,5	0,5	0,5
Vuohi	1,20	1,0	1,0

Kuva 55: Klikkaa kuvaa suurentaaksesi!

Jos täysikasvuista vuolta pidetään yksittäiskarsinassa, on karsinan oltava kooltaan vähintään 1,4 m² ja muodoltaan sellainen, että vuohi pääsee siinä esteettä kääntymään ympäri.

Liite 2.

Muita tuotantoeläimiä koskevat täydentävien ehtojen eläinten hyvinvoinnin valvontaan liittyvät vaatimukset

Tähän ryhmään kuuluvat muun muassa hevoset, biisonit, tarhatut peurat, strutsieläimet, ankat, myskisorsat, hanhet, kalkkunat, turkiseläimet, broilerit sekä tarhatut riista-eläimet (mm. villisika, saksanhirvi, mufloni, metsäkauris, fasaani, peltopyy), viiriäiset, kanit ja tarhatut porot.

Kaikkien tuotantoeläinten on saatava riittävästi niille sopivaa hyvälaatuista ravintoa ja juotavaa. Ruokinnassa on otettava huomioon kunkin eläimen tarpeet ja varmistettava, että jokainen eläin saa ravintoa riittävästi.

Kaikkien tuotantoeläinten osalta on varmistettava, että pitopaikan tila- ja olosuhdevaatimukset täyttyvät, esimerkiksi, että valaistus on sopiva sekä riittävä eläinten asianmukaiseen tarkastamiseen ja hoitamiseen. Sairaista ja vahingoittuneista eläimistä on myös huolehdittava ja eläimet suojattava huonoilta sääolosuhteilta asianmukaisesti.

Vuodesta 2016 alkaen uudet vaatimukset kaikille tuotantoeläimille.

- Pitopaikka ja sen rakennukset ja laitteet ovat hyvässä kunnossa ja eläimille turvallisia.
- Materiaalit, joiden kanssa eläimet pääsevät kosketuksiin, ovat turvallisia, puhdistettavissa perusteellisesti ja desinfioitavissa.
- Pitopaikan puhtaudesta ja desinfioinnista huolehditaan riittävästi.
- Eläinsuojan lattia ei saa aiheuttaa eläimille vahinkoa.

mille vahinkoa.

- Ulkotarha on turvallinen ja pysyy sopivan kuivana.
- Ulkotarhan ja laitumen aidat ovat eläimille sopivasta materiaalista, turvallisia sekä hyvässä kunnossa.
- Eläimet tarkastetaan riittävän usein.
- Tilalla kuolleiden eläinten lukumäärästä pidetään kirjaa.
- Ruokinta- ja juottolaitteistojen toimivuus tarkastetaan päivittäin.
- Ruokinta- ja juottolaitteistojen häiriöiden varalta on käytettävissä varajärjestelmä.
- Käytettäessä automaattista juotto- tai ruokintalaitetta, eläimet totutetaan sen käyttämiseen.

Lisäksi kutakin eläinlajia erikseen koskevat uudet vaatimukset on lueteltu kyseisen eläinlajin kohdalla.

Peurat

Tässä oppaassa peuralla tarkoitetaan valkohäntäpeuraa, kuusipeuraa, metsäpeuraa, metsäkaurista, japaninpeuraa ja saksanhirveä.

Uusia vaatimuksia vuonna 2016 peuroille edellä mainittujen kaikkia tuotantoeläimiä koskevien vaatimusten lisäksi.

- Peurojen käytettävissä on asianmukainen, puhdas ja kuiva makuupaikka.
- Lämpötila on peuroille sopiva.
- Eläimiä ei sidota kärsimystä tuottaval-

la tavalla.

Peuratarhan maaston, kasvillisuuden ja maapohjan on oltava peurojen tarhaukseen sopiva. Peuratarhan pinta-alasta vähintään 10 % on oltava metsää tai pensaikkoa. Peurojen lukumäärän on oltava sopivassa suhteessa tarhan kokoon, maastoon ja kasvillisuuteen.

Eläimen pitopaikassa on huolehdittava riittävästä ilmanvaihdosta siten, etteivät haitalliset kaasut, pöly, veto tai liiallinen kosteus vaaranna eläimen terveyttä tai hyvinvointia.

Samassa ryhmässä liikkuvien peurojen on voitava syödä samanaikaisesti. Sosiaalisessa arvoasteikossa ylempänä oleva peura ei saa päästä hallitsemaan koko ruokinta-alueetta ja jokaisella peuralla on oltava mahdollisuus rauhalliseen syömiseen.

Peurojen lisäruokinnassa on vältettävä ravinnon koostumuksen tai määrän äkillisiä muutoksia. Peurojen ruokinta- ja juottoastiat on pidettävä puhtaina eikä rehu saa tarpeettomasti likaantua.

Strutsieläimet

Tässä oppaassa strutsieläimellä tarkoitetaan strutsia, emua ja amerikannandia (tavallinen rhea).

Uusia vaatimuksia vuonna 2016 strutsieläimille edellä mainittujen (sivu 89) kaikkia tuotantoeläimiä koskevien vaatimusten lisäksi.

- Strutsieläimillä on riittävän tilava, asianmukainen, kuiva ja puhdas makuupaikka.
- Siitosryhmän tarhassa on sopiva alue munimista varten.
- Eläimiä ei sidota kärsimystä tuottavalla tavalla.
- Yli 3 kk ikäisiä strutsieläimiä ei pidetä

jatkuvasti eläinsuojassa.

- Elävästä strutsieläimestä ei nypitä sulkia.

Eläinsuojan on tarjottava strutsieläimille suojaa epäsuotuisilta sääolosuhteilta kuten pakkaselta, lumelta, jäältä, tuulelta, sateelta ja loskalta. Eläinsuojan on oltava vedoton ja kuiva. Sen lämpötilan, ilmanvaihdon ja valaistuksen on oltava siellä pidettävillä eläimillä sopiva. Sähköjohdot on sijoitettava siten, että ne ovat lintujen ulottumattomissa.

Strutsieläimille annettavan rehun on oltava ravitsevaa ja tasapainotettua sekä tarvittaessa kivennäisillä täydennettyä. Ruokinnassa erityistä huomiota on kiinnitettävä ravinnon koostumukseen, jotta vältetään nivel- ja luustovaurioiden syntyminen. Strutsieläinten saatavilla on oltava niille sopivaa karkeaa ja tuoretta rehua. Alle kolmen kuukauden ikäisten poikasten saatavilla on oltava jatkuvasti rehua. Ruokinnassa on vältettävä äkillisiä ruokinnanmuutoksia. Eläinten saatavilla on oltava jatkuvasti juomavettä.

Yli viiden päivän ikäisten strutsieläinten saatavilla on oltava pieniä määriä sopivan koosta soraa tai pieniä kiviä ruuansulatusta varten.

Taulukko 1. Strutsien pidossa noudatettavat vähimmäistilavaatimukset.

Linnun ikä	Ryhmän koko enintään	Karsinan pinta-ala (m ²) vähintään	Tarhan vähimmäispinta-ala (m ² /lintujen lkm)	Tarhan kokonaispinta-ala (m ²) vähintään
Alle 4 päivää	40	1		
Yli 4 päivää – 3 viikkoa	40	5	10/1	100
Yli 3 viikkoa – 6 kk	40 ¹⁾	15	10 – 40/1	100 – 1 000 ¹⁾
Yli 6 kk – 1 vuosi		30	800/3	1 000
Yli 1 vuosi – sukukypsyyssikä		30	1 000/3	1 000
Täysikasvuinen	²⁾	30	2 000/3	1 000

¹⁾ Edellyttäen, että strutsinpoikaset ovat keskimäärin samankokoisia.

²⁾ Jos usempaa kuin yhtä siitosryhmää pidetään samalla alueella, on erityisen tärkeää, että linnuille on riittävästi suojaa ja lisätilaa välttää toisiaan sekä, että ryhmät voidaan tarvittaessa erottaa toisistaan.

³⁾ Tilaa on suhteutettava linnun ikään.

Kuva 56: Klikkaa kuvaa suurentaaksesi!

Taulukko 2. Emujen pidossa noudatettavat vähimmäistilavaatimukset.

Linnun ikä	Ryhmän koko enintään	Karsinan pinta-ala vähintään (m ²)	Tarhan pinta-ala (m ² /lintujen lkm) vähintään	Tarhan kokonaispinta-ala (m ²) vähintään
Alle 4 päivää	40	1		
Yli 4 päivää – 3 viikkoa	40	5	5	75
Yli 3 viikkoa – 6 kk	40 ¹⁾	10	20	100 – 500 ²⁾
Yli 6 kk – 1 vuosi		20	150	500
Yli 1 vuosi – sukukypsyyssikä		20	200	500
Täysikasvuinen	1+1 ²⁾	30	250	500

¹⁾ Edellyttään, että emupoikaset ovat keskimäärin samankokoisia.

²⁾ Jos useampaa kuin yhtä sijoitusryhmää pidetään samalla alueella, on erityisen tärkeää, että linnulla on riittävästi suojaa ja lisätillaa välttää toisiaan sekä, että ryhmät voidaan tarvittaessa erottaa toisistaan.

³⁾ Tila on suhteutettava linnun ikään.

Kuva 57: Klikkaa kuvaa suurentaaksesi!

Taulukko 3. Rheojen pidossa noudatettavat vähimmäisvaatimukset.

Linnun ikä	Ryhmän koko enintään	Karsinan pinta-ala (m ²) vähintään	Tarhan vähimmäispinta-ala (m ² /lintujen lkm)	Tarhan kokonaispinta-ala (m ²) vähintään
Alle 4 päivää	40	1		
Yli 4 päivää – 3 viikkoa	40	5	5	75
Yli 3 viikkoa – 6 kk	40 ¹⁾	10	20	100 – 500 ²⁾
Yli 6 kk – 1 vuosi		20	150	500
Yli 1 vuosi – sukukypsyyssikä		20	200	500
Täysikasvuinen	1+1 ²⁾	30	250	500

¹⁾ Edellyttään, että rhenpoikaset ovat keskimäärin samankokoisia.

²⁾ Jos useampaa kuin yhtä sijoitusryhmää pidetään samalla alueella, on erityisen tärkeää, että linnulla on riittävästi suojaa ja lisätillaa välttää toisiaan sekä, että ryhmät voidaan tarvittaessa erottaa toisistaan.

³⁾ Tila on suhteutettava linnun ikään.

Kuva 58: Klikkaa kuvaa suurentaaksesi!

Hevoset

Tässä oppaassa hevosella tarkoitetaan hevosia, ponia, aasia ja muuta vastaavaa kavioeläintä.

Uusia vaatimuksia vuonna 2016 hevosille edellä mainittujen (sivu 89) kaikkia tuotantoläimiä koskevien vaatimusten lisäksi.

- Nestemäiset eritteet poistuvat asianmukaisesti tai imeytyvät kuivikkeisiin.
- Hevosien käytettävissä on asianmukainen, puhdas ja kuiva makuupaikka.
- Hevosien kytkemistä koskevat vaatimukset täyttyvät.
- Ulkotarha ja laidun ovat riittävän tilavat.

Hoidossa olevalle eläimelle on annettava sille sopivaa hyvälaatuista ravintoa ja juomaa.

Eläimen terveydelle tietyistä vaarallisen ravinnon ja juoman antaminen on kiellettyä. Hevoselle annettavan rehun on oltava ravitsevaa ja tasapainotettua sekä tarvittaessa kiennäisillä täydennettyä.

Eläinsuojan ilmanvaihdon on oltava sellainen, että ilman kosteus, pölyn määrä tai haitallisten kaasujen pitoisuudet eivät kohoa haitallisen korkeiksi. Eläinsuojan lämpötilan ja valaistuksen on oltava eläinsuojassa pidettävälle hevoselle sopivat. Jos eläinsuojan ilmanvaihto perustuu pääasiassa koneellisesti toimivaan ilmanvaihtoon, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin kannalta riittävän ilmanvaihdon järjestämiseen on oltava mahdollisuus myös laitteiston häiriöiden aikana. Koneellisesti toimivassa laitteistossa on tarvittaessa oltava hälytysjärjestelmä, joka antaa hälytyksen häiriön sattuessa. Hälytysjärjestelmän toimivuus on testattava säännöllisesti.

Yksittäiskarsina

Taulukko 4. Hevosien yksittäiskarsinan vähimmäisvaatimukset.

Hevosien säkäkorkeus (m)	Karsinan pinta-ala (m ²)
Enintään 1,08	4,0
Yli 1,08 mutta enintään 1,30	5,0
Yli 1,30 mutta enintään 1,40	6,0
Yli 1,40 mutta enintään 1,48	7,0
Yli 1,48 mutta enintään 1,60	8,0
Yli 1,60	9,0

Kuva 59: Klikkaa kuvaa suurentaaksesi!

Edellä olevan taulukon tilavaatimuksia ei sovelleta silloin, kun kyseessä on hevosien tilapäinen ja lyhytaikainen säilyttäminen kilpailu-, näyttely- tai muun vastaavan matkan aikana.

Ryhmässä pidettävät hevoset

Taulukko 5. Ryhmäkarsinassa pidettävien hevosten vähimmäisvaatimukset kutakin hevosta kohden.

Täysikasvuinen hevonen	Yksittäiskarsinan pinta-ala*
12 – 24 kk ikäinen nuori hevonen	75 % yksittäiskarsinan pinta-alasta*
Alle 12 kk ikäinen varsa	50 % yksittäiskarsinan pinta-alasta*

* Edellä olevan taulukon mukainen yksittäiskarsinan pinta-ala.

Kuva 60: Klikkaa kuvaa suurentaaksesi!

Taulukko 6. Pihatossa sellaisessa makuuhallissa, jossa hevosia ei ruokita, pidettävien hevosten vähimmäistilavaatimukset kutakin hevosta kohden.

Täysikasvuinen hevonen	80 % yksittäiskarsinan pinta-alasta*
12 – 24 kk ikäinen nuori hevonen	60 % yksittäiskarsinan pinta-alasta*
Alle 12 kk ikäinen varsa	40 % yksittäiskarsinan pinta-alasta*

* Edellä olevan, yksittäiskarsinaa koskevan taulukon mukainen yksittäiskarsinan pinta-ala.

Kuva 61: Klikkaa kuvaa suurentaaksesi!

Silloin, kun hevosia pidetään ryhmässä, jokaista alkavaa 10 hevosen ryhmää kohden on oltava käytettävissä sairaskarsina tai muu asianmukainen, tarvittaessa lämmitettävä tila hevosten ryhmästä erottamista ja hoitoa varten.

Pilttuu

Pilttuun leveyden on oltava vähintään hevosen säkäkorkeus lisättynä 10 cm:llä ja pilttuun pituuden vähintään hevosen pituus lisättynä 25 cm:llä. Vierekkäisten pilttuiden väliseinän kiinteän osan korkeuden on oltava vähintään hevosen säkäkorkeus kerrottuna luvulla 0,9.

Biisonit

Tässä oppaassa biisonilla tarkoitetaan ameri-
kanbiisonia.

Uusia vaatimuksia vuonna 2016 biisoneille edellä mainittujen (sivu 89) kaikkia tuotantoeläimiä koskevien vaatimusten lisäksi.

- Biisoneiden käytettävissä on asianmukainen, puhdas ja kuiva makuupaikka.
- Lämpötila on biisoneille sopiva.

- Eläimiä ei sidota kärsimystä tuottavalla tavalla.

Biisonien lukumäärän on oltava sopivassa suhteessa tarhan kokoon, maastoon ja kasvilisuuteen. Kutakin alkavaa kolmen täysikasvuisen eläimen ryhmää kohden tarhassa on oltava tilaa vähintään yksi hehtaari.

Eläimen pitopaikassa on huolehdittava riittävästä ilmanvaihdosta siten, etteivät haitalliset kaasut, pöly, veto tai liiallinen kosteus vaaranna eläimen terveyttä tai hyvinvointia.

Samassa ryhmässä liikkuvien biisonien tulee voida syödä samanaikaisesti. Jokaisella eläimellä on oltava mahdollisuus rauhalliseen syömiseen eikä sosiaalisessa arvoasteikossa ylempänä oleva yksilö saa päästä hallitsemaan koko ruokinta-alueen.

Biisonien saatavilla on oltava päivittäin riittävästi juomavettä.

Biisoneille annettavan rehun on oltava sopivan ravitsevaa ja tasapainotettua sekä tarvittaessa kivennäisillä täydennettyä. Eläinten saatavilla on oltava päivittäin riittävästi korsirehua. Biisonien ruokinnassa on vältettävä rehun koostumuksen tai määrän äkillisiä muutoksia. Biisonien ruokinta- ja juottoastiat on pidettävä puhtaina eikä rehu saa tarpeettomasti likaantua.

Ankat, hanhet ja myskisorsat

Uusia vaatimuksia vuonna 2016 ankoille ja hanhille edellä mainittujen (sivu 89) kaikkia tuotantoeläimiä koskevien vaatimusten lisäksi.

- Linnuilla on riittävän tilava, asianmukainen, kuiva ja puhdas makuupaikka.
- Siitokseen käytettävillä lintuemoilla on riittävät ja asianmukaiset tilat munintaa varten.

- Ulkotarha tai muu ulkotila on riittävän tilava.
- Lämpötila on linnuille sopiva.
- Lintujen pitopaikassa on lintulajille sopiva sisustus ja varustus.
- Elävistä linnuista ei nypitä sulkia, höyheniä eikä untuvia.

Eläinsuojan ilmanvaihdon on oltava sellainen, että ilman kosteus, ilman virtausnopeus, pölyn määrä tai haitallisten kaasujen pitoisuudet eivät kohoa haitallisen korkeiksi.

Jos eläinsuojan ilmanvaihto perustuu pääasiassa koneellisesti toimivaan ilmanvaihtoon, lintujen terveyden ja hyvinvoinnin kannalta riittävän ilmanvaihdon järjestämiseen on oltava mahdollisuus myös laitteiston häiriöiden aikana. Koneellisesti toimivassa ilmanvaihtolaitteistossa on tarvittaessa oltava hälytysjärjestelmä, joka antaa hälytyksen häiriön satuttaessa. Hälytysjärjestelmän toimivuus on testattava säännöllisesti.

Lintujen saatavilla on oltava riittävästi rehua ja juomavettä. Rehun on oltava ravitsevaa ja tasapainotettua sekä tarvittaessa kivennäisillä täydennettyä. Lintujen ruokintaan ja juottamiseen tarkoitetut laitteet ja välineet on pidettävä puhtaina eivätkä ulosteet saa liata rehua tai juomavettä.

Lintujen juomapaikkojen sekä muiden vesiasioiden ympäristön pitämiseen riittävän kiuvana on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Lihantuotantoa varten pidettävien yli neljän viikon ikäisten ankkujen pitopaikassa saa olla ankkuja enintään 16 kg/m². Jos linnut pääsevät päivittäin ulkotarhaan, pitopaikassa saa olla ankkuja enintään 20 kg/m². Lihantuotantoa varten pidettävien yli neljän viikon ikäisten hanhien pitopaikassa saa olla hanhia enintään 14 kg/m². Jos linnut pääsevät

päivittäin ulkotarhaan, pitopaikassa saa olla hanhia enintään 18 kg/m².

Siitokseen käytettävien ankkujen pitopaikassa on oltava tilaa jokaista ankkua kohden vähintään 0,5 m². Jos linnut pääsevät päivittäin ulkotarhaan, pitopaikassa on oltava tilaa jokaista ankkua kohden vähintään 0,25 m². Siitokseen käytettävien hanhien pitopaikassa on oltava tilaa jokaista hanhea kohden vähintään 1 m². Jos linnut pääsevät päivittäin ulkotarhaan, pitopaikassa on oltava tilaa jokaista hanhea kohden vähintään 0,5 m².

Kalkkunat

Uusia vaatimuksia vuonna 2016 kalkkunoille edellä mainittujen (sivu 89) kaikkia tuotantoeläimiä koskevien vaatimusten lisäksi.

- Kalkkunoita pidetään vain lattiakasvatustajärjestelmässä.
- Linnuilla on riittävän tilava, asianmukainen, kuiva ja puhdas makuupaikka.
- Siitokseen käytettävillä lintuemoilla on riittävät ja asianmukaiset tilat munintaa varten.
- Ulkotarha on riittävän tilava.
- Eläimiä ei sidota kärsimystä tuottavalla tavalla.

Samassa tilassa pidettävän kalkkunaryhmän koon on oltava sopivassa suhteessa lintujen ikään, kokoon, sukupuoleen ja käytettävissä olevaan tilaan. Kalkkunoiden on pitopaikassa pystyttävä seisomaan normaalissa asennossa, kääntymään, räpyttelemään, sukimaan, toteuttamaan kalkkunoille tyypillisiä sosiaalisia käyttäytymismuotoja ja pakenemaan muita kalkkunoita.

Eläinsuojan ilmanvaihdon on oltava sellainen, että ilman kosteus, ilman virtausnopeus, pölyn määrä tai haitallisten kaasujen pitoisuudet

det eivät kohoa haitallisen korkeiksi. Lämpötilan on oltava eläinsuojassa pidettäville kalkkunoihin sopiva. Jos eläinten terveys ja hyvinvointi on riippuvainen koneellisesta ilmanvaihtojärjestelmästä, eläinsuojassa on oltava mahdollisuus eläinten terveyden ja hyvinvoinnin kannalta riittävän ilmanvaihdon järjestämiseen myös koneellisen ilmanvaihtojärjestelmän häiriöiden aikana. Koneellisessa ilmanvaihtojärjestelmässä on oltava hälytysjärjestelmä, joka antaa hälytyksen toimintahäiriön sattuessa. Hälytysjärjestelmän toimivuus on testattava säännöllisesti.

Kalkkunoiden saatavilla on oltava riittävästi ravintoainekoostumukseltaan niille sopivaa rehua sekä jatkuvasti juomavettä. Ruokinta- ja juottolaitteiden korkeutta on säädettävä kalkkunoiden kasvun mukaan siten, että kaikki kalkkunat voivat vaikeuksitta syödä ja juoda. Juomaveden ja tarvittaessa myös rehun kulutusta on pystyttävä seuraamaan. Ruokinta- ja juottopaikoilla on oltava riittävästi tilaa siten, että juomasta tai rehusta ei synny tarpeetonta kilpailua.

Kalkkunoiden ruokintaan ja juottamiseen tarkoitetut laitteet ja välineet on pidettävä puhtaina eivätkä ulosteet saa liata rehua tai juomavettä. Ruokinnassa on vältettävä rehun koostumuksen tai määrän äkillisiä muutoksia.

Turkiseläimet

Tässä oppaassa tarkoitetaan turkiseläimellä turkisten tuottamiseksi tai muuta vastaavaa tuotantotarkoitusta varten tarhattavaa minkkiä, hilleriä, kettua (sinikettu, hopeakettu ja punakettu), sinsillaa ja rämemajavaa. Vaatimukset koskevat soveltuvien osien lisäksi myös supikoiran ja soopelin tarhausta.

Uusia vaatimuksia vuonna 2016 turkiseläimille edellä mainittujen (sivu 89) kaikkia tuotan-

toeläimiä koskevien vaatimusten lisäksi.

- Häkin pohjaverkkoa koskevat vaatimukset täyttyvät.
- Nestemäiset eritteet poistuvat asianmukaisesti tai imeytyvät kuivikkeisiin.
- Turkistarha on aidattu tai eläinten karkaaminen on estetty muulla tavoin.
- Karanneiden eläinten pyyntiin käytetyt ansat tarkastetaan ainakin kahdesti päivässä.
- Häkit on sijoitettu siten, etteivät eri häkkien eläimet pääse vahingoittamaan tai likaamaan toisiaan.
- Häkkirivien välissä on riittävän tilava käytävä.
- Häkit on sijoitettu niin korkealle, että häkkien alusta voidaan puhdistaa asianmukaisesti.
- Lääkinnällisestä hoidosta pidetään kirjaa.
- Ketun häkissä on sopivalle korkeudelle sijoitettu hylly.
- Penikoimisaikana ketun pitopaikassa on kaksiosainen pesäkoppi.
- Minkin ja hillerin pitopaikoissa on ympäri vuoden kuivitettu ja riittävän suuri pesäkoppi.

Turkiseläinten pitopaikassa on oltava riittävä suoja epäsuotuisia sääolosuhteita kuten haitallista kylmyyttä, kuumuutta, tuulta ja sadetta vastaan. Pitopaikka, varusteet ja laitteet on pidettävä puhtaina ja tarvittaessa desinfioitava.

Turkiseläimille annettavan rehun on oltava ravitsevaa ja tasapainotettua sekä tarvittaessa kivennäisillä täydennettyä.

Eläinten saatavilla on oltava päivittäin riittä-

västi puhdasta vettä. Eläinten juoma-astiat ja juottolaitteet on pidettävä puhtaina eivätkä virtsa ja ulosteet saa liata rehua tai juomavettä.

Tilavaatimukset:

Minkki ja hilleri

Taulukko 7. Minkin ja hillerin häkin vähimmäistilavaatimukset.

	Pinta-ala ilman pesäkoppia (cm ²)
Täysikasvuinen eläin	2 550
Emo pentueen kanssa	2 550
Kaksi vieroitettua pentua*	2 550

*Jos häkissä pidetään useampaa kuin kahta vieroitettua pentua, on lisätilaa oltava kutakin seuraavaa pentua kohden vähintään 850 cm².

Kuva 62: Klikkaa kuvaa suurentaaksesi!

Häkin leveyden on oltava vähintään 30 cm ja pituuden ilman pesäkoppia vähintään 70 cm. Häkin korkeuden on oltava vähintään 45 cm.

Kettu

Taulukko 8. Ketun häkin vähimmäisvaatimukset.

	Pinta-ala (m ²)
Täysikasvuinen eläin	0,8
Emo pentueen kanssa	2,0
Kaksi vieroitettua pentua*	1,2

*Jos häkissä pidetään useampaa kuin kahta vieroitettua pentua, on lisätilaa oltava kutakin seuraavaa pentua kohden vähintään 0,5 m².

Kuva 63: Klikkaa kuvaa suurentaaksesi!

Häkin leveyden on oltava vähintään 75 cm ja pituuden vähintään 100 cm. Häkin korkeuden on oltava vähintään 70 cm.

Rämemajava

Taulukko 9. Rämemajavan pitopaikan vähimmäistilavaatimukset.

	Pinta-ala ilman vesiallasta (m ²)
Täysikasvuinen eläin	1,0
Emo pentueen kanssa	2,0
Vieroitettu pentu	0,5

Kuva 64: Klikkaa kuvaa suurentaaksesi!

Pitopaikan kokonaispinta-alan on oltava kuitenkin vähintään 2 m². Pitopaikan lattiasta vähintään 70 % on oltava kiinteäpohjainen. Rämemajavan pitopaikassa tai sen yhteydessä on oltava asianmukainen vesiallas ja kiinteäpohjainen jaloittelualue.

Sinsilla

Pitopaikan lattiasta vähintään 25 % on oltava kiinteäpohjainen. Sinsillalla on oltava pitopaikassaan mahdollisuus päivittäisiin hiekkakylpyihin.

Broilerit

Broilereita koskevia vaatimuksia ovat edellä mainittujen (sivu 89) kaikkia tuotantoeläimiä koskevien vaatimusten lisäksi.

- Kasvatusosastoissa käytetty kasvatus-tiheys ei ylitä niille sallittua tiheyttä.
- Kaikki broilerit pääsevät jatkuvasti pehkulle, joka on pinnalta sopivan kuivaa ja kuohkeaa.
- Tilalla on pätevää henkilökuntaa.
- Kipua aiheuttava toimenpide suoritettu vain sallituista syistä.
- Rehu otetaan pois broilereiden ulottuvilta aikaisintaan 12 tuntia ennen parven arvioitua teurastusaikaa.

Liite 3.

Viranomaisten yhteystietoja

Viranomaisten yhteystietoja	
Maa- ja metsätalousministeriö Ruokaosasto (RO) PL 30, 00023 Valtioneuvosto Puh. 029 516 001 www.mmm.fi	
Maaseutuvirasto PL 405, 00101 Seinäjoki Puh. 029 531 2000 www.mavi.fi	
Elintarviketurvallisuusvirasto Evra Mustialankatu 3, 00790 Helsinki Puh. 029 530 0400 www.evra.fi	
Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (ELY -keskukset) <ul style="list-style-type: none"> • Elinkeinot, työvoima, osaaminen ja kulttuuri –vastuualue • Ympäristö ja luonnonvarat –vastuualue www.ely-keskus.fi • Uusimaa, puh. 029 502 1000 • Varsinais-Suomi, puh. 029 502 2500 • Satakunta, puh. 029 502 2000 • Häme, puh. 029 502 5000 • Pirkanmaa, puh. 029 503 6000 • Kaakkois-Suomi, puh. 029 502 9000 • Etelä-Savo, puh. 029 502 4000 • Pohjois-Savo, puh. 029 502 6500 • Pohjois-Karjala, puh. 029 502 6000 • Keski-Suomi, puh. 029 502 4500 • Etelä-Pohjanmaa, puh. 029 502 7500 • Pohjanmaa, puh. 029 502 8500 • Pohjois-Pohjanmaa, puh. 029 503 8000 • Kainuu, puh. 029 502 3500 • Lappi, puh. 029 503 7000	Aluehallintovirastot www.av.fi <ul style="list-style-type: none"> • Etelä-Suomi, puh. 029 501 6000 • Itä-Suomi, puh. 029 501 6900 • Lounais-Suomi, puh. 029 501 8000 • Länsi- ja Sisä-Suomi, puh. 029 501 8450 • Pohjois-Suomi, puh. 029 501 7500 • Lappi, puh. 029 501 7300 <ul style="list-style-type: none"> • Ahvenanmaa Ahvenanmaan valtionvirasto Puh. (018) 635 270 www.ambetsverket.ax • Ahvenanmaan maakunnan hallitus Puh. (018) 25 000 www.regeringen.ax
Lisätietoja: <ul style="list-style-type: none"> • Kuntien maaseutuelinkeinoviranomaiset	

Lataa kuva PDF-tiedostona⁴⁵

⁴⁵https://ruokavirasto.mobiezone.fi/wp-content/uploads/sites/44/2015/02/Viranomaisten_yhteystiedot_Liite2_6.1.2.pdf

Lukuohjeet ja tulostus

Voit lukea opasta kaikilta päätelaitteilta näyttökoosta riippumatta. Taulukot, kaaviot ja kuvat suurentuvat, kun klikkaat niitä.

Jos luet julkaisua tietokoneeltasi, voit siirtyä seuraaville sivuille näytön alareunan tai näppäimistön nuolinäppäimillä. Avaamalla va-

semmalta Sisällys-välilehden voit siirtyä suoraan haluamaasi lukuun klikkaamalla sitä. Kosketusnäytöllisellä päätelaitteella siiryt seuraavalle sivulle pyyhkäisemällä kuvaruutua oikealle tai vasemmalle.

Tulosta opas tästä⁴⁶

---

⁴⁶<https://ruokavirasto.mobiezone.fi/zine/41/pdf>

Julkaisun tiedot

ISBN 978-952-453-935-7 (Verkkójulkaisu)

ISSN 1797-4429 (Verkkójulkaisu)

Kuvat: MMM_kuva-arkisto, Reijo Juuri-
nen/Kuvaliiteri, Sakari Alasuutari/Kuva-

pankki Plugi, Jari Koster, Markus Varesvuo,
Olli Vesikko, Eija Kemppainen, A. Rinne,
A.Kanerva, K.Kanerva, A. Kivilahti,

Julkaisija: Maaseutuvirasto, PL 405, 60101
Seinäjoki, Puh. 0295 31 2000, www.mavi.fi

Muutokset täydentävien ehtojen oppaassa

Täydentävien ehtojen opas 2016 julkaistaan maaliskuun lopussa 2016. Tähän listaan koo-
taan julkaisun jälkeen tulleet muutokset.

Muistilista